

BAZI ÜLKELERDE SAVCILIK KURUMU¹

(Public Prosecution Service in some Countries)

Dr. Hüseyin ŞİK²

ÖZ

Savcılık kurumu, ceza adalet sistemindeki yerini, önemini ve vazgeçilmezliğini korumaktadır. Ceza muhakemesi, sadece hâkim ve mahkemelerden ibaret olmayıp savcılığı da kapsamaktadır. Genel eğilim savcılığın güçlendirilmesi, uyuşmazlıkların soruşturma evresinde çözülmesi yönünde ilerlemektedir. Savcı, mahkeme ve kolluk arasındaki önemli bir işleve sahiptir. Savcılığın özellikle filtreleme fonksiyonu ceza adaletindeki obeziteyi önlemede hayati bir önemi haizdir. Bu nedenle savcılık kurumunun desteklenmesi eğilimi birçok ülkede görülen bir vakıadır. Demokratik hukuk düzenine sahip ülkeler, iyi uygulama örnekleri konusunda birbirinden istifade etmektedir. Bu çalışmada, Almanya, Fransa, Birleşik Krallık, Hollanda, İtalya, İspanya, İsviçre, Portekiz, Polonya, Avusturya, Litvanya savcılık kurumları ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hâkimler ve Savcılar Kurulu, savcılık, ceza muhakemesi hukuku, tarafsızlık, başsavcı, savcı, hiyerarşi.

ABSTRACT

The public prosecution service maintains its place, importance and indispensability in the criminal justice system. Criminal procedure does not consist of the merely judges and courts but also covers the prosecutor's office. The general tendency is to strengthen the prosecution services and to resolve the disputes within the investigation phase. The prosecutor has an important function between the court and the law enforcement agency. The filtering function of the prosecutor's office is vital to tackle with the obesity in criminal justice. Therefore, the tendency to support the prosecution services is a fact in many countries. Countries with democratic legal order benefit from each other in terms of good practices. In this study, the prosecution services of Germany, France, United Kingdom, Netherlands, Italy, Spain, Switzerland, Portugal, Poland, Austria and Lithuania are dealt with.

1 Bu makale, Dr. Hüseyin ŞİK'ın "Türk Adli Yargı Sisteminde Savcılık Kurumu" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

2 Hâkim, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, huseyin hukuk23@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3178-0455

Keywords: Council of Judges and Public Prosecutors, public prosecution service, criminal procedure law, impartiality, chief public prosecutor, public prosecutor, hierarchy.

GİRİŞ

Adalet kavramının toplum nezdindeki en önemli karşılığı, ceza adalet sisteminin etkinliği ve adillığıdır. Kişiler arasındaki özel hukuk nizaları, genel itibariyle taraflar bakımından sonuçlar doğurup toplumun geneli yönünden sınırlı bir etkiye sahiptir. Ceza adalet sistemindeki kararlar ve adli pratikler ise toplumun ilgisini çekmektedir. Bu ilgi adli merciler hakkında bir kanaat oluşmasında temel işleve sahiptir. Ceza adalet sisteminin önemli bir aktörü olan savcılık kurumu günümüzde vazgeçilmez bir niteliğe kavuşmuştur.³ Erklar ayrılığını benimseyen hukuk düzenlerinde savcılık benzer bir işleve ve standarda ulaşmıştır.

Ülkelerin hukuk alanında diğer ülkelerden etkilendiği görülmektedir. Günümüzde bilgiye erişimin kolaylaşması bu etkileşimi daha da arttırmıştır. Türkiye’deki savcılık kurumu da tarihsel süreç içerisinde geçirdiği aşamalar bakımından Avrupa orijinli olan savcılık kurumundan ilham almış ve benzer yönde gelişmiştir. Çalışmanın ilk bölümünde Türkiye’deki savcılık kurumu teşkilatlanma ve hukuki statü yönünden ele alınmıştır. İkinci bölümde ise Kara Avrupası Hukuk Sisteminde yer alan savcılık kurumları ele alınmış ve bu kapsamda ülke örnekleri incelenmiştir.

I. TÜRKİYE’DEKİ SAVCILIK KURUMUNA GENEL BAKIŞ

A. Savcılık Teşkilatlanması

Mahkeme kuruluşunun bulunduğu her il ve ilçede savcılık teşkilatı bulunmaktadır (5235 s. Kanun⁴ md. 16). Savcılık kurumunun teşkilatlanması, mahkemelerin kuruluşu ile eşgüdümlü olup savcı mahkemenin yer yönünden yetki kurallarına tâbidir. İl veya ilçedeki savcılık teşkilatlanması, o yer ismi ile adlandırılır ((5235 s. Kanun md. 16/1). Başsavcılık şeklindeki bu teşkilatlanmada başsavcı ve savcılar yer alır. İş yoğunluğunun fazla olduğu yerlerde başsavcı vekili de atanabilmektedir. CMK’nın 161/1’inci maddesinde yer alan **-nezdinde görev yaptığı mahkemenin-** şeklindeki ifade savcılığın mahkemeler bazında teşkilatlandığını göstermektedir. Mahkemenin bulunmadığı

3 Örneğin savcılık kurumunun Japon ceza adalet sistemindeki etkin konumu nedeniyle sistem “savcı adaleti” olarak adlandırılmaktadır. Bkz.David T. Johnson, “Japan’s Prosecution System”, **Crime and Justice**, Vol. 41, Iss. 1, Ağustos 2012, s. 35.

4 5235 s. Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun (R.G. 07.10.2004, 25606)’da savcılık teşkilatlanması düzenlenmiştir.

bir yerde savcılık teşkilatının bulunması mümkün değildir. İlk derece ceza mahkemeleri; asliye ceza ve ağır ceza mahkemeleri temelinde örgütlenmiştir.⁵ Özel yetkili mahkemeler hususunda ise ilgili kanunlara atıf yapılmıştır.⁶

1. İlk Derece Mahkemeleri Nezdindeki Teşkilatlanma

Savcılıkların kurulması mahkemelere bağlıdır (5235 s. Kanun md. 16). Bir yerde mahkeme bulunmuyorsa savcılık teşkilatının olması da mümkün değildir. 469 s. mülga Mehakimi Şer'iyenin İlgasına ve Mehakim Teşkilatına Ait Ahkâmı Muaddil Kanun'da temel ceza mahkemesinin asliye ceza mahkemesi olduğu, ağır ceza mahkemelerinin de asliye ceza mahkemesinin birer dairesi olduğu ifade edilmiştir. Bahsekonu Kanun'u yürürlükten kaldıran 5235 s. Kanun'da ilk derece ceza mahkemeleri, asliye ceza ve ağır ceza mahkemeleri olarak düzenlenmiştir. Asliye ceza mahkemesinin itiraza tâbi kararlarını inceleme mercii olan ağır ceza mahkemeleri birer üst mahkeme konumundadır. Mahkeme teşkilatına paralel bir yapı arz eden savcılık da bu oluşum doğrultusunda ifade edilmelidir.⁷

Türkiye'nin her ilçesinde adliye ve mahkeme bulunmamaktadır. Bazen iş durumu ve benzeri şartlar nazara alınarak adliyelerin kapatıldığı ve bahse konu yargı çevresinin yakın bir adliyeye bağlandığı görülmektedir. Ülkedeki adalet hizmeti dağılımı ağır ceza merkezleri şeklinde olmaktadır. Ağır ceza merkezleri, bağlı adliyelerle birlikte bir yargı çevresi oluşturmaktadır. Bağlı (mülhakat) adliyelerde en üst dereceli ceza mahkemesi asliye ceza mahkemesidir.⁸

Ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerde, Cumhuriyet başsavcılığı teşkilatı bulunur. Cumhuriyet başsavcılığında bir başsavcı ve yeteri sayıda savcı bulunmaktadır. İş yoğunluğunun fazla olduğu yerlerde; Adalet

5 6545 s. Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un(R.G. 28.06.2014, 29044) 46'ncı maddesi ile 5235 s. Kanun'un 8'inci maddesinde yapılan değişiklikten sonra sulh ceza mahkemeleri kaldırılmış ve sulh ceza hâkimlikleri kurulmuştur.

6 Ceza adalet sisteminde, 2005 yılından yapılan değişiklikten önce savcılık teşkilatı ile ilgili anlatımlarda; "bir mahkeme yanındaki savcılık", "bir mahkeme yanında durumunda sayılan savcılık", "üst savcılık olarak mahkeme yanında kabul edilmek" şeklindeki kavramlar ve ifadeler kullanılmaktaydı. Bu konuda bkz. Mehmet Emin Artuk ve Ahmet Caner Yenidünya, "Batı ve Türk Hukuklarında Savcılığın Dünü ve Bugünü Üzerine Bir İnceleme", *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 76, S. 1-3, 2002, s. 16.

7 Nevzat Toroslu ve Metin Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 16. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2016, s. 32, Hamide Zafer, "Türk Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Hukuki Statüsü", Nur Centel (Ed.), *Ceza Muhakemesi Hukukunda Güncel Konular*, (1-26), Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Konferansları Serisi-1, XII Levha Yayınları, İstanbul 2015, s. 21.

8 Doğan Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Güncelleştirilmiş 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s.172.

Bakanlığının önerisi, Hâkimler ve Savcılar Kurulunun kararıyla bir veya birden fazla başsavcı vekili de atanabilir.⁹ Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararı ile atanan bir başsavcı vekili yoksa başsavcı görevde bulunmadığı dönemde uygun göreceği kişiye başsavcılık makamına vekâlet etme görevini devreder.

Ağır ceza mahkemesi başsavcısı, bulunduğu yerdeki ve bağlı adliyelerdeki savcılık teşkilatlarının başı konumundadır. Başsavcı, merkezdeki başsavcı vekillerinin, savcılarını; bağlı adliyelerdeki başsavcı ve savcılarının amiri durumundadır. Ağır ceza nezdindeki başsavcılık makamı, bağlı adliyelerdeki ceza mahkemeleri bakımından, üst savcılık olarak mahkeme yanında kabul edilir. Bu kabulün temel sonucu, mahkeme kararlarına karşı kanun yollarına başvuru yetkisidir.¹⁰

Ağır ceza mahkemesi başsavcısının; merkezdeki başsavcı vekilleri, savcılar, mülhakattaki başsavcı ve savcılar üzerinde gözetim ve denetim yetkisi bulunmaktadır. Başsavcı, savcılarının özlük hakları yönünden dikkate alınan hâl kâğıdı düzenleme yetkisine sahiptir. 5235 s. Kanun'un 18'inci maddesine göre başsavcının görev ve yetkileri; Cumhuriyet başsavcılığını temsil etmek, başsavcılığın verimli, uyumlu ve düzenli bir şekilde çalışmasını sağlamak, iş bölümünü yapmak, gerektiğinde adli göreve ilişkin işlemleri yapmak, duruşmalara katılmak, kanun yollarına başvurmak, kanunlarla verilen diğer görevleri yapmaktır.¹¹ Başsavcı ya da savcılar için öngörülen diğer görevlerin mutlaka kanuni dayanağının olması gerekmektedir. Daha alt mevzuat ile herhangi bir görev verilmesi mümkün değildir.¹²

9 5235 sayılı Kanun'un 19'uncu maddesine göre başsavcı vekilinin görevleri; başsavcının verdiği görevleri yerine getirmek, savcılarının adli ve idari işlemlerini inceleyip başsavcıya bilgi vermek, adli göreve ilişkin işlemleri yapmak, duruşmalara katılmak, kanun yollarına başvurmak, başsavcıya vekâlet etmektir. Birden fazla vekilin bulunması halinde kimin vekâlet edeceğine başsavcı karar verir.

10 Soyaslan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 168. Benzer yönde Yargıtay kararı için bkz. 14. C.D., T. 18.01.2012, E. 2011/21581, K. 2012/400 (UYAP, 13.02.2016).

11 Nurullah Kunter, Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 16. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2007, 427, Cumhur Şahin, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, C. I, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 7. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara 2016, s. 83.

12 "Dava, Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğünün 05/08/2015 tarih ve 8453 sayılı işleminin 6. paragrafında yer alan "Cumhuriyet başsavcısı" ibarelerinin iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle açılmıştır.....Anayasa ve anılan Kanun hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; hâkim ve savcılarının görevlerinin kanun ile belirleneceği, hâkim ve savcılara, kanunla düzenlenmeyen hiçbir resmi ve özel görevin verilemeyeceği anlaşılmaktadır. Hâkim ve savcılarının idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlı olduğu açık olmakla birlikte, söz konusu bu idari görevlerin de kanunla düzenlenmiş olması gerekmektedir. Nitekim davalı idarenin de savunma dilekçesinde belirttiği gibi yukarıda anılan 5275 sayılı Kanun, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nda Cumhuriyet savcılarının verilen idari görevler

Ağır ceza merkezine bağlı adliyelerde savcılık teşkilatı, ağır ceza mahkemesi başsavcılığına bağlıdır. Eğer makam olarak HSK tarafından öngörülmüş ise ünvanlı bir başsavcı (asliye ceza mahkemesi başsavcısı) bulunur. Böyle bir görevlendirme bulunmadığı takdirde kıdemli olan savcı fiilen başsavcılık görevini yürütür. Bunun yanı sıra yeteri kadar savcı bulunur. Savcılık teşkilatı o ilçenin ismi ile anılır. Buradaki savcılık teşkilatı mahkeme yanındadır. Kanun yollarına başvuru yetkisine sahiptir. Asliye ceza mahkemesi başsavcısının savcılar üzerinde gözetim ve denetim bulunmaktadır. Ancak asliye ceza başsavcısı hâl kâğıdı düzenleyemez. Eğer asliye ceza başsavcısı, ünvanlı başsavcı değil de sadece kıdemli savcı ise bu durumda gözetim ve denetim yetkisi de bulunmamaktadır. Kıdemli savcı sadece idari görevleri yerine getirme ve temsil yetkisini kullanma hakkına sahiptir.

Cumhuriyet başsavcılıklarında farklı görevleri haiz bürolar bulunmaktadır. Genel itibariyle sınıflandırma aşağıdaki şekilde yapılabilir:

a. Soruşturma Büroları

Cumhuriyet başsavcılığının birlik ve bölünmezliği gereğince savcılar arasında mahkeme benzeri keskin bir görev ayırımından söz edilemez. Savcılıkların en temel görevi soruşturma yapmaktır. Soruşturmaların etkin şekil yürütülmesi ve konularında uzman savcılarının yetişmesi için büro temelli bir teşkilatlanmaya gidilmiştir. Bu kapsamda Müracaat Bürosu, Çocuk Bürosu, Uzlaştırma Bürosu, Fikri ve Sınai Haklar Bürosu, Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Bürosu, Aileiçi Şiddet Suçları Bürosu, Basın Suçları Bürosu, Faili Meçhul Suçlar (Zamanaşımı) Bürosu, Memur Suçları Bürosu, Kaçakçılık ve Örgütlü Suçlar Bürosu soruşturma bürolarının uzmanlaşmış halleridir.

---

bulunmakla birlikte, tüm bu görevlerin ortak noktası, kanunla düzenlenmiş olmalarıdır. Dava konusu işlem ile Cumhuriyet başsavcılarına verilen görev, 2802 sayılı Kanun'un 48. maddesinde yer alan başka iş ve görevler arasında sayılmadığı gibi, niteliği itibarıyla sayılması da mümkün değildir. Öte yandan, savcıların, Cumhuriyet başsavcısı sıfatı ile toplantılara katılacak olması göz önüne alındığında, Cumhuriyet başsavcısının idari hiyerarşik yapılanma içinde kalacağı, bunun da savcılarının idari yapılanma karşısındaki Anayasal ve yasal konumuna aykırılık teşkil edeceği sonucuna varılmaktadır. Bu durumda, terörle mücadele amacıyla oluşturulan il ve ilçe güvenlik ve asayiş koordinasyon merkezlerinde Cumhuriyet başsavcılarının kanun ile verilmiş bir görev bulunmadığı dikkate alındığında, dava konusu Başbakanlık Personel ve Prensipier Genel Müdürlüğü işlemi ile il ve ilçe güvenlik ve asayiş koordinasyon merkezlerinde, Cumhuriyet başsavcılarının görev alması yönünde yapılan düzenlemede yasalara uygunluk bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesinde öngörülen ve yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi için aranılan koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından, Başbakanlık Personel ve Prensipier Genel Müdürlüğü'nün 05/08/2015 tarih ve 8453 sayılı işleminin 6. paragrafında yer alan "Cumhuriyet başsavcısı" ibarelerinin yürütmesinin durdurulmasına..." Danıştay 10.D., T. 22.01.2018, E. 2017/4212 (UYAP, 25.04.2018).

b. Kabahatler Bürosu

Cumhuriyet başsavcılığı Kabahatler Kanunu'nun¹³ 23'üncü maddesi uyarınca kabahatler hakkında idari yaptırım kararı verebilme yetkisine sahiptir. Bunun yanısıra idari yaptırım kararının savcı tarafından verilmesini mümkün kılan özel düzenlemeler de bulunmaktadır (Bkz. Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun¹⁴ md. 175, Çek Kanunu¹⁵ md. 7). Kabahatler hakkında soruşturma yapılması ve idari yaptırım kararı verilebilmesi için özel bir büroya ihtiyaç bulunmaktadır. Kabahatler bürosu başsavcının işbölümü hazırlama yetkisi kapsamında ihdas edilmektedir.

c. İstinabe Bürosu

Farklı yer savcılıkları arasında bir hiyerarşi veya bütünlük bulunmamaktadır. Her savcılığın özerk bir yapısı ve nezdinde görev yaptığı mahkemeye göre belirlenen bir yetki çevresi bulunmaktadır. Bu sınırlar dışında bir soruşturma işleminin yapılmasına ihtiyaç duyulduğunda ilgili yer savcılığına istinabe¹⁶ talebinde bulunulur (CMK md. 161/1).¹⁷ Diğer savcılıkların istinabe taleplerini yerine getirmek üzere her başsavcılık bünyesinde bir istinabe bürosu kurulur.

d. Yakalama Bürosu

Başsavcılığın bulunduğu yerde düzenlenen veya diğer başsavcılıklar tarafından gönderilen yakalama emirlerinin yerine getirilmesi için ayrı bir büroya ihtiyaç bulunmaktadır. Başsavcı bu işlemleri yürütmekle görevli yakalama bürosunda, yeterli sayıda savcı görevlendirir. Hakkında yakalama emri kararı verilen şüpheli, sanık veya hükümlülerin yakalanmalarına ilişkin yapılan işlemlerin safahatı UYAP'a kaydedilir (Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik¹⁸ md. 117). Yakalama emrinin infazı halinde büro, mağduriyete sebebiyet verilmemesi için UYAP üzerinden düşünüm işlemini gerçekleştirir. Düşünüm işlemi savcı onayı ile gerçekleştirilmektedir.

13 R.G. 31.03.2017, 25772.

14 R.G. 02.05.1961, 10796.

15 R.G. 20.12.2009, 27438.

16 Uygulamada "talimat" olarak adlandırılmaktadır.

17 Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 162'nci maddesinde yer alan "Cumhuriyet savcısı, ancak hâkim tarafından yapılabilecek olan bir soruşturma işlemine gerek görürse, istemlerini bu işlemin yapılacağı yerin sulh ceza hâkimine bildirir." şeklindeki hüküm yanlış anlaşılmalara sebebiyet verebilecek niteliktedir. Söz konusu hüküm, savcının yargı çevresi dışındaki sulh ceza hâkimliğine doğrudan talep iletebileceği şeklinde anlaşılabilir. Hâlbuki bu mümkün olmayıp savcılıklar arası istinabe ile konu sulh ceza hâkimliğine iletilmektedir. Savcının başka yer hâkiminden doğrudan talepte bulunması mümkün değildir. Çünkü her savcılık kendi yetki sınırları içinde yetkilidir (5235 s. Kanun md. 21/1).

18 R.G. 06.08.2015, 29437.

e. İlamat İnfaz Bürosu

Mahkemeler tarafından verilip kesinleşen cezalar, infaz edilmesi için Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir. Savcı cezanın infazını takip etmek ve denetlemekle yükümlüdür (5275 s. Kanun md. 5/1). İnfaz konusunda gereken işlemleri yapmakla görevli birim, başsavcılık nezdinde kurulan ilamat infaz bürosudur. Büroda yeteri sayıda savcı ve adliye personeli bulunur.

f. Muhabere Bürosu

Muhabere bürosu, başsavcılık bünyesindeki diğer büroların görev alanına girmeyen işlemlerin yürütüldüğü bürodur. Bu nedenle büro torba niteliğinde olup büronun yürüttüğü işlemler çeşitlilik göstermektedir. Büro yine savcı denetiminde olup işlem ve yazışmalar muhabere defterine kaydedilir (Bölge Adliye ve Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik md. 127).

2. İstinaf Mahkemeleri Nezdindeki Teşkilatlanma

Bir kanun yolu olarak mevzuatımıza giren istinaf denetimi, bölge adliye mahkemeleri tarafından yerine getirilmektedir. Bölge adliye mahkemeleri, adli yargı ikinci derece mahkemeleridir. Bölge adliye mahkemeleri başkanlık, başkanlar kurulu, daireler, başsavcılık, adalet komisyonu ve müdürlüklerden oluşur (5235 s. Kanun md. 26). Başsavcılık kurumu, başsavcı ve savcılardan müteşekkildir. Savcılardan en kıdemlisi başsavcı vekili olarak görev yapar (5235 s. Kanun md. 30). Bölge adliye mahkemeleri başsavcılığı; *mahkeme yanında yer alan* bir savcılıktır. İlk derece mahkemeleri nezdindeki savcılıklar üzerinde bir hiyerarşiye sahip değildir.¹⁹ Yerel mahkemelerdeki başsavcılık teşkilatı, yetki bakımından istinaf savcılığından daha ileri konumdadır. Kolluğa talimat verme, soruşturmayı yönetme gibi geniş yetkilere sahiptir. Oysa istinaf savcılığının böyle bir yetkisi bulunmamaktadır.²⁰

19 Fransa'da bölge adliye mahkemesi başsavcısı, aynı zamanda yargı çevresinde bulunan yerel mahkemelerdeki savcıların amiri konumundadır. Daha fazla bilgi için bkz. Rada Smedovska ve Francois Falletti, "Report on the Prosecution Service in France", **Promoting Prosecutorial Accountability, Independence and Effectiveness**, (175-210), Open Society Institute, Sofia 2008, s. 178.

20 Hatta protokol sıralamasında ilk derece mahkemesindeki başsavcı, istinaf başsavcısına göre önceliklidir. Bkz. 05.05.2012 tarihli ve 28283 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ulusal ve Resmi Bayramlar İle Mahalli Kurtuluş Günleri, Atatürk Günleri ve Tarihi Günlerde Yapılacak Tören ve Kutlamalar Yönetmeliği.

Başsavcının görevleri; başsavcılık makamını temsil etmek, savcılık kurumunun verimli çalışmasını sağlamak, duruşmalara katılmak, gerektiğinde kanun yollarına başvurmak, daireler arasındaki içtihat farklılığını gidermek amacıyla başkanlar kuruluna başvurmak, savcılar hakkında hâl kâğıdı düzenlemek, savcılar, müdürler ve personel üzerinde gözetim ve denetim yetkisini kullanmak, ilgili personel hakkında disiplin soruşturması işlemlerini yürütmek, komisyona üye olarak katılmaktır (5235 s. Kanun md. 31,40).²¹

Savcılarının görevleri; duruşmalara katılmak, kanun yollarına başvurmak, başsavcının vereceği işleri yapmaktır (5235 s. Kanun md. 41).

3. Temyiz Mahkemesi Nezdindeki Teşkilatlanma

Yargıtay; başkanlık, daireler, başsavcılık ve idari birimlerden oluşur (Yargıtay Kanunu²² md. 2). Yargıtay nezdinde ayrı bir başsavcılık makamı vardır. Başsavcılığın, taşra savcılarını üzerinden herhangi bir hiyerarşik yetkisi bulunmamaktadır.²³ *Mahkeme yanında* bir başsavcılıktır. Başsavcılık kurumunda; başsavcı, başsavcı vekili, başsavcı yardımcıları ile başsavcı yardımcıları bulunur. Başsavcı ve başsavcı vekili Yargıtay Büyük Genel Kurulunun, kendi üyeleri içinden seçim sonucu ile belirleyeceği adaylar arasından Cumhurbaşkanı tarafından seçilir.

Yargıtay başsavcısının görevleri; başsavcılığı temsil etmek, Anayasa Mahkemesinde iddia makamını temsil etmek, Ceza Genel Kurulundaki duruşmalara katılmak, siyasi partilerin tüzük ve programlarını, kurucularının hukuki yönden incelemek, başsavcılığın verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak, savcılar hakkında hal kâğıdı düzenlemektir (Yargıtay Kanunu md. 27).

Yargıtay başsavcı vekilinin görevleri; başsavcının tüm görevlerini yerine getirmek, başsavcının talimatlarını ifa etmek, Yargıtay Büyük Genel Kurulu ile Ceza Genel Kurulundaki içtihatların birleştirilmesi müzakerelerine katılıp oy kullanmaktır (Yargıtay Kanunu md. 27).

21 Bölge adliye mahkemesindeki başsavcılık; temsil bakımından mahkeme başkanlığına göre ikinci planda yer almaktadır. Zira mahkemeyi temsil yetkisi mahkeme başkanına verilmiştir. İlk derece mahkemelerinde ise temsil başsavcılık tarafından yürütülmektedir. Mahkeme başkanı; yargı erkini temsil etme bakımından ayrıcalıklı bir konumdadır. Yerel mahkeme başsavcısı, protokolde bölge adliye mahkemesi başkanına göre önceliklidir. Bkz. Ulusal ve Resmi Bayramlar ile Mahalli Kurtuluş Günleri, Atatürk Günleri ve Tarihi Günlerde Yapılacak Tören ve Kutlamalar Yönetmeliği.

22 R.G. 08.12.1983, 17953.

23 Fransa'da Yargıtay nezdindeki başsavcılığın, yerel savcılıklar üzerinde herhangi bir hiyerarşik yetkisi yoktur. Adalet Bakanının hiyerarşisi altındadır. Bkz. Smedovska ve Falletti, *Report on the Prosecution Service in France*, s. 182.

Başsavcı yardımcılarının görevleri; tebliğname düzenlemek, karar düzeltme ve itiraz yoluna başvurmak, başsavcının talimatlarını yerine getirmektir (Yargıtay Kanunu md. 28).

B. Savcılığın Hukuki Statüsü

1. Savcılığın Devlet Yapısındaki Yeri

a. Yargı İçerisinde Yer Aldığını Savunan Görüş

Savcılık kurumu; hâkimlik ve savcılık mesleği arasındaki yakınlaşma sebebiyle yargı erkine dâhil görülmektedir. Yargı erki sadece hâkimlerden ve mahkemelerden ibaret değildir.²⁴ Adalet hizmetini yerine getiren savcılık kurumu da önemli bir görev ifa etmektedir. Savcılığın yargı erki içerisinde yer aldığını savunanların dayandığı bazı gerekçeler bulunmaktadır.²⁵ TCK'nın 6/1-d maddesinde, yargı görevi yapan deyiminden; *"yüksek mahkemeler, adlî ve idarî mahkemeler üye ve hakimleri ile Cumhuriyet savcısı ve avukatlar"*ın anlaşılacağı ifade edilmektedir.²⁶ Yasakoyucu savcılığı yargı görevi yapan olarak kabul etmektedir. Savcılık kurumu, Anayasa'da yürütme ile ilgili bölümde değil yargı bölümünde düzenlenmiştir. Aksinin kabulü halinde, yürütme başlığı altında düzenlenmesi gerekirdi. Savcılık teşkilatının idari yapılanması, harici bir görünüm olup yerine getirilen görev bakımından yargısal bir işlev ifa edilmektedir. Anayasa'da ve 2802 s. HSK'da savcılarının idari yönden Adalet Bakanlığına bağlı olduğu ifade edilmiş ise de aynı ifade hâkimler

24 "Savcılarının yargılama fonksiyonu dışında, yasalarla verilmiş idari görevleri de bulunduğundan, yaptıkları idari görevler nedeniyle ve bu kapsamda tesis edilen işlemlerden dolayı Adalet Bakanlığının sorumlu tutulabileceği açıktır. Ne var ki, idari yönden Adalet Bakanlığına bağlı olan, ancak, yargılama görevi kapsamında yürüttükleri hizmet nedeniyle Adalet Bakanlığının ajansı konumunda olmayan savcılarının verdiği kararlardan dolayı, yürütme fonksiyonu içinde yer alan Adalet Bakanlığının sorumlu tutulmasına olanak bulunmamaktadır...ceza yargılamasında savcılık, iddia görevini yerine getiren, gereğinde sanığın haklarını da gözetilen bir yargılama makamı olması yanında, yargılama faaliyeti içinde fiilen ve hukuken yer alan bir unsur olarak da kabul edilmektedir. İdari görevlerinin varlığı savcılığın aynı zamanda yargılama görevlerinin varlığını kabule engel değildir. Nitekim hâkimlerin de idari görevleri vardır ve bu görevler yargısal görevlerini ortadan kaldırmamaktadır. Dava açılması ve buna ilişkin iddianamenin düzenlenmesi tümüyle yargısal faaliyettir." Y.H.G.K., T. 07.10.2009, E. 2009/4-361(Bidayet),K. 2009/399 (UYAP, 01.03.2016).

25 "Kamusalılık ilkesi; suçtan kamu, yani toplum da zarar gördüğünden suçun kovuşturmasında toplumun çıkarının da olduğunu, bu itibarla kovuşturmanın kamusal olduğunu ifade eden ilkedir... Toplum düzenini korumak, Devletin yükümlülüğüdür. Bu itibarla, Devlet, kamu düzenini bozacak ve tehlikeye düşürecek olan eylemleri belirleyerek bunları cezalandırma hakkını elinde tutar. Bu nedenle de yürütülen bir ceza soruşturmasında Cumhuriyet savcısı, soruşturmayı yargı erki olarak kamu adına yürütmektedir. Zira, suçun soruşturulmasında kamu yararı vardır." 16.C.D., T. 29.11.2017, E. 2016/7553, K. 2017/5508 (UYAP, 29.04.2018).

26 Savcılarının bu ibareye dâhil edilmesine yönelik eleştiri için bkz. Zafer, **Türk Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Hukuki Statüsü**, s. 10.

için de geçerlidir.²⁷ Dolayısıyla hâkimlerin yürütme erkine dâhil oldukları şeklinde bir sonuca varılamıyorsa aynı kural savcılar için de geçerli olmalıdır. Savcılık kurumu bir uyuşmazlığı çözme konusunda nihai karar verme yetkisine sahip değilse de yerine getirdiği soruşturma ve itham görevi büyük önem arz etmektedir. Mahkemelerin herhangi bir eylemi re'sen dava haline getirme yetkisi bulunmamaktadır. Dava açma tekeli savcılık makamına aittir. Mahkemelerin tek başına bağımsız olması, adaleti temin için yeterli değildir. Davayı mahkemeye götüren, mahkeme önünde tutan savcılığın da etkin ve bağımsız olması gerekir. Bunun temin edilebilmesi de yargı erkine dâhil edilmiş bir savcılık teşkilatı ile mümkündür. Savcıların CMK'nın 171/1'inci maddesi uyarınca, şahsi cezasızlık veya etkin pişmanlık hallerinde takdiren kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar vermesi yargısal bir görevdir.²⁸

İtalya, Yunanistan, Azerbaycan, Hırvatistan, Moldova, Slovenya, İspanya'da savcılığın yargı erki içerisinde kabul edildiği görülmektedir.²⁹

b. Yürütme İçerisinde Yer Aldığını Savunan Görüş

Öğretideki genel kabul, savcılık kurumunun yürütme erki içerisinde yer aldığıdır. Bu görüşü savunanlara göre davacının yargı erki içerisinde yer alması mümkün değildir. Devletin ve özellikle Adalet Bakanının adli düzeni sağlamak ve bunu kontrol etme yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülüğü yerine getirmede en etkili mekanizma savcılık teşkilatıdır. Soruşturma ve kovuşturma evresinde bu görevi yerine getiren savcılık, yürütme erkine dâhildir.³⁰ Savcılar yargı fonksiyonundan yoksun olmakla birlikte mahkeme nezdinde çalışırlar.³¹

27 Hâkimlerin idari yönden Adalet Bakanlığına bağlı olmasına yönelik eleştiri için bkz. Toroslu ve Feyzioğlu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 98.

28 Yargı erkine dâhil olduğunu savunan görüş için bkz. Bahri Öztürk ve Diğerleri, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, Güncellenmiş 10. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2016, s. 214, Teoman Ergül, "Teminat Açısından Cumhuriyet Savcılığı", **Ankara Barosu Dergisi**, S. 6, 1969, s. 1069, Mustafa Saldırım, **Özel Hukukta Cumhuriyet Savcısının Görevleri**, Turhan Kitabevi, Ankara 2005, s. 23, Kurtuluş Tayanç Çalışır, **Savcılar Özerk ve Bağımsız Olmalıdır**, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 79.

29 CEPEJ, **Report on "European Judicial Systems – Edition 2014 (2012 data): Efficiency and Quality of Justice"**, Strasbourg 2014, s.292.

30 Öztekin Tosun, **Türk Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Muhakemenin Yürüyüşü**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1973, s. 7, Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 377, Toroslu ve Feyzioğlu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 115, Yener Ünver ve Hakan Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 12. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 197, Zafer, **Türk Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Hukuki Statüsü**, s. 4, Murat Aydın, **Kamu Davasının Açılması ve İddianame**, Seçkin Yayınları, Ankara 2003, s. 66, Ahmet Gökçen, Mehmet Emin Alşahin ve Kerim Çakır, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, C.I, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 233, Osman Can, "Savcılık Kurumunu Tartışma Zamanı", **Akşam Gazetesi**, (19.04.2014).

31 Zafer, **Türk Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Hukuki Statüsü**, s. 21.

Venedik Komisyonu'nun *Yargı Sisteminin Bağımsızlığına İlişkin Avrupa Standartları Raporu*'na göre Avrupa genelinde savcılığın daha bağımsız bir yapıya kavuşturulması ve yürütme erkinden ayrılması yaygınlaşan bir eğilimdir. Savcılarının bağımsızlığı ve özerkliği hâkimlerle aynı nitelikte olamaz. Savcılık, yargı sisteminde yer aldığı bile mahkeme niteliğinde değildir. Karar alma sürecinde hiyerarşik bir düzen vardır (Rapor prg. 26,28). Savcılığın, başsavcının özerk ve bağımsız olduğu olduğu kabul edilirken savcılarının özerk değil sadece bağımsız olabilecekleri kabul edilmektedir. Savcılığın bağımsızlığı hâkimler için öngörülen bağımsızlıktan farklıdır. Harici bağımsızlığın ana unsuru, yürütmenin somut davalarda talimat verememesidir. Genel talimatlar belli sınırlar dâhilinde mümkündür (Rapor prg. 30). Dâhili bağımsızlıkta savcı, hiyerarşik üstlerden gelen talimatları yerine getirir. Yersiz talimatların engellenmesi için birtakım güvenceler getirilmelidir. Savcı mevzuat uyarınca yürütmek zorunda olduğu soruşturma için önceden onay almak ya da işlemlerinin uygun görülmesini beklemek zorunda değildir. Bu yetki dâhili bağımsızlığın sonucudur (Rapor prg. 31-32).

Kara Avrupası hukuk sisteminde savcılık kurumu, anayasal devlet düzeni bakımından yürütme erkine dâhil olup işlev olarak adalet organına yakındır.³² Fransa, İngiltere, Galler, Portekiz, Estonya, Sırbistan, Finlandiya, İsviçre, Slovakya, Monako, Lüksemburg, Romanya, Rusya'da savcılığın yürütme erki içerisinde yer aldığı kabul edilmektedir.³³

c. Karma Görüş

Savcılık, kendine özgü bir yapı olarak tanımlanmış ve yeri de buna göre belirlenmiştir. Savcılık kurumu salt bir yürütme organı olmadığı gibi tamamen bir yargı mercii de değildir.³⁴ Her iki erki de ilgilendiren görevleri vardır ve özellikle iki erk arasında köprü vazifesi görmektedir.³⁵

32 Zafer, *Türk Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Hukuki Statüsü*, s. 10.

33 CEPEJ, *Report on "European Judicial Systems – Edition 2014 (2012 data): Efficiency and Quality of Justice"*, s. 292.

34 Roxin/Schünemann'e göre savcılık, ne yürütme erkine ne de yargı erkine dâhil edilmesi mümkün olan, aksine ikisinin arasında yer alan adli yargılama sürecinin bağımsız bir organıdır. Bkz. Claus Roxin ve Bernd Schünemann, *Strafverfahrensrecht*, 26. Auflage, Reemers Publishing Services GmbH, München 2009, s. 48-49. Benzer görüş için bkz. Jacqueline S. Hodgson, "The French Prosecutor in Question", *Washington and Lee Law Review*, Vol. 67, Iss. 4, 2010, s. 1368.

35 Eberhard Siegismund, "The Public Prosecution Office in Germany: Legal Status, Functions and Organization", *Effective Administration of the Police and the Prosecution in Criminal Justice (Work Product of the 120th International Senior Seminar)*, United Nations Asia and Far East Institute Annual Report for 2001 and Resource Material Series No: 60, Şubat 2003, Fuchu Tokyo Japan, s. 64.

Yine karma görüş kapsamında, savcılığın idari görevleri de bulunan bir adli organ olduğu ifade edilmektedir. Diğer yaklaşım ise *milli egemenliği temsil* görüşüdür. Savcılık her üç erk dışında olup mahkemeler nezdinde milli egemenliği temsil eden idari yapıya sahip bir adalet organıdır.³⁶

Savcılık kurumu genel itibariyle yargı veya yürütme erkleri içerisinde yer alır. Macaristan'da ise savcılık Meclise karşı sorumlu olup özgün bir yapı sergilemektedir.³⁷ Macaristan Anayasa Mahkemesinin 16 Şubat 2014 tarih ve 3/2004 sayılı kararında³⁸ savcılığın meclise bağlı olduğu ancak meclisin somut davalara ilişkin olarak savcıya talimat veremeyeceği ifade edilmiştir.

d. Değerlendirme

Savcılık kurumunun devlet yapılanmasındaki yeri öğretilerde tartışılan bir konudur. Genel itibariyle savcılık kurumuna bakış ve beklentiler bir arada değerlendirilmiş, sonuç olarak savcılık kurumunun yeri de buna göre belirlenmiştir. Savcılık kurumunun muhakeme faaliyeti kapsamındaki vazgeçilmez rolü, onu yargı erkinin tamamlayıcısı kılmıştır. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 27 Mayıs 2003 tarihli Hukukun Üstünlüğü İlkesi ile Yönetilen Demokratik Toplumlarda Savcılığın Rolüne Dair (1604) Tavsiye Kararı'na göre *yürütmenin idari bir birimi olan savcılık yargıdan ayrı olmalıdır*.³⁹

Ceza muhakemesinin soruşturma ve kovuşturma evrelerinde, savcılık etkin bir role sahiptir. Soruşturmanın başlatılmasından iddianamenin kabulüne kadar devam eden evrede savcı gerek bizzat gerekse emri altında bulunan adli kolluk aracılığıyla araştırma faaliyetlerini yerine getirir. Bunu yaparken şüphelinin lehine ve aleyhine olan bütün delilleri toplamak ve adil bir yargılamanın temini için bütün gerekleri yerine getirmekle yükümlüdür (CMK md. 160/2). Savcı, şüphelinin haklarını korumak ve onlara riayet etmek zorundadır. Kovuşturma evresinde de savcı, adil bir yargılamanın temini için azami katkıyı sağlar ve gerektiğinde itham ettiği sanığın beraat etmesini talep eder. Savcının temel fonksiyonu, sanığı mahkûm ettirmek değil adil bir biçimde yargılanmasına yardımcı olmaktır.⁴⁰

36 Selahattin Keyman, *Ceza Muhakemesinde (Asıl Ceza Muhakemesinde) Savcılık*, Sevinç Matbaası, Ankara 1970, s. 75.

37 CEPEJ, *Report on "European Judicial Systems – Edition 2014 (2012 data): Efficiency and Quality of Justice"*, s. 292.

38 Macaristan Anayasa Mahkemesi, T. 16.02.2004, No: 3/2004 (http://www.mkab.hu/letoltetek/en_0003_2004.pdf, 04.03.2016).

39 Bkz. <http://assembly.coe.int> (24.04.2018).

40 Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 198.

Savcı soruşturma evresinde kişi hak ve hürriyetlerine müdahale niteliğindeki işlemler konusunda hâkim kararına ihtiyaç duyar ve bunun için sulh ceza hâkimliğine başvurur. Acil durumlarda kendisi de bazı hâkimlik işlemlerini yerine getirir ancak sonrasında bunları onay için sulh ceza hâkimliğine sunar. Savcı soruşturmanın sahibi olmasına karşın yargının denetimi altındadır. Bütün işlemleri yapabilme yetkisine sahip değildir. Savcının hâkimlere benzer özlük haklarına sahip olması, aynı yetkileri kullanabilme hakkı tanımamaktadır. Zira savcı, hâkim değildir.

Anayasa'nın 9'uncu maddesine göre yargı yetkisi Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce⁴¹ kullanılır.⁴² Anayasa, yargı yetkisinin kim tarafından kullanılacağı hususunda herhangi bir tereddüt bırakmamıştır.⁴³ Anayasa'nın yargı bölümünde savcılara ilişkin düzenlemelerin olması onu yargı erkine dâhil etmemektedir. Yargı bölümünde Hâkimler ve Savcılar Kuruluna ilişkin düzenlemeler de bulunmaktadır. Kurulun *idari bir kurul olduğu*⁴⁴, yargı mercii olmadığı hususunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Bu nedenle bir kurumun Anayasa'daki düzenlenme yeri, onun niteliğini tespit bakımından yeterli değildir. Birbiri ile ilgili kurumlar aynı bölümlere toplanmıştır. Anayasa koyucu böylelikle bir bütünlük sağlamayı hedeflemiştir.

Soruşturma yetkisine sahip olup iddia görevini yerine getiren, silahların eşitliği ve çelişme ilkesi uyarınca duruşmada savunma ile birlikte bir kollokyumu temin eden savcılık kurumu yargı mercii olamaz.⁴⁵ Savcı yargı erkine dâhil olmadığı için mahkeme heyeti karar için müzakereye çekildiğinde, savcı bu gizli müzakereye katılamaz. Tıpkı müdafî gibi duruşmada görüş beyan etmekle yetinir. Hâkim yargılama süjesi olup iddia görevi ise savcı tarafından yerine getirilmektedir. Savcılık kurumu yargı erki içinde değildir. Yasama erkine dâhil olmadığı hususunda da tereddüt bulunmamaktadır.

41 Alman Mahkemeler Teşkilatı Kanunu'nun 1'inci maddesi, "Yargı gücü, sadece hukuka bağlı olan bağımsız mahkemelerce kullanılır." şeklindedir.

42 "Ceza Muhakemesi Hukukunda fail ile mağdur arasındaki çıkarların denkleştirilmesi değil, devlet ile fail arasında doğan devlete ait cezalandırma yetkisinin kullanılması söz konusudur. Devlet bu yetkisini milletin kendisinden alır. Yargılama sonunda verilen hükmün baş kısmına "Türk Milleti Adına" yazılması (CMK m. 232/1) bundandır." Veli Özer Özbek ve Diğerleri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2017, s. 47.

43 Hüseyin Turan, "Yargı Görevi ve Hizmeti", **Adalet Dergisi**, S. 21, 2005, s. 104.

44 Kemal Gözler ve Gürsel Kaplan, **İdare Hukuku Dersleri**, 19.Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa 2017, s. 269.

45 Ahmet M. Kılıçoğlu, "Hâkimlerin Hukuki Sorumluluğu", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 30, S.1-4, 1973, s. 241, Güney Dinç, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Göre Silahların Eşitliği", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 57, 2005, s. 284.

Savcının, milli egemenliğin temsilcisi olduğu şeklindeki görüş anayasa hukuku yönünden ele alınmalıdır. Egemenliğin asıl sahibi olan millet bu yetkisini Anayasa'da öngörülen organlar eli ile kullanır (Anayasa md. 6). Söz konusu organlar yasama, yürütme ya da yargı erklerinden birisine dâhildir.⁴⁶ Savcılığın milli egemenliği temsil ettiği şeklindeki önerme doğru olmakla birlikte, yeterli bir ifade değildir. Savcılığın bulunduğu erk tarif edilmemektedir.

Kendine özgü bir yapısı ve yargı ile yürütme arasında köprü vazifesine rağmen savcılığın bulunduğu yer yürütme erkidir.⁴⁷ Savcılık yürütme erki içerisinde yer alan idari bir kurumdur.⁴⁸ Bu tespit, savcılık makamının önemini azaltmayacağı gibi savcılığı herkesin müdahalesine açık bir yapıya da dönüştürmemektedir. Savcılık kurumunun kararları *yargısal olmamakla birlikte adli niteliktedir*. Savcılığa tanınan teminatlar, herhangi bir kamu görevlisinin sahip olduğu teminatlardan daha fazladır. Savcılığın kendine özgü yapısı, onu diğer idari yapılardan ayrı kılmaktadır. Devletin mülki yapılanmasında vali devleti ve hükümeti temsil etmektedir. Bu temsil görevi nedeniyle vali ildeki bütün kamu görevlilerinin de hiyerarşik olarak amiri konumundadır. Ancak savcılık kurumu bu hiyerarşiye tabi olmayıp aralarında herhangi bir astlık-üstlük ilişkisi bulunmamaktadır (İl İdaresi Kanunu md. 4/2).⁴⁹

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Medvedyev/Fransa kararında, yargı mercii olabilmenin temel şartlarını, taraflardan ve yürütmeden bağımsız bir yapı olarak tarif etmiştir.⁵⁰ Savcılığın Adalet Bakanlığı ile olan irtibatı ve itham görevi dikkate alındığında yargı organı olmadığı ortadadır. AİHM,

- 46 Erdoğın Teziç, **Anayasa Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul 1997, s. 97. Örneğinin; CMK'nın 232/1 maddesine göre mahkemenin gerekçeli kararlarının başına "Türk Milleti adına" ifadesinin yazılması zorunludur. Benzer düzenleme için bkz. 6100 s. HMK md. 297/1.
- 47 "...anayasal devlet düzeni içerisinde yürütmeye yakın olarak nitelendirilse de fonksiyon olarak adalet organına yakın olarak kabul edilen Cumhuriyet Savcılığı makamının..." 19. C.D., T. 14.06.2017, E. 2016/12980, K. 2017/5711 (UYAP, 04.11.2017).
- 48 Tuğrul Katoğlu, "Savcılık Üzerine Düşünceler", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, C. 19, S. 177, 1995, s. 21.
Benzer yönde Yargıtay kararı için bkz. "İddia görevinin idariliği ilkesi gereğince dava açma ve yürütme görevleri idari nitelikte kabul edilmektedir." 19. C.D., T. 14.06.2017, E. 2016/12980, K. 2017/5711 (UYAP, 04.11.2017).
- 49 İl İdaresi Kanunu'nun 4'üncü maddesi; "(1)İl genel idaresinin başı ve mercii validir. Bakanlıkların kuruluş kanunlarına göre illerde lüzumu kadar teşkilat bulunur. Bu teşkilatın her birinin başında bulunanlar il idare şube başkanlarıdır. Bunların emri altında çalışanlar ilin ikinci derecede memurlarıdır. Bu teşkilat valinin emri altındadır. (2) Hakimler Kanunu ile İcra ve İflas Kanununda yazılı yargıç, Cumhuriyet savcısı ve yargıç sınıfında bulunanlarla bu kanunlarda yazılı adalet memurları, askeri birlikler, askeri fabrika ve müesseseler, askerlik daire ve şubeleri bu madde hükmünden müstesnadır." şeklindedir.
- 50 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Medvedyev/Fransa, T. 29.03.2010, Başvuru no: 3394/03, prg. 123, (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97979>, 03.03.2016).

Daktaras/Litvanya kararında savcılığı, *yarı-yargısal* olarak tanımlamış, salt bir yargılama mercii olarak görmemiştir.⁵¹

Yürütme erkine dâhil olmak; çelişme ve silahların eşitliği ilkesinin bir neticesidir.⁵² Savcının yargı erkine dâhil olduğu kabul edildiği takdirde, ceza muhakemesindeki süje sayısı ikiye inecektir: *Yargılama ve savunma*. Bu durumda da tahkik sistemine geri dönmüş olacaktır. İşbirliği sisteminin en önemli sonucu, tez-antitez-sentez kollokyumudur.⁵³ Savcı benzer özlük haklarına sahip olmakla beraber hâkim değil adli görevlidir.⁵⁴ Savcılık kurumu yürütme erki içerisinde kalan idari bir yapı olmasına karşın hâkim düzeyinde özlük haklarına ve kendine özgü teminatlara sahip, yargısal olmasa da adli nitelikte kararlar veren, işlemler tesis eden bir adalet organıdır.⁵⁵

2. Savcılık Kurumunun Özellikleri

Savcılık kurumunun çalışma ilkeleri ve teşkilatlanmasına bakıldığında özellikle mahkemelerden farklı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Yürütme erkine dâhil olmanın doğal bir sonucu olarak kendi içerisinde bir hiyerarşisi vardır. Hâkimlerin bir başka hâkimden talimat alması veya görev değişimi mümkün değilken savcılar bakımından bu mümkündür. Makam itibariyle iddia görevini yerine getiren savcı, sorumluluk yönünden ferdi iddia makamından farklı bir statüye sahiptir.

a. Birlik ve Bölünmezlik

Savcılıklar tekli bir yapıya sahiptir. Mahkemelerin yanında teşkilatlanmalarına rağmen mahkemeler gibi farklılık ve çeşitlilik göstermezler. Kendi içinde hiyerarşik yapıya sahip savcılıkta “birlik” özelliği bulunmaktadır. Uygulamada bu özellik **-Savcılık bir küldür-** şeklinde ifade edilmektedir. Bu birlik hiyerarşi varlığını gerekli kılmaktadır.⁵⁶

51 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Daktaras/Litvanya, T.17.01.2001, Başvuru no:42095/98 (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58855>, 15.05.2016).

52 “Türk hukukunda savcılığın teşkilat olarak yürütmeye bağlılığı söz konusu değildir.” Bkz. Zafer, **Türk Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Hukuki Statüsü**, s. 22.

53 Kunter, Yenisey ve Nuhoglu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 60.

54 Jacqueline Hodgson, “Guilty Pleas and the Changing Role of the Prosecutor in French Criminal Justice”, **Warwick School of Law Research Paper**, No.15, 2010, s. 3.

55 Hukukun Üstünlüğü İlkesi ile Yönetilen Demokratik Toplumlarda Savcılığın Rolüne Dair (1604) Tavsiye Kararı’na göre demokrasi ve hukukun üstünlüğü ilkesi, güçler ayrılığını gerekli kılmaktadır. Yürütmenin idari bir birimi olan savcılık yargıdan ayrı olmalıdır.

56 Toroslu ve Feyzioğlu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 115, Şahin, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, C.I, s. 124, Zafer, **Türk Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Hukuki Statüsü**, s. 16.

Bütüncül oluşumun bir diğer özelliği de “bölünmezlik”tir.⁵⁷ Bölünmezlik, savcılık yetkileri yönünden ortaya çıkmaktadır. Savcılık teşkilatında bir başsavcı ve yeteri kadar savcı bulunur. Belirtilen kişiler savcılık teşkilatını oluşturur ve aynı kurum için işlem tesis eder. Başsavcı, makamı temsil etmekle birlikte başsavcılık makamı onun şahsı ile sınırlı değildir. Savcılar, yaptıkları bütün işlemleri başsavcılık makamı adına yapar. Kişilerin ismen bir önemi yoktur.⁵⁸ Savcılığın bölünmezliği ve soruşturmanın dağınıklığı ilkelerindeki en somut gösterge, bir savcı tarafından başlatılan işlemin bir diğer savcı tarafından devam ettirilmesi veya birlikte yürütülebilir olmasıdır.⁵⁹ İddianamenin iadesinde de aynı durum sözkonusudur. İddianameler başsavcılık adına düzenlenmekte olup iadesi sözkonusu olduğunda savcıya değil başsavcılığa iade edilmektedir.⁶⁰

Birlik ve bölünmezlik özelliği, aynı savcılık teşkilatı içerisinde geçerlidir. Savcılıklar birbirlerinden bağımsız bir yapıya sahiptir. Her savcılığın ayrı bir adli yargı çevresi bulunmaktadır. Nezdinde görev yapılan mahkemenin yargı çevresi dışındaki bir savcılık işlemi ancak istinabe suretiyle ilgili savcılıktan talep edilebilmektedir.

b. Hiyerarşik Bir Düzene Tabi Olması

Savcılık teşkilatının kendi içerisinde birlik ve bütünlük göstermesinin temel sonucu hiyerarşik bir yapılanmaya sahip olmasıdır.⁶¹ Avrupa Konseyine bağlı Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi ve Avrupa Savcıları Danışma Konseyi tarafından oluşturulan *Demokratik Bir Toplumda Hâkim ve Savcılar Arasındaki İlişkiler Hakkında Görüş'e (Bordo Bildirisi)* göre hukukun üstünlüğü ilkesinin hâkim olduğu devletlerde savcılık hiyerarşisi şeffaf ve hesap verebilir olmalı, savcılara verilen somut talimatlar ise yazılı şekli tâbi olup mevzuata ve varsa kamu ile paylaşılmış çalışma ilkelerine

57 “İddia (savcılık) makamı bir kül, bütün olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda ceza muhakemesi faaliyetinin yürütülmesi kural olarak Cumhuriyet savcıları tarafından yerine getirilmektedir. Cumhuriyet başsavcısı ile savcılar arasındaki ilişki ise “bölünmezlik ilkesi” adı altında açıklanmakta; savcılık teşkilatı kendi içinde hiyerarşik yapıya sahip bir bütün olarak adlandırılmaktadır. Bölünmezlik ilkesi anlamında savcılar bir bütün içinde kaynaşmakta, makam (savcılık) itibarıyla süjellik ilkesinden hareketle her bir savcı tek başına ceza muhakemesi faaliyetine katılabilmekte; muhakeme işlemi gerçekleştirilebilmektedir.” 19. C.D., T. 14.06.2017, E. 2016/12980, K. 2017/5711 (UYAP, 04.11.2017).

58 “Savcılık bir bütündür. Tüm savcıları kapsar. Görev tüm savcıların kişiliğini yutar. Konuşan savcı kendi adına değil, savcılık adına konuşmuş olur.” Bkz. Soyaslan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 174.

59 Kunter, Yenisey ve Nuhoglu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 430, Timur Demirbaş, **Soruşturma Evresinde Şüphelinin İfadesinin Alınması**, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2015, s. 33.

60 Gökçen, Alşahin ve Çakır, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, C.I, s. 214.

61 Roxin ve Schünemann, **Strafverfahrensrecht**, s. 47, Toroslu ve Feyzioğlu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 116.

uygun olmalıdır (Bildiri prg. 9). Hiyerarşi savcılığın en belirgin ve en çok tartışılan özelliğidir. Ülkenin tamamında yetkili⁶² olan bir savcılık örgütü bulunmamaktadır.⁶³ Her savcılık kendi ağır ceza merkezi nezdinde görevli ve yetkilidir. Bu teşkilatın başındaki kişi başsavcıdır. Savcılar, idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlıdır (2802 s. HSK md. 5). Adalet Bakanının “başsavcı” sıfatı bulunmamaktadır.⁶⁴

Anayasa'nın 140'ıncı maddesinde, 2802 s. HSK'nın 5'inci maddesinde; savcı ve hâkimlerin idari görevleri bakımından Adalet Bakanlığına bağlı oldukları hüküm altına alınmıştır.⁶⁵ Hâkimler yargı erkini temsil etmeleri nedeniyle herhangi bir hiyerarşiye tabi değildir. Anılan hükümler, hâkimlerin idari görevleri bakımındandır. Hâkimlerin, anayasal konumları belirgin olmakla birlikte savcılarının konumu bu kadar açık değildir. Anayasa'nın 9'uncu maddesi, “*Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.*” şeklindedir. Bu hüküm, yargı yetkisinin mahkemeler tarafından kullanılacağını göstermektedir. Savcılar mahkemeleri temsil etmediklerinden, yargı erki karşısındaki durumları tereddütlü bir hal almaktadır. Yasama erkine girme ihtimali bulunmayan⁶⁶ savcılığın yer alabileceği diğer erk yürütme erkidir.

Savcılığın yürütme erki içerisinde yer alıyor olması Adalet Bakanlığına adli yönden hiyerarşik bir üstünlük tanımamaktadır.⁶⁷ Yasal düzenlemelere

62 İspanya'da ülkenin tamamında yetkili olan bir İhtisas Savcılığı vardır ve özellikle uyuşturucu madde ticareti, kara para aklama, yolsuzluk ve organize suçluluk bakımından koordinasyonu sağlamaktadır. Bkz. Council of Europe-Consultative Council of European Prosecutors (CCPE), “**Questionnaire with a view of the preparation of Opinion No. 7 on the management of the means of the prosecution services Replies from Spain**”, Strasbourg 2012, s. 34, https://www.fiscal.es/fiscal/PA_WebApp_SGNTJ_NFIS/descarga/Spanish_prosecution_Service_English.pdf?idFile=5bbc6fc3-591f-47cf-9dc2-c13b3faf01ab (24.08.2017).

Litvanya'da ülke başsavcısı vardır ve bütün savcılarının amiri durumundadır. Bkz. Litvanya Cumhuriyeti Savcılık Kanunu md. 6.

63 Bu konudaki gereklilik için bkz. Kunter, Yenisey ve Nuhoglu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 379, Gökçen, Alşahin ve Çakır, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, C.I, s. 213.

64 Ünver ve Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 197, Friedrich Hauptmann, “Avusturya'da Savcılık Yeni Tartışmalar ve Eski Sorunlar”, **Bir Adli Organ Olarak Savcılık Sempozyumu (Ankara 7-9 Temmuz 2006)**, Burak Çelik (Çev.), Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2006, s. 58.

65 2802 s. HSK'dan önce yürürlükte olan 2556 s. Hâkimler Kanunu'nun 85/1'inci maddesi “Bütün müddeiumumilik teşkilâtı Adliye Vekilinin idaresi altındadır.” şeklinde olup adli ya da idari bir ayırım yapmaksızın Adalet Bakanına daha geniş bir yetki vermişti.

66 Örneğin Macaristan'ta savcılık Meclise bağlı ve ona karşı sorumludur. Bkz. CEPEJ, **Report on “European Judicial Systems – Edition 2014 (2012 data): Efficiency and Quality of Justice”**, s. 292.

67 Japonya'da savcılık, ceza adalet sisteminin koruyucusu-bekçisi konumundadır. Savcılık teşkilatı ulusal, merkezi, hiyerarşik bir yapıya sahiptir. Savcılar da kariyer meslek olarak istihdam edilmektedir. Savcılık teşkilatı resmi olarak Adalet Bakanlığının herhangi bir organı olarak görünse de aslında Adalet Bakanlığının birçok faaliyeti ve ilkeleri savcılar

ilişkin kronoloji, bu sonuca varılmasında önemli bir veri niteliğindedir. Mülga CMUK'un "Hukuku amme davası açmak için Adliye Vekili Cumhuriyet Müddeiumumisine emir verebilir." şeklindeki 148'inci maddesi, 5209 s. Kanun'un⁶⁸ 3'üncü maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.⁶⁹ Bahsekonu yasal düzenlemeye göre Adalet Bakanının savcılara dava açma talimatı verme şeklinde bir yetkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu hükmün kaldırılması ile birlikte Adalet Bakanlığının savcılar üzerinde adli yönden herhangi bir hiyerarşik yetkisinin bulunmadığı sonucuna varılamaz. Çünkü Adalet Bakanı ile savcılık teşkilatı arasındaki ilişki bu kadar basit ve tek boyutlu değildir. Adli politikadan sorumlu olan Adalet Bakanı, savcılık teşkilatının gidişatını gözetip genel müdahalelerde bulunabilir. Hukukun doğru uygulanması amacıyla genel ve özel talimatlar verebilir ancak özel ve somut talimatları vermekten imtina eder. Bakanlık gerekli gördüğü hususlarda yönetmelik çıkarıp genelge yayımlayabilir.⁷⁰

Adalet Bakanlığı ile savcılıklar arasında *adli yönden* katı bir hiyerarşi bulunmamaktadır. *İdari yönden* ise savcılıklar, Adalet Bakanlığının talimatlarını yerine getirmek zorundadır. Savcılıkların kendi içyapısında katı bir hiyerarşi vardır. Başsavcı, makamı temsil eder ve savcıların üstü konumundadır. Bu hiyerarşi savcılık kurumunu, hâkimlikten ayıran en belirgin özelliktir. Başsavcının verdiği talimatlar savcı tarafından yerine getirilmek zorundadır.⁷¹ İddianame veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın hüküm ifade etmesi, başsavcı onayı ile mümkündür. Uygulamada –görüldü- olarak ifade edilen bu işlem, birtakım itirazlar

---

eliyle gerçekleşmektedir. İsmi konulmasa da savcılarının en tepesindeki yetkili isim Adalet Bakanıdır. Ancak savcılarının kimin Adalet Bakanı olmasını istedikleri yönünde bir talepte bulunmaları mümkün değildir. Savcılar olağan işlerinde ve davalarda dış kurumlara karşı önemli bir bağımsızlık alanına sahiptir. Bkz. Johnson, *Japan's Prosecution System*, s. 48-50.

68 R.G. 21.07.2004, 25529.

69 5219 s. Kanun'un 3'üncü maddesi ile kaldırılıncaya kadar, CMUK'un 148'inci maddesinde; "Valiler de hukuku amme davası açılmasını kendi vilayetleri dâhilindeki Cumhuriyet Müddeiumumilerinden isteyebilirler. Cumhuriyet Müddeiumumileri, mucip sebepler göstererek bu talebi kabul etmezse valinin müracaatı üzerine Adliye Vekili yukarıki fıkra yazılı salahiyeti kullanmak lazım gelip gelmeyeceğini takdir eder ve icabını yapar." şeklinde bir hüküm mevcuttu. Anılan düzenlemeye göre valilerin bile kamu davası açılmasını talep etme hakları vardı.

70 Örnek yönetmelikler için bkz. Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Uzlaştırmanın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği, Suç Eşyası Yönetmeliği, Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik. <http://www.cigm.adalet.gov.tr/htmls/yonetmelik.html> (22.04.2017).

Örnek genelgeler için bkz. Devlet Düzeninin Korunması ile İlgili Suç Teşkil Eden Olaylar ve Örgütlü Suçlar Genelgesi, Kanun Yararına Bozma Taleplerinde Uyulması Gereken Usul ve Esaslar Genelgesi, Resmi Yazışmalar Genelgesi, Basın Sözcülüğü ile Medya İletişim Büroları Genelgesi. <http://www.cigm.adalet.gov.tr/htmls/genelge.html>, (22.04.2017).

71 Roxin ve Schünemann, *Strafverfahrensrecht*, s. 47, Zafer, *Türk Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Hukuki Statüsü*, s. 15.

ile karşılaşırsa da adli otomasyon sistemi olan UYAP bu kabule göre düzenlenmiştir. Başsavcı, onay için kendisine gelen kararları inceler ve gerek görmesi halinde gerekçesini de yazmak suretiyle savcıya iade eder.⁷² UYAP sistemi üzerinden gönderilen gerekçeli talimat aynı zamanda yazılı bir emir niteliğindedir.⁷³ Emrin içeriği suç teşkil etmiyorsa savcı tarafından yerine getirilmek zorundadır (Anayasa md. 137).⁷⁴

72 “Bu bilgiler ışığında somut olayın değerlendirilmesi gerekirse; İstanbul Anadolu Cumhuriyet başsavcılığınca şüpheliler Y.Ü. ve S.Ü. haklarında düzenlenen 17.03.2015 gün ve 2014/102661-2015/30123 sayılı kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın Cumhuriyet savcısı tarafından elektronik imzayla 17.03.2015 günü imzalanması sonrasında, 18.03.2015 tarihinde, Cumhuriyet başsavcısı tarafından, delillerin yeniden değerlendirilmesi gerektiği belirtilerek dosyanın iade edilmesi üzerine ilgili savcı tarafından dosyanın yeniden ele alındığı ve bu kez yapılan araştırma sonucunda toplanan deliller doğruğultusunda Y.Ü. hakkında özel belgede sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarından kamu davası açılmasına rağmen, İstanbul Anadolu 6. Ağır Ceza mahkemesince, daha önce aynı konuya ilişkin olarak verilen ve Cumhuriyet savcısı tarafından imzalandığı anda hukuken geçerli bir ceza muhakemesi işlemi haline gelen 17.03.2013 tarihli kovuşturmayaya yer olmadığına dair karardan sonra, CMK'nın 172/2. maddesi gereğince, yeni delil elde edilmedikçe ve sulh ceza hâkimliğince karar alınmadıkça kamu davası açılmayacağı belirtilerek iddianamenin iadesine karar verilmiş ise de; kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlar, adli idari nitelikte olup, taraflara tebliğ edilip kesinleştirilmeleri yapılmadıkça geri alınmaları mümkün olduğundan ve Cumhuriyet başsavcısının da söz konusu kararlarda değişiklik yapılmasını isteme hakkı bulunduğundan yapmış olduğu iade işleminin usul ve yasaya uygun olduğu, kaldı ki, belirtilen kararın Cumhuriyet başsavcısı tarafından 18.03.2015 günü iade edilmesi sonrasında taraflara tebliğ edilmemesi nedeniyle henüz kesinleşmediği ve kesin hükmün niteliğine benzer sonuçları da doğurmadığı, zira kararın tebliğ edilmesi üzerine suçtan zarar gören şikâyetçi tarafından itiraz yoluna başvurulduğu takdirde, mercince mevcut deliller doğruğultusunda itirazın reddine karar verilebileceği gibi, soruşturmanın genişletilmesine veya itirazın kabulüyle kararın kaldırılmasına karar verilebileceği, bu haliyle CMK'nın 173/6 ve 172. maddelerinde belirtilen şartlarla aynı kanununun 170 ve 174. maddelerinde tahdidi olarak sayılan koşulların oluşmaması nedeniyle iddianamenin iadesine bu yönden de karar verilemeyeceği gözetilmeden, itirazın kabulü yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesinde isabet bulunmadığından...” 15.C.D. T.15.10.2018, E. 2018/3667, K. 2018/6665 (UYAP, 19.09.2019).

73 Portekiz'de savcılar, üstleri tarafından verilen emrin yazılı olmasını talep edebilir. Eğer talimat somut bir dosyaya özgü ise her zaman yazılı olmak zorundadır. Savcı hukuka aykırı talimatları reddetmek zorundadır. Buna karar verirken kendi hukuk bilinci ile hareket eder. <http://ministerio-publico.pt/ministerio-publico-e-o-estado/?lang=en> (25.08.2017).

74 “Balıkesir C.Savcısı H...P. tarafından yürütülen soruşturma sonucunda .. iddianame ile; ..... cezalandırılması talep edilmiştir. O dönemde .. İl Cumhuriyet Başsavcısı olarak görev yapan A.. K... tarafından iddianamelere “görüldü” yapılmış ve kamu davasının açılması sağlanmıştır. Daha sonra, Yerel Mahkemece verilen bir kısım sanıkların beraatlarına, bir kısmının ise cezalandırılmalarına ilişkin hükmün o yer C.savcısı, katılanlar vekili ve sanıklar müdafileri tarafından temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay 3. Ceza Dairesinde temyiz incelemesi yapıldığı sırada, Daire Üyesi A..K... de inceleme yapan kurulda yer almış ve hükümlerin onanmasına karar verilmiştir. Görüldüğü gibi, gerek soruşturma aşamasında yargılama konusu uyumsuzluk hakkında görüş bildirip, tavsiyede bulunma hakkına sahip olan ve soruşturma sonucunda düzenlenen iddianameye görüldü yapılarak “olur vermekle” o görüşü benimseyen, gerekse kovuşturma aşamasında benimsediği bu görüşü sürdürecektir C.savcısını da belirleme hak ve yetkisine sahip İl Cumhuriyet Başsavcısının, 5271 sayılı CYY'nun 22/1-g maddesi uyarınca aynı davada C.savcısı olarak görev yapması nedeniyle Hâkim olarak görev yapmasına olanak bulunmamaktadır.” Y.C.G.K., T.03.03.2009, E. 2009/3-21, K. 2009/46 (UYAP, 20.02.2016).

Başsavcının hiyerarşik üstünlüğü bakımından en önemli yetkisi, savcılar hakkında hâl kâğıdı düzenlemesidir (2802 s. HSK md. 23). Başsavcı böylelikle savcı üzerindeki denetim ve gözetim yetkisini etkin şekilde uygulama gücüne kavuşmaktadır. Savcı ve başsavcı arasındaki hiyerarşinin sınırları çok açık değildir. Bu nedenle bazı tereddütlü hususlarda, Adalet Bakanlığından görüş sorulmaktadır. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü bu tür görüş taleplerini inceleyip ilgisine yanıt veren yetkili mercidir. Ceza İşleri Genel Müdürlüğü çeşitli tarihlerde kendisine ulaşan talepler ile ilgili olarak verdiği cevaplarda;

- Cumhuriyet başsavcısının savcıların kararları hakkında –görüldü- yetkisine sahip olduğunu⁷⁵,
- Cumhuriyet başsavcısının idari denetim yoluyla kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı kaldırabileceğini⁷⁶,
- Ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcısının, bağlı başsavcılıkların adli sınırlarında meydana gelen olaylara ilişkin soruşturmaları bizzat ya da merkezden görevlendireceği Cumhuriyet savcılarını marifetiyle yaptırmasının usulen mümkün bulunmadığını⁷⁷,
- Başsavcı vekili varken –görüldü- işleminin Cumhuriyet savcısına yaptırılmasının uygun olmayacağını⁷⁸,
- Cumhuriyet başsavcısının gözetim ve denetim yetkisinin bağlı başsavcılıklarda görevli Cumhuriyet savcılarının yürüttükleri soruşturmaların hukuka ve mevzuata uygunluğu konusunu kapsamadığını⁷⁹,
- Ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcılarının ve asliye ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcılarının, buldukları yerde görev yapan Cumhuriyet savcılarının yürüttükleri soruşturmaları, denetim ve gözetim yetkileri gereğince hukuka ve mevzuata uygunluk bakımından denetleyebileceklerini⁸⁰,
- Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcılarını tarafından düzenlenecek olan iddianamelerin bölge adliye mahkemeleri Cumhuriyet başsavcılarını tarafından görüldü işlemine tabi tutulması gerektiğini⁸¹ belirtmiştir.

75 Bkz. 30.01.2006 tarih ve 002512 sayılı Görüş yazısı.

76 Bkz. 20.04.2005 tarih ve 18862 sayılı Görüş yazısı.

77 Bkz. 2008/189/6269 sayılı Görüş yazısı.

78 Bkz. 10.02.2010 tarih ve 2009/216/8143 sayılı Görüş yazısı.

79 Bkz. 2008/1072/50932 sayılı Görüş yazısı.

80 Bkz. 18.10.2010 tarih ve 2010/1305/64014 sayılı Görüş yazısı.

81 Bkz. 01.02.2011 tarih ve 2010/123/7151 sayılı Görüş yazısı.

c. Savcının Sorumsuzluğu

Savcılık kurumunun bir diğer özelliği *savcının sorumsuzluğudur*. Avrupa Konseyine bağlı Avrupa Savcılar Danışma Konseyi tarafından oluşturulan *Savcılara İlişkin Avrupa Norm ve Prensipleri Görüşü*'ne göre savcılara genel bir dokunulmazlık ayrıcalığı tanınmamalı ancak göreve ilişkin eylemleri bakımından görev dokunulmazlığı öngörülmelidir (Görüş prg. 10). Kamu davası açabilme ve itham tekeline sahip olan savcı, suçtan zarar görenden farklı bir niteliğe sahiptir. Bir başkasını haksız yere itham eden kişinin tazminat ve yargılama giderleri bakımından sorumluluğu doğabilmekte iken savcı yönünden böyle bir sorumluluk bulunmamaktadır. Mevcut CMK sisteminde, sanığın beraat etmesi halinde müdahale yargılama gideri yüklenmemekle birlikte özel hukuktan kaynaklı tazminat sorumluluğunun doğması mümkündür.⁸²

Soruşturma ve itham görevini yerine getiren savcının tereddüt yaşamaması için savcının sorumsuzluğu önemli bir gerekliliktir. Her kamu davasının mahkûmiyet ile neticelenmesi beklenmemektedir. Kamu davaları farklı hüküm çeşitleri ile sonuçlanabilmektedir. Bu sebeple, mahkûmiyet dışındaki her neticeden dolayı savcının sorumlu olması düşünülemez. Genel ilke bu olmakla birlikte görevini icrai şekilde kötüye kullanan savcının adli veya idari sorumluluğu sözkonusu olacaktır. Savcının görevi kötüye kullandığının tespiti halinde, devletin ödediği tazminat da kendisine rücu edilebilecektir (CMK md. 141/4).⁸³

3. Savcılık Kurumunun Bağımsızlık Meselesi

a. Savcıların Bağımsızlığı

Bağımsız olma meselesi, emir alma veya almama sorunudur.⁸⁴ Avrupa Konseyine bağlı Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi ve Avrupa Savcılar Danışma Konseyi tarafından oluşturulan *Demokratik Bir Toplumda Hâkim ve Savcılar Arasındaki İlişkiler Hakkında Görüş'e (Bordo Bildirisi)* göre bağımsız bir savcılık statüsü için gerekli olan asgari unsurlar; dışarıdan bir müdahalenin bulunmaması, mesleğe giriş, terfi ve teminatlarının yasayla düzenlenmiş olmasıdır (Bordo Bildirisi prg. 8). Birleşmiş Milletlerin *Savcılığın Dürüstlük ve Kapasitesinin İyileştirilmesi Suretiyle*

82 Artuk ve Yenidünya, *Batı ve Türk Hukuklarında Savcılığın Dünü ve Bugünü Üzerine Bir İnceleme*, s. 15, Ömer Sever, "Hâkim Bağımsızlığı ve Savcılık Teminatı", (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007), s. 123.

83 Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 175-176. Bu konuda bkz. Y.H.G.K., T. 25.02.2015, E. 2014/1055, K. 2015/848 (UYAP, 05.03.2016).

84 Nur Centel, "Adil Yargılanma Hakkı ve Savcının Tarafsızlığının Güvencelenmesi", Nur Centel (Ed.), *Ceza Muhakemesi Hukukunda Güncel Konular*, (87-113), Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Konferansları Serisi-1, XII Levha Yayınları, İstanbul 2015, s. 91.

Hukukun Üstünlüğü İlkesinin Güçlendirilmesi Kararı (17/1)'na göre savcılarının görevlerini bağımsız şekilde yerine getirebilmesi için savcılar yürütmenin keyfi müdahalelerine karşı korunmalıdır. Venedik Komisyonunun *Yargı Sisteminin Bağımsızlığına İlişkin Avrupa Standartları Raporu*'na göre soruşturmalara yönelik siyasi müdahaleler uzun bir tarihi geçmişe sahiptir. İki tür müdahale vardır. İlki herhangi bir delil bulunmadığı halde soruşturmaya başlanmasıdır. Diğeri ve daha yaygın olanı ise delil olmasına rağmen herhangi bir soruşturmaya girilmemesidir. Komisyon bu tür siyasi müdahalelerin önlenmesi amacıyla savcılara bağımsızlık özelliği verilmesini savunmaktadır. Sözkonusu bağımsızlık, savcılık kararlarının gözden geçirilmesi, teftişe tabi tutulmasını engellememelidir. Ayrıca müdahaleleri engelleyecek diğer çözüm yöntemleri ise bazı davalar bakımından talimat verme yasağı getirilmesi, talimatın yazılı olması ve halka açık olmasıdır (Rapor prg. 21-22). Savcılarının bağımsız olup olmadığı öğretilerde tartışılan bir konudur. Bağımsız kelimesi sözlük anlamı olarak *davranışlarını, tutumunu, girişimlerini herhangi bir gücün etkisinde kalmadan düzenleyebilen, özgür, hür*⁸⁵ manasına gelmektedir.⁸⁶ Savcılık, işlem ve eylemlerinde belirlenen tanıma uygun bir özerk alana sahip değildir. Bağımsızlık savcılar için değil yargı yetkisini kullanan hâkimler için hayati bir öneme sahiptir.⁸⁷

Savcılık, hâkimlikten farklı olup hiyerarşik bir yapıya tabidir. Teşkilat bünyesinde bulunan savcılarının tek tek irade açıklama yetkisi olmakla birlikte, ortak bir ses vardır. Savcılığın bir bütün teşkil etmesi kuruma bağlılığı da gerekli kılmaktadır. Teşkilatın başındaki başsavcı, yeri geldiğinde somut müdahalelerde bulunma yetkisine sahiptir. Yargı mercileri bakımından bağımsızlık, özellikle diğer erklerden etkilenmemeye anlamına gelmektedir. Savcılık teşkilatının yargı organı olmaması; nitelik, görev ve çalışma usulleri bakımından yürütme erki içerisinde yer alması, bağımsızlık hususunu tartışmalı hale getirmektedir. Mahkemelerin bağımsızlığı Anayasa'nın 138'inci maddesinde açıkça

85 <http://www.tdk.gov.tr> (06.02.2016).

86 "Yargı bağımsızlığı da yargının hiç bir organ ve makama bağlı olmadan, emir ve talimat almadan görevlerini özgür biçimde yerine getirebilmesidir. Yargı görevine ilişkin olarak Mahkemelere hiçbir telkin ve tavsiyede bulunulamaz ve genelge gönderilemez. Herhangi bir baskının yapılması kadar yapılabilmek olasılığı da yargı bağımsızlığını zedeler. Yargı bağımsızlığından yargının yalnızca yürütme organı karşısındaki bağımsızlığı anlaşılır. Bu bağımsızlığın yürütme organı yanında yasama organı ile devlet ve toplumda etkili olan sosyal-ekonomik baskı grupları karşısında da gerçekleştirilmesi gerekir. Yasamaya yürütmeye ya da öteki güçlerin denetimine bağlı ve etkisini açık olan "yargı" bağımsız olamaz." Anayasa Mahkemesi, T. 29.04.1993, E. 1992/39, K.1993/19 (R.G., 17.10.1995, 22436).

87 Roxin ve Schünemann, *Strafverfahrensrecht*, s. 47, Orhan Bilgin, "Yargı-Yargıç Bağımsızlığı", *Ankara Barosu Dergisi*, S. 1, 1998, s. 120, Saadet Yüksel, "Türk Anayasa Hukukunda Hâkimlerin Bağımsızlığına Genel Bir Bakış", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 70, S. 2, 2012, s. 81.

düzenlenmiştir. Hâkim ve mahkemelerin bağımsızlığından bahsedilmiş, yargıya müdahale anlamına gelebilecek her türlü girişim yasaklanmıştır. Savcılık kurumundan sözedilmemiştir. Bahsedilmemiş olması, her türlü müdahaleye açık olacağı anlamına gelmemektedir. Ancak savcının, hâkimlerle aynı mahiyette bir bağımsızlığı da bulunmamaktadır.⁸⁸ Kamu görevlisi olmanın ve kamu görevi icra etmenin gerektirdiği asgari kural ve ilkeler vardır. Yargısal olmasa da önemli bir adli görev yapan savcı üstlendiği görevi yerine getirirken hukuka uygun davranmakla yükümlüdür.⁸⁹ Başsavcıların savcılara verdiği talimatlar hukuka uygun olmalıdır. Savcılar da talimatları hukuka uygunluk değerlendirmesinden geçirmelidir. Genel idare kurallarına göre bir kamu görevlisi üstünden gelen emrin hukuka uygunluğunu denetleme mecburiyetindedir.⁹⁰

Savcılık, soruşturma ve kovuşturma evresinde şüphelinin/sanığın lehine ve aleyhine olan delilleri toplar veya görüş sunar. Görevini icra ederken objektif davranmak zorundadır. Bağımsız olmaması, dürüst işlem ilkesine aykırı davranacağı anlamına gelmemektedir.⁹¹ Savcılık kurumunun, silahların eşitliği ve çelişme ilkesini temin edebilmesi için yargılama merciinden ayrılması zorunludur.⁹² Adil yargılamaya katkı sağlamakla görevli savcılık kurumu, bütün işlemlerinde hakkaniyeti gözetmek, hukuka uygun kararlar vermek zorundadır. Adaleti sağlamak

88 "Anayasaya aykırı kanunları belirtmek için İstanbul Hukuk Fakültesinde kurulan komisyon raporunda "... Anayasa, savcılar yargıçlarla bir tutmamış; yargıçları bağımsız saydığı halde savcılara istiklâl vermemiştir. Savcılara Anayasa'nın 137. maddesiyle tanınan teminat "Özlük işlerinde ve görevlerini yapmalarında" bir teminatır. Oysa ki kanunların icrası hükümete aittir. Bu itibarla da kanunların icrası vazifesini yerine getirmeyen savcıyı bu vazifeyi ifaya sevk etmek maksadıyla konulmuş olan 148. maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları hükümleri Anayasaya aykırı sayılamaz" denilmektedir. Komisyonun bu düşüncesi de Mahkememizin, 148. maddenin üçüncü fıkrası hükmünün Anayasaya Aykırı olmadığı yolundaki görüşünü destekler niteliktedir." Anayasa Mahkemesi, T. 22.09.1964, E. 1963/140, K. 1964/62 (R.G., 10.2.1965, 11925).

89 Roxin ve Schünemann, *Strafverfahrensrecht*, s. 49.

90 Şahin, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, C.I, s. 124, Cengiz Otacı, "Adli Yargı Hâkimlerinin Görevde Yükselme Şartlarının (Terfi Sisteminin) Yargı Bağımsızlığına Etkisi", Hayrettin Ökçesiz(Ed.), Gülriz Uygur(Ed.), Saim Üye (Ed.), *Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bakışlar V (Sempozyum 13-17 Eylül 2010)*, İstanbul Barosu Yayınları -HFSA Bildiriler 2, İstanbul 2012, s. 156, Mustafa Paksoy, "Cumhuriyet Savcısının Bağımsızlığı Meselesi", *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.7, S. 1, 2014, s. 62.

91 "Adil yargılanma (Dürüst işlem) ilkesi ile ceza muhakemesi işlemlerinin; kandırma, yanıltma veya zorlama gibi irade serbestisini engelleyen veya savunmayı kısıtlayan yollara sapılmaksızın, hukuk devleti ilkesine uygun olarak, önceden kanunlarla gösterilmiş esaslar çerçevesinde yapılması kastedilmektedir. Bir hukuk devletinde bu esasların, asgarî olarak nelerden ibaret bulunduğu İHAS'nin 6 ncı maddesinde ve MvSHS'nin 14/1 vd. maddelerinde gösterilmiştir." Bkz. Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, C.I, s. 105-106.

92 "Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için "silahların eşitliği" ve "çelişmeli yargılama" ilkeleri ışığında, taraflara iddialarını sunmak hususunda uygun olanakların sağlanması şarttır." Anayasa Mahkemesi, Baran Karadağ Başvurusu, T.

üzere kendisine yapılan uyarıları dikkate alıp yerine getirmesi adaletin gereğidir.⁹³

Türk Ceza Kanunu'nun 287'nci maddesinde "Yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs" suçu düzenlenmektedir. Bu suçun ilk halinde soruşturma evresinde yapılan müdahaleler suç kapsamında değerlendirilmekte iken 6545 s. Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁹⁴ ile değişiklik yapılarak soruşturma evresi madde metninden çıkarılmıştır. Yasakoyucunun, savcının bağımsızlığına bakışı dolaylı da olsa görülmektedir. Avrupa Konseyine bağlı Avrupa Savcılar Danışma Konseyi tarafından oluşturulan *Savcılara İlişkin Avrupa Norm ve Prensipleri Görüşü*'ne göre savcılık kurumunun bağımsızlığı ve özerkliği yargı bağımsızlığının olmazsa olmaz bir sonucudur. Bu nedenle bu yöndeki eğilimler teşvik edilmelidir. Savcılar kararlarında özerk olmalı, dışarıdan gelecek müdahalelere karşı korunaklı kılınmalıdır (Görüş prg. 4-5).

b. Savcılık Teminatı

Savcılar bağımsız olmamakla birlikte teminattan yoksun değildir. Teminat kişisel bir ayrıcalık olmayıp görevin herhangi bir etki altında kalmadan yerine getirilmesini amaçlanmaktadır.⁹⁵ Yürütme erkinin adalet kaygısı ile değil siyasi amaçlarla savcılığa müdahalede bulunduğu hallerde, teminat ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.⁹⁶ Birleşmiş Milletlerin *Savcılığın Dürüstlük ve Kapasitesinin İyileştirilmesi Suretiyle Hukukun Üstünlüğü İlkesinin Güçlendirilmesi Kararı (17/1)*'na göre savcılar görevlerini korkusuzca, kimseyi kayırmadan, önyargısız, tarafsız, kamu yararı dışında kimsenin ya da grubun menfaatini düşünmeksizin, objektif olarak, suçluluk ve masumiyete ilişkin bütün olasılıkları değerlendirerek, adil yargılanmayı temin hedefiyle yerine getirmelidir (Karar prg. 3). *Hukukun Üstünlüğü İlkesi ile Yönetilen Demokratik Toplumlarda Savcılığın Rolüne Dair (1604) Tavsiye Kararı*'na göre somut davalar hakkında savcılara herhangi bir müdahalede bulunulmamalı ve bu konuda kuvvetlere ayrılığı prensibi titizlikle uygulanmalıdır.

1924 Anayasası'nda savcılık ile ilgili bir hükme rastlanmadığı gibi teminattan da bahsedilmemiştir. Anayasa'nın uygulandığı dönemde yürürlükte olan 2556 s. Hâkimler Kanunu'nda, "Hâkimlik teminatı"

07.05.2017, Başvuru no. 2014/12906 (R.G., 25.06.2015, 29397)

93 Kunter, Yenisey ve Nuhoglu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 434, Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 117.

94 R.G. 28.06.2014, 29044.

95 Necip Bilge, "Son Anayasa Değişikliğine Göre Tabî Hâkim ve Savcı Teminatı", Hüseyin Cahit Oğuzoğlu'na Armağan, Ankara Üniversitesi Yayınları, 1972, s. 577.

96 Zafer, *Türk Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Hukuki Statüsü*, s. 9,15.

başlıklı bir bölüm olmasına rağmen, savcılık teminatı ile ilgili bir düzenleme yapılmamıştır. 1961 Anayasası'nda savcılık teminatı hüküm altına alınmıştır (md. 137). Savcılık teminatı, anayasal güvenceye kavuşmuş ve ayrıntılarının kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. 7188 sayılı Mehakimin Teşkilatına Ait Ahkâmı Muaddil 469 Sayılı Kanunun 5 inci Maddesine 981 Sayılı Kanunla Eklenen Fıkraların Tadili Hakkında Kanun'un⁹⁷ 1'inci maddesi ile savcının yokluğunda, mahkeme başkâtibinin onun yerine vekâlet etmesi mümkün kılınmıştır. Söz konusu yasal düzenleme, iptal istemiyle Anayasa Mahkemesine intikal ettirilmiştir. Anayasa Mahkemesi, savcılarının icra ettikleri görev bakımından bir takım teminatlara sahip olduklarını ancak başkâtiplerin böyle bir teminattan yoksun olduğunu belirterek, düzenlemeyi Anayasa'nın 137'nci maddesine aykırı bulmuştur.⁹⁸ Savcılarının bağımsız olmaması, savcılık teminatını daha da önemli kılmaktadır.⁹⁹

1982 Anayasası savcılık teminatını tanımış ve bu yönde bir düzenlemeyi "Hâkimlik ve savcılık teminatı" başlıklı 139'uncu maddede hüküm altına almıştır. Avrupa Konseyine bağlı Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi ve Avrupa Savcılar Danışma Konseyi tarafından oluşturulan *Demokratik Bir Toplumda Hâkim ve Savcılar Arasındaki İlişkiler Hakkında Görüş'e (Bordo Bildirisi)* göre savcılar hâkimlerle benzer bir teminata sahip kılınmalıdır. 1982 Anayasası'nda güvence altına alınan savcılık teminatının kapsamı; a) *azlunamama*, b) *65 yaşından önce re'sen emekli edilememe*, c) *bir mahkemenin ya da kadronun kaldırılmasından bahisle mali ve diğer özlük haklarından mahrum bırakılmamaktır*. Anayasa'nın 138-140'ıncı maddeleri bir arada değerlendirildiğinde, hâkimler ve mahkemeler ile ilgili bağımsızlıktan bahsedilirken, savcılara yönelik olarak sadece teminat vurgusu yapıldığı görülmektedir. Özlük rejimi konusunda aynı haklar tanınmış ise de bağımsızlık ve teminat hususunda bariz bir farklılaşmaya gidilmiştir. Bu farklılaşma, her iki meslek ve ifa edilen görevlerin niteliğinden kaynaklanmaktadır.¹⁰⁰

97 R.G. 22.01.1959, 10115.

98 "C. Savcılarının teminat sağlayıcı bir düzene sahip kılınmaları, kamu dâvası açmak, açmamak, her karardan önce düşüncelerine başvurulmak ve kanun yollarına gitmek gibi görevlerinin açık olan önemi gereğidir. Hâlbuki mahkeme başkâtiplerinin hiçbir teminatı yoktur. C. Savcılarının vekâlet etmelerini uygun görececek olan hâkim veya mahkeme başkanı kendilerinin amiridirler. Böylece teminatlı olan C. Savcısına teminatlı olmayan başkâtibin vekâlet etmesine yetki veren itiraz konusu hüküm, Anayasa'nın 137/1 inci maddesiyle açık bir çelişme halindedir." Anayasa Mahkemesi, T. 27.12.1966, E. 1966/26, K. 1966/47 (R.G., 10.07.1967, 12643).

99 Çetin Özek, "Yargının İdari Denetimi", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 45-47, S. 1-4, 1979-1981, s. 938, M.Tahrir Cantez, *Tatbikatta C.Savcılarının Görevleri (Amme Davasının Hazırlanması) ve İnfaz Hukuku*, İskender Matbaası, İstanbul 1962, s. 10.

100 Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 117, Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, C.I, s. 234 vd.

Bağımsızlığın yanısıra teminat zırhına da sahip olan hâkimler; her türlü müdahaleye karşı en üst derecede korunaklı kılınmıştır. Bu koruma ve ayırım aslında yargılama faaliyetinin hassas yapısından kaynaklanmaktadır. Zira bu niteliklerden yoksun bulunan bir yargı merciinin vereceği kararlar da şaibeli olacaktır. Savcıların yürütme ile olan irtibatı, hiyerarşik yapısı, Adalet Bakanı karşısındaki durumu, bağımsız olmayı mümkün kılmamaktadır. Ancak diğer kamu görevlilerinin sahip olduğu teminattan daha fazla bir teminata ihtiyaç vardır. *Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Rolüne Dair (2000/19) Tavsiye Kararı*'na göre yürütmenin savcılara dava açmama yönünde talimat vermesi yasaklanmalı, bunun mümkün olmaması halinde ise çok istisnai olarak öngörülmesi ve şeffaflığına sağlanması için azami özen gösterilmelidir. Savcıların diğer kamu görevlileri ile aynı düzeyde bir teminata sahip kılınması Anayasa'ya aykırı olacaktır. Anayasa Mahkemesi de yukarıda ele alınan kararında; bir savcının sahip olduğu teminat ile memurun sahip olduğu teminatların aynı düzeyde olmadığını vurgulayarak, başkâtinin savcıya vekâlet etmesini Anayasa'ya aykırı bulmuştur.¹⁰¹

Hâkim ve savcılarının özlük hakları aynı rejime tabi olup ortak kanunlarda¹⁰² düzenlenmiştir. Hâkimler ve Savcılar Kurulu, her iki meslek mensupları hakkında yetki sahibidir. Atama, tayin, terfi, teftiş işlemleri aynı Kurul tarafından yerine getirilmektedir. Hâkimlerden ayrı olarak, savcılar idari görevleri bakımından ayrıca Adalet Bakanlığı bünyesinde bulunan Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından da teftişe tâbi tutulmaktadır. Hâkimin, rızası olmaksızın savcılık mesleğine geçirilmesi hâkimlik teminatına aykırıdır. Ancak savcılıktan hâkimliğe geçiş savcılık teminatına aykırı değildir. Zira hâkimlik mesleği daha üstün teminatlara sahiptir.¹⁰³ *Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Rolüne Dair (2000/19) Tavsiye Kararı*'na göre bir kişi aynı anda hem savcılık hem de hâkimlik yapamaz. Ancak meslekler arası geçiş hakkı tanınmalıdır. Bu geçişlerin taleple olması ve gerekli teminatların sağlanması hususunda gerekli tedbirler alınmalıdır.

101 Kunter, Yenisey ve Nuhoglu, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, no.33.2

102 Bkz. 2802 s. Hâkimler ve Savcılar Kanunu, 6087 s. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu.

103 Maksut Mumcuoğlu, "Hukuk Devletinde Bağımsız Yargının Yeri ve Bağımsız Yargının Türkiye'de Gelişimi", **Ankara Barosu Dergisi**, S. 2, 1989, s. 276, Serdar Güleler, "Yargı Bağımsızlığını Güçlendirici Bir Mekanizma Olarak Yargısal Hesap Verebilirlik ve Türk Yargı Sistemi", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 15, S. 2, 2011, s. 221.

II. ÜLKE ÖRNEKLERİ

A. Almanya

1. Teşkilatlanma

Federal bir yapıya sahip olan Almanya'da savcılık teşkilatı, mahkeme teşkilatı ile uyumlu olup aynı sisteme sahiptir. 1975 yılında yayımlanan Mahkemeler Teşkilatı Kanunu'nun¹⁰⁴ 141-152'nci maddeleri arasında savcılık kurumu ile ilgili hükümler bulunmaktadır. Kanun'un 141'inci maddesinde, her mahkemede savcılık kurumunun yer alacağı hüküm altına alınmıştır. Almanya'da savcılıklar eyaletler bazında teşkilatlanmıştır. Bunun yanı sıra Federal Başsavcılık vardır. İki kurum ayrı çalışma alanına sahiptir. Federal savcılığın görevleri Federal Temyiz Mahkemesi nezdinde eyalet devletini temsil etmek, terör suçları ile devlete karşı suçları soruşturmasıdır (Mahkemeler Teşkilatı Kanunu md. 142.a).¹⁰⁵

Hem eyalet hem de federal düzeyde başsavcılık kurumunun bir hiyerarşisi bulunmaktadır. Her savcılık kurumunun başında bir başsavcı yer alır. Eyalet veya federal Adalet Bakanı bu piramidin tepesindedir. Federal başsavcı; Adalet Bakanının önerisi ve Meclisin onayı ile Cumhurbaşkanı tarafından atanır. Eyalet başsavcıları ise eyalet Adalet Bakanı tarafından atanır.¹⁰⁶

2. Hukuki Statüsü ve Görevleri

Ceza hukukçusu Claus Roxin, Alman savcılarını dünyadaki "*en tarafsız kamu görevlileri*" olarak tarif etmiştir.¹⁰⁷ Savcılar birer kamu görevlisi olup disiplin soruşturması hariç, keyfi olarak işten çıkarılamazlar.¹⁰⁸ Savcılık kurumu, Almanya'da 19'uncu yüzyılın ortalarına uzanan bir tarihi geçmişe sahiptir. Mahkeme ile savcı arasındaki güç mücadelesi 19'uncu yüzyılda ve 20'inci yüzyılın büyük bir kısmında devam etmiş, 1975 yılında savcı tartışmasız olarak soruşturmanın efendisi olmuştur.¹⁰⁹ Alman savcılığı, Fransız savcılığını örnek alan genç bir kurumdur.¹¹⁰

104 Kanun'un Almanca metni olan Gerichtsverfassungsgesetz için bkz. http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gvg/englisch_gvg.html#p0674 (12.07.2014).

105 Claus Roxin ve Bernd Schünemann, **Strafverfahrensrecht**, 26. Auflage, Reemers Publishing Services GmbH, München 2009, s. 48.

106 The Relation between the Public Prosecutor and the Minister of Justice, http://www.euro-justice.com/member_states/germany/country_report/2788/, (12.07.2014).

107 Claus Roxin, "Zur Rechtstellung der Staatsanwaltschaft Damals und Heute", **Deutsche Richterzeitung**, 1997, s.109 ve 113 (akt. Shawn Marie Boyne, "Uncertainty and the Search for Truth at Trial: Defining Prosecutorial "Objectivity" in German Sexual Assault Cases", **Washington and Lee Law Review**, Vol. 67, Iss. 4, 2010, s. 1287.)

108 Boyne, **Uncertainty and the Search for Truth at Trial: Defining Prosecutorial "Objectivity" in German Sexual Assault Cases**, s. 1305.

109 Despina Kyprianou, "Comparative Analysis of Prosecution Systems (Part I): Origins, Constitutional position and Organization of Prosecution Services", <http://www.law.gov.cy/> (11.07.2014), s. 24.

110 Eberhard Siegmund, "The Public Prosecution Office in Germany: Legal Status, Functions

Federal Almanya Anayasası'nda, savcılık kurumuna dair bir düzenleme bulunmamaktadır.¹¹¹ Mahkemeler Teşkilatı Kanunu'nun 146'ncı maddesine göre savcılar, üstlerinden gelen resmi talimatlara uymak zorundadır. Üstlerden kasıt başsavcı ve Adalet Bakanındır. Adalet Bakanının genel kurallar ve düzenlemeler yönünden talimatlar verdiği görülmekle birlikte belirli bir dosya ve dava için özel nitelikte emirler verdiğine pek rastlanmamaktadır. Adalet Bakanının kendi isteği yönünde soruşturma yaptırmak için dosyayı bir savcıdan alıp isteklerine uygun bir savcıya devretmek gibi zarıfane bir yöntem kullandığı görülmektedir. Söz konusu hiyerarşi eleştiri konusu yapılmaktadır. Çoğunluk tarafından benimsenen ve ileri sürülen görüş ise Adalet Bakanının bir siyasi kişilik olarak savcının işlemlerini parlamentoda açıklamak zorunda olduğu, bu nedenle adalet işleri ile ilgilenmesinin de gayet doğal olduğu şeklindedir.¹¹²

Savcıların Görev ve Yetkileri Konusunda Yönetmelik'e¹¹³ göre savcı adalet organı olup hazırlık soruşturmasını savcı yapar. Savcı kanunlar çerçevesinde suçları soruşturur ve ceza kovuşturması yapan diğer makamların yaptıkları araştırmaları sorumlu merci sıfatıyla yönetir. Savcı, soruşturma sonucunda kamu yararı bulunmadığına kanaat getirdiği takdirde soruşturmayı sonlandırır ve davanın açılmasını şahsi davacıya terkeder.¹¹⁴

Almanya'da savcılık, kovuşturma mecburiyeti ilkesine tâbidir.¹¹⁵ Savcılığın üç temel işlevi; a) *soruşturmaya liderlik etmek*, b) *yargılamaya katılmak*, c) *mahkeme kararlarını infaz etmek, af ve adli hatalara dair işlemleri*

and Organization", **Effective Administration of the Police and the Prosecution in Criminal Justice (Work Product of the 120th International Senior Seminar)**, United Nations Asia and Far East Institute Annual Report for 2001 and Resource Material Series No: 60, Şubat 2003, Fuchu Tokyo Japan, s. 59.

111 <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/08-ALMANYA%202009-276.pdf> (21.02.2016).

112 The Relation between the Public Prosecutor and the Minister of Justice, http://www.euro-justice.com/member_states/germany/country_report/2788/, (12.07.2014).

"(Almanya'da) Savcı devletin siyasi iradesini değil, hukukun iradesini temsil etmektedir." Bkz. Hamide Zafer, "Türk Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Hukuki Statüsü", Nur Centel (Ed.), **Ceza Muhakemesi Hukukunda Güncel Konular**, (1-26), Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Konferansları Serisi-1, XII Levha Yayınları, İstanbul 2015, s. 8.

113 Yönetmelik'in Almanca metni olan Richtlinien Für Das Strafverfahren UndBussgeldverfahren- RiStBV için bkz. http://www.verwaltungsvorschriften-im-internet.de/bsvwvbund_01011977_420821R5902002.htm (12.07.2014).

114 Jörg Martin Jehle, "Savcılık Örgütü'nün Rolüne İlişkin Avrupa Çapında Bir Karşılaştırma", **Bir Adli Organ Olarak Savcılık Sempozyumu (Ankara 7-9 Temmuz 2006)**, Gülşah Kurt (Çev.), Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2006, s. 82.

115 Beatrix Elsner ve Julia Peters, "The Prosecution Service Function within the German Criminal Justice System", Jörg- Martin Jehle (Ed.), Marianne Wade (Ed.), **Coping with Overloaded Criminal Justice Systems** içinde (207-237), Springer Yayınları, Göttingen/Germany 2006, s. 207.

*yapmaktır.*¹¹⁶ Mevzuat bakımından yürütme erkinin bir parçası olmakla birlikte uygulamada yargı erki dâhilinde görev ifa etmektedir. Suça ilk müdahale polis teşkilatı tarafından yapılmaktadır. Acil tedbirleri alan polis Alman Ceza Muhakemesi Kanunu'nun¹¹⁷ 163'üncü maddesi uyarınca, durumu derhal savcıya bildirmek zorundadır.¹¹⁸ Savcılık, itham tekeline sahiptir.¹¹⁹

Savcı önemli veya karmaşık suç soruşturmalarında olayı en baştan itibaren aydınlatmak, özellikle olay yerini görmek, şüpheli ve tanıkları bizzat dinlemekle yükümlüdür. Savcı, yardımcı memurlarını, polisi veya başka makamları görevlendirdiği durumlarda araştırmaları yönetmek mecburiyetindedir. Savcı somut emirler verebilir (Yönetmelik md. 3). Savcının yaptığı araştırmalar ilk aşamada kamu davasının açılmasına veya kovuşturmaya son verilmesine karar verebilmeye yetecek kadar yapılır. Bütün araştırma işlemlerinin aynı anda yürütülmesine özen gösterilir. Tutuklu işlerdeki araştırma işlemleri özellikle hızlandırılmalıdır. Kamuoyunun ilgisini çeken suçlarda ve dava zamanasını kısa olan suçlarda da buna dikkat edilmelidir (Yönetmelik md. 5).

B. Fransa

1. Teşkilatlanma

Fransa'da hâkimlere tanınan bağımsızlık savcılara tanınmamış olup savcılar Adalet Bakanının hiyerarşisi altındadır.¹²⁰ Savcılık teşkilatının tepesinde Adalet Bakanı vardır. Adalet Bakanının *savcı ünvanı* olmayıp ceza siyasetinin genel koordinesini savcılık üzerinden sağlar. Bu husus 2004 yılında Fransız Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 30'uncu maddesine yapılan ekleme ile yasal hale gelmiştir. Bakan, talimatını doğrudan savcıya değil, istinaf başsavcısına iletir. İstinaf başsavcısı da bu talimatı yerel başsavcıya iletir. Bakan somut bir konuda soruşturma yapılmasını, devam eden ceza davasında talimata uygun bir mütalaa sunulmasını, soruşturmanın sonlandırılmasını, dava açılmasını isteyebilir. Bakanın

116 Siegismund, *The Public Prosecution Office in Germany: Legal Status, Functions and Organization*, s. 60.

117 StPO.

118 Thomas Weigend, "Prosecution: Comparative Aspects", *Encyclopedia of Crime and Justice*, 2002, <http://www.encyclopedia.com/doc/1G2-3403000208.html> (13.07.2014).

119 Isabel Kessler, "A Comparative Analysis Of Prosecution in Germany and the United Kingdom Searching for Truth or Getting a Conviction?", C. Ronald Huff (Ed.), Martin Killias (Ed.), *Wrongful Conviction International Perspectives on Miscarriages of Justice*, (213-247), Temple University Press, Philadelphia 2008, s. 214.

120 Doris Jonas Freed, "Aspects of French Criminal Procedure", *Louisiana Law Review*, Vol. 17, Iss. 4, June 1957, s. 732.

bir savcıya dava açmaması hususunda talimat veremeyeceği belirtilse de bunu yasaklayan bir yasa hükmü bulunmamaktadır.¹²¹

Savcılar *kategori dışı, birinci sınıf ve ikinci sınıf* olmak üzere üç sınıfa ayrılmaktadır. Başsavcılar, kategori dışı kapsama girmektedir. Savcılık makamının bölünmezliği gereği her savcı teşkilat adına işlem yapar. Bir savcının başladığı işleme diğeri devam edebilir. Adalet Bakanı savcılarını göreve alır veya görevden alır. Savcılar sınav ile alınır ve Hâkimlik Okulunda eğitime tabi tutulur.¹²² Hâkimlik Okulundaki eğitimin bitmesinden sonra hâkim-savcı adayları, atanmak için talepte bulunur. Adalet Bakanı bu talepleri Yüksek Yargı Konseyine iletir. Konsey talep sahiplerinin atanması hususunda Adalet Bakanlığına öneride bulunur. Bu öneri bağlayıcı değildir. Başsavcı ve istinaf başsavcılarını için bu usul uygulanmaz zira belirtilen ünvanlara Bakanlar Kurulu tarafından atama yapılır. Yapılan atamalar sonrasında her ünvanında en fazla 5 yıl süreyle görev yapılır.¹²³

Savcılık teşkilatı mahkeme teşkilatı ile eş güdümlüdür. Buna göre savcılık *ilk derece mahkemeleri, istinaf mahkemeleri ve temyiz mahkemesi* nezdinde olmak üzere teşkilatlanmıştır.

Yerel savcılıklar, ilk derece mahkemeleri nezdinde görev yapan savcılıklardır. Ülke genelinde 185 yerel savcılık mevcuttur. Her birisinde başsavcı ve yeteri kadar yardımcı savcı bulunur. Teşkilatın başında başsavcı bulunur. Başsavcı, teşkilatın yönetimi ve savcılarını iş bölümünü yapma yetkisine sahiptir. Savcılar, başsavcı adına işlem yapar. Başsavcı gerekli gördüğü takdirde işbölümünü değiştirebilir. Başsavcı talimat verme yetkisine de sahiptir. Herhangi bir işi savcıdan alıp kendisi de yürütebilir. İşbölümü hususunda istinaf başsavcısının bazı savcılarını örgütlü suçlar ve kapsamı geniş ekonomik suçlar bakımından görevlendirmesi mümkündür. Böylesi bir durumda istinaf başsavcısının görevlendirmesi esastır. Yerel mahkemelerce verilen kararlara karşı savcılığın istinaf yoluna başvurma

121 Ministère de la Justice, **The Public Prosecutor in French Criminal Proceeding**, C:\Users\ab107660\Downloads\SI2061-AC-D15070709350 (1).pdf, (01.03.2016).

122 Savcı olabilmek gereken şartlar; Fransa üniversitelerden 4 yıllık fakülte mezunu olmak, Fransa vatandaşı olmak, iyi karakterli olmak, medeni haklarını kullanma ehliyetini sahip olmak, askerlik yükümlülüğünü yerine getirmiş olmak, hâkimlik görevini yerine getirebileceğine dair sağlık raporu almaktır. Daha fazla bilgi için bkz. Roger Errera, "The Recruitment, Training, Evaluation, Career and Accountability of Members of the Judiciary in France", Giuseppe Di Federico (Ed.), **Recruitment, Professional Evaluation and Career of Judges And Prosecutors in Europe: Austria, France, Germany, Italy, The Netherlands and Spain**, Research Institute on Judicial Systems (IRSIG) National Research Council (CNR) Yayınları, Bologna/İtalya 2005, s. 49.

123 Durmuş Tezcan, "Fransa'da ve Belçika'da Savcılık", **Bir Adli Organ Olarak Savcılık Sempozyumu(Ankara 7-9 Temmuz 2006)**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2006, s. 34.

hakkı vardır. Başsavcılık makamı *yerel mahkeme, ağır ceza mahkemesi, sorgu hâkimlikleri önünde* başsavcı veya savcı tarafından temsil edilmektedir. Yerel savcılık, Fransa Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 40'inci maddesine göre gelen şikâyet veya ihbarları değerlendirir. Soruşturma neticesinde kamu davasının açılmasına, alternatif çözüm yollarının uygulanmasına veya kovuşturmamaya karar verir.¹²⁴

İstinaf savcılıkları, ikinci derece yargılamasında yer alır. Fransa'da toplam 35 istinaf mahkemesi ve bu sayıda istinaf savcılığı bulunmaktadır. Bir başsavcı ve yeteri kadar yardımcı savcı bulunur. Başsavcının görevleri, istinaf başsavcılığını yönetmek ve temsil etmek, istinaf mahkemesinde ceza hukuku kurallarının doğru uygulanmasını gözetmek, mahkeme binasındaki güvenliği denetlemek, savcılıkların düzgün şekilde işlemlerini ve istinafa erişimlerini sağlamak, yerel başsavcılıkların işlerini koordine etmek, alt savcılıklar tarafından uygulanan ceza adaleti siyasetini koordine etmek, istinaf mahkemesinin yargı çevresindeki kolluğu denetlemektir. İstinaf başsavcısı, yargı çevresindeki savcılar üzerinde denetim yetkisine sahip olmakla birlikte disiplin hukuku yönünden herhangi bir yetkisi bulunmamaktadır. Bu yetki Adalet Bakanına aittir. Başsavcı da bu kapsamda hesap sorulabilir kişiler arasındadır. Başsavcı bizzat veya görevlendireceği savcılar ile istinaf mahkemesindeki davalarda iddia makamını temsil eder, ilk derece mahkemesi olarak yapılan yargılamalara katılır. Başsavcı görev dağılımını yapar ve istediği takdirde taksim ettiği görevi bizzat da yerine getirebilir.¹²⁵

Temyiz Mahkemesindeki savcılık, bir başsavcı ve yeteri kadar savcıdan oluşur. Adalet Bakanlığının hiyerarşisi altındadır. Soruşturma yetkisi ve diğer savcılıklar üzerinde herhangi bir yetkisi bulunmamaktadır. Bunun istisnası, bakanlara ve Cumhurbaşkanına karşı yürütülen ceza soruşturmalarıdır. Bu tür durumlarda başsavcı Yüce Divanda iddia makamını temsil eder. Temyiz mahkemesindeki davalarda *bileşen taraf* olarak yer alır. Buradaki temel amaç, temyiz konusu davayı hukuki yönden aydınlatmak ve uygulanması gereken yasa hükümlerini belirtmektir. Savcılar, başsavcı adına işlem tesis eder.¹²⁶

124 Smedovska ve Falletti, **Report on the Prosecution Service in France**, s. 178, James W. Garner, "Criminal Procedure in France", **Yale Law Journal**, Vol. 25, No. 4, 1916, s. 261, Marguery, **Unity and Diversity of the Public Prosecution Services in Europe; A study of the Czech, Dutch, French and Polish systems**, s. 63 vd.

125 Marguery, **Unity and Diversity of the Public Prosecution Services in Europe; A study of the Czech, Dutch, French and Polish systems**, s. 65 vd., Mustafa Duran, "Fransız Adli Yargı Sistemi, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ve Ulusal Hâkimlik Okulu Hakkında Genel Bir İnceleme", **Adalet Dergisi**, S. 46, 2013, s. 1.

126 Marguery, **Unity and Diversity of the Public Prosecution Services in Europe; A study of the Czech, Dutch, French and Polish systems**, s. 66.

2. Hukuki Statüsü ve Görevleri

Savcılar, *yüksek adli kamu görevlileri* olarak kabul edilmektedir.¹²⁷ Savcılar Anayasa'da hâkimler için öngörülen bağımsızlıktan mahrumdur.¹²⁸ Savcıların hiyerarşik bir bağı bulunmaktadır. Adalet Bakanı, hükümet tarafından belirlenen suç soruşturması politikasının yürütülmesinden sorumludur. Bunu da genelgeler ve talimatnameler yayımlamak suretiyle temin eder. Fransa Anayasa Mahkemesi, savcılarının bireysel hürriyetleri kollamakla görevli olduğunu belirtmekle beraber bu hususun savcılarını Adalet Bakanı hiyerarşisinden çıkarmayacağını ifade etmiştir.¹²⁹ Savcılık kurumunda benimsenen 3 temel ilke vardır. Bu ilkeler, a) üst savcılık ile Adalet Bakanının gözetim ve denetimi altında olmak, b) savcılığın bölünmezliği, c) savcılarının meşruiyetinin tartışılmazlığı ilkesidir. Savcılar soruşturma ve kovuşturmanın herhangi bir aşamasında karşılıklı olarak yer değiştirebilir.¹³⁰ Savcılarının meşruiyetinin tartışılmazlığı ilkesinin temeli, savcılarının toplum menfaatini koruması ve hükümet tarafından belirlenen suçla mücadele politikasını uygulamasıdır.¹³¹

Savcı ceza mahkemesinde iddia makamını temsil eder. Duruşmalara katılır ve kararlar onun huzuruyla açıklanır. Savcı, mahkeme kararlarının yerine getirilmesini sağlar (FCMK md. 32). Savcı, FCMK'nın 33'üncü maddesine göre başsavcının 36, 37 ve 44'üncü maddeleri ile uyumlu yazılı talimatlarını yerine getirmek zorundadır. Başsavcı, kamu davası açılması, kamu davası açılması için gerekli adımların atılması, somut davada özel bir mütalaa dikte etme yetkilerine sahiptir. İstinaf başsavcısı, bidayet başsavcısına kovuşturamama talimatı veremez. Duruşmada yer alan savcı iddianamede belirtilenin aksine mütalaaada bulunabilir.¹³²

Savcılarının ceza yargılaması dışında da görevleri bulunmaktadır. Özel hukuk ve ticaret hukuku bunun temel örnekleridir. Çocuklar, vasilik ve Fransa ulusunu ilgilendiren özel hukuk davalarına savcının re'sen müdahale yetkisi vardır. Yine iflas davalarında savcı müdahalede

127 Rada Smedovska ve Francois Falletti, "Report on the Prosecution Service in France", **Promoting Prosecutorial Accountability, Independence and Effectiveness**, (175-210), Open Society Institute, Sofia 2008, s. 177.

128 Atilla Özer, **Türkiye'de ve Çeşitli Ülkelerde Mahkemelerin Bağımsızlığı ve Hâkimlik Teminatı**, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2009, s. 92.

129 CC 93-323, 5 août 1993, RJC, I.535 and CC 93-326, 11 août 1993, RJC, I.551, Bkz. Tony Paul Marguery, "Unity and Diversity of the Public Prosecution Services in Europe; A study of the Czech, Dutch, French and Polish systems", (PhD Thesis, Groningen University, Groningen 2008), s. 61.

130 [https://fr.wikipedia.org/wiki/Procureur_de_la_R%C3%A9publique_\(France\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Procureur_de_la_R%C3%A9publique_(France)) (03.03.2016).

131 **The French Legal System**, Training of Judges and Personnel in the Justice System, Ministry of Justice, November 2012, s. 8.

132 Marguery, **Unity and Diversity of the Public Prosecution Services in Europe; A study of the Czech, Dutch, French and Polish systems**, s. 76.

bulunabilir. Savcı noterleri ve ceza infaz kurumlarını denetler. Cezaların infazından sorumludur. Fransa ceza muhakemesinde savcı bazı hâllerde kamu davası açmada takdir yetkisi ve alternatif yöntemlere başvuru imkânına sahiptir. Şüphelinin ilk kez suç işlemesi, zararın azlığı, kamu güvenliğinin zarar görmediği haller, mağdurun şikâyetten vazgeçtiği durumlarda kovuşturamama kararı verilebilir. Bu kovuşturamama kararı, şüpheliye kesin bir bağışıklık tanımaz. Dava zamanaşımı süresince başsavcı bu kararı kaldırabilir. Karmaşık ve ağır suçlarda soruşturma sorgu hâkimliğince yürütülür.¹³³

Savcılar atanmadan önce görevlerini inançla yapacaklarını, kendilerine tevdi edilecek sırları koruyacaklarını, her zaman onurlu ve sadık şekilde hareket edeceklerini belirten bir *yemin* ederler. Mesleklerinin devamı boyunca da bu taahhütlere uygun olarak hareket etmek zorundadırlar. Savcılar bu yükümlülükler aykırı politik gösterilere katılamaz, mevcut hükümet sistemine karşı düşmanca tavır sergileyemez, siyasi karar alma süreçlerine katılamaz, yargının etkisini kırmaya yönelik eylemlere katılamaz, akademik, bilimsel, sanatsal, edebi nitelikte olanlar hariç başkaca bir uğraş ile ilgilenemez, greve gidemezler. Savcılar herhangi bir yargılanma muafiyetleri yoktur. Sadece görev yaptıkları yargı çevresi dışında yargılanma usulü vardır. Mesleğin onur ve haysiyetini ihlal etmek disiplin sorumluluğu gerektiren bir eylemdir. Bu disiplin ihlalleri Adalet Bakanlığı tarafından soruşturulur. Savcı disiplin cezası gerektiren bir eylemde bulunduğu takdirde soruşturmadan önce üstleri tarafından uyarılmakla da yetinilebilir. Savcı hakkında disiplin cezasına hükmetme yetkisi Adalet Bakanındadır. Ancak bu karar verilmeden önce Yüksek Yargı Konseyinin savcılık ile ilgili bölümünden görüş alınır. Bakan bu görüş ile bağlı değildir. Önerilenden daha ağır bir yaptırıma da hükmedebilir. Disiplin cezaları; kınama, başka yere tayin, belli görevlerden alıkoyma, bir alt kademeye düşürme, mecburi emeklilik, emekli maaşından mahrum veya mahrum olmadan meslekten ihraç şeklindedir.¹³⁴

133 Jacqueline S. Hodgson, "The French Prosecutor in Question", **Washington and Lee Law Review**, Vol. 67, Iss. 4, 2010, s. 1369 vd., Morris Ploscowe, "Development of Inquisitorial and Accusatorial Elements in French Procedure", **Journal of Criminal Law and Criminology**, Vol. 23, Iss. 3, 1932, s. 387, Ministère de la Justice, **The Public Prosecutor in French Criminal Proceeding**, C:\Users\ab107660\Downloads\SI2061-AC-D15070709350 (1).pdf, (01.03.2016), Marguery, **Unity and Diversity of the Public Prosecution Services in Europe; A study of the Czech, Dutch, French and Polish systems**, s.77 vd., Bruno Aubusson de Cavarlay, "The Prosecution Service Function within the French Criminal Justice System", Jörg- Martin Jehle (Ed.), Marianne Wade (Ed.), **Coping with Overloaded Criminal Justice Systems**, (185-205), Springer Yayınları, Göttingen/Germany 2006, s. 185, Mustafa Duran, "Fransız Adli Yargılama Sisteminde, Mahkeme Önünde Duruşmalı Yargılamaya, Savcılık Aşamasında Getirilen Alternatif Çözümler", **Adalet Dergisi**, S. 47, 2013, s. 1.

134 Ministère de la Justice, **The French Legal System**, http://www.justice.gouv.fr/art_pix/french_legal_system.pdf, (01.03.2016).

C. Birleşik Krallık

1. İngiltere

a. Teşkilatlanma

1985 yılında Suçların Kovuşturulması Kanunu kabul edilmiştir. Bu Kanun ile tüm ülkede görev yapan bir Kraliyet Başsavcılığı¹³⁵ kurulmuştur. Teşkilatın başında Başsavcı¹³⁶ vardır. Teşkilat, kraliyet başsavcısı konumundaki Ülke Başsavcısına¹³⁷ karşı sorumludur.¹³⁸ Ülke başsavcısı diğer ülkelerdeki adalet bakanlarına benzer bir niteliğe sahiptir. 1999 yılına kadar duruşmada savcılık makamını sadece “*barrister*” ünvanına sahip serbest avukatlar temsil etmiştir. 1999 yılında yapılan düzenleme¹³⁹ ile savcılık bünyesindeki dava vekilleri ile kamuyla bağı olmayan “*solicitor*” ünvanlı avukatların da iddia makamını temsil etmesi mümkün hale gelmiştir. Savcılık bünyesinde görevli barristerler da vardır.¹⁴⁰

Savcılık teşkilatının en tepesinde Ülke Başsavcısı vardır. Bakan olmamasına rağmen parlamentoya karşı savcılık işlemlerinden sorumlu yürütme erki temsilcisidir. Mahkemelerde kraliyet makamını bizzat temsil eder. Hükümetin yasal danışmanı olarak görev yapar ve ülkedeki bütün savcılık teşkilatının da başı konumundadır. Savcıların bağımsız şekilde görev yapmaları için gereken şartları oluşturmakla yükümlüdür. Ülke Başsavcısı ile savcılık teşkilatı arasındaki ilişki ve sınırlar protokol¹⁴¹ ile düzenlenmiştir.

Kraliyet savcılığı 13 bölgeden oluşmaktadır. Her bölge teşkilatında başsavcı¹⁴² bulunur.¹⁴³ Kraliyet savcılığının merkez teşkilatında bazı suçları soruşturmak üzere kurulmuş ihtisas birimleri ile teftiş birimi bulunmaktadır. İhtisas birimlerinin en önemlisi 1988 yılında kurulan Dolandırıcılık Birimidir.¹⁴⁴ Birim, üst düzey dolandırıcılık ve yolsuzluk suçlarını soruşturmakla görevlidir. Yolsuzluk ve dolandırıcılık suçlarına ilişkin soruşturmaların karmaşık bir yapıya sahip olması, soruşturmaya

135 Crown Prosecution Service.

136 Director of Public Prosecutions.

137 Attorney General.

138 <https://www.cgi.com/sites/default/files/pdf/transforming-justice-public-safety-through-technology-CPS.pdf> (03.03.2016).

139 Access to Justice Act 1999.

140 Michael Zander, “The English Prosecution System”, **Conference on the Prosecution System**, Rome 2008, s. 6.

141 Protocol Between the Attorney General and Prosecuting Departments. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/15197/Protocol_between_the_Attorney_General_and_the_Prosecuting_Departments.pdf (03.01.2016).

142 Chief Crown Prosecutor.

143 Zander, **The English Prosecution System**, s. 6.

144 Serious Fraud Office.

konu eylemin parasal değerinin 1 milyon sterlinden fazla olması, suçta dair uluslararası bağlantıların bulunması veya birimin yetkinliğine ihtiyaç duyulması halinde Dolandırıcılık Birimi soruşturmayı devralır.¹⁴⁵ Kraliyet Savcılık Denetim Kurulu¹⁴⁶ savcılık teşkilatını denetleyen ve ülke başsavcısına rapor sunan birimdir. Denetimlerde savcılığın çalışma performansı, iş kalitesi, kaynak kullanımı ve yönetimi incelenir. Teftiş birimi iyi uygulamaları desteklemek ve hatalı uygulamaları sonlandırmak için savcılara tavsiyelerde bulunur.¹⁴⁷

b. Hukuki Statüsü ve Görevleri

İngiltere hukuk sisteminde, 19'uncu yüzyılın sonuna kadar herhangi bir kamusal iddia makamı bulunmamaktadır. 1829 yılında ulusal polis teşkilatı kurulmuştur. Bu teşkilat şahsi davaların bir kısmını devralıp soruşturma yapmaya başlamıştır. Mahkemede kendilerini temsil etmesi için "barrister" ünvanlı avukatlar ile anlaşmışlardır. Polise bırakılan ve herhangi bir yasal altyapısı bulunmayan bu sistem 1870'li yıllarda bazı kaygılara neden olmuştur. 1879 yılında Suçların Kovuşturulması Kanunu¹⁴⁸ kabul edilmiştir. Kanun ilk kez başsavcılık teşkilatını¹⁴⁹ kurmuştur. Başsavcılık karışık suçlar ile önemli suçların kovuşturmasını polisten devralmıştır. Ancak suçların büyük çoğunluğu yine polis tarafından soruşturulmuştur.¹⁵⁰

Kraliyet savcılığı bütün suç kovuşturmalarında yetkili kılınmıştır. Kamu davası açma ve iddia makamını temsil görevini yerine getirir. Bu görevler "barrister" ünvanlı avukatlar eliyle yürütülmektedir. Yine kraliyet savcılığı, cezai meselelerde polise tavsiyelerde bulunur. Ancak doğrudan talimat verme, yönlendirme yetkisi bulunmamaktadır. Barristerlar, dosyaların savcılık yetkilileri tarafından son anda kendilerine gönderildiğini, bu nedenle hazırlanamadıklarını belirtmişlerdir. Polis teşkilatı da savcılığı yavaş hareket etmekle itham etmiştir. Bu eleştirilerden sonra savcılığın tekrar gözden geçirilmesi gereği ortaya çıkmıştır. Ceza

145 House of Commons Justice Committee, **The Crown Prosecution Service: Gatekeeper of the Criminal Justice System**, <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200809/cmselect/cmjust/186/186.pdf>, (03.03.2016).

146 Her Majesty's Crown Prosecution Service Inspectorate.

147 House of Commons Justice Committee, **The Crown Prosecution Service: Gatekeeper of the Criminal Justice System**, <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200809/cmselect/cmjust/186/186.pdf>, (03.03.2016).

148 Prosecution of Offences Act.

149 Director of Public Prosecutions.

150 Ministry of Justice, **Examining the Prosecution Systems of England and Wales, Canada, Australia and Scotland**, <http://www.justice.govt.nz/publications/global-publications/p/prosecution-review/examining-the-prosecution-systems-of-england-and-wales-canada-australia-and-scotland>, (03.03.2016).

Muhakemesi Kanunu'nda¹⁵¹ bir takım düzenlemelere yer verilmiştir. Önemli suçlar bakımından ilk itham yetkisi savcılığa aittir. Kanun'un 22'nci maddesi uyarınca savcı, şüpheliye koşullu uyarıda bulunma yetkisini haizdir. Bu yetki dava açılmadan önce şüpheliye yöneltilen bir ihtar niteliğindedir. İhtar için gereken koşullar; şüphelinin yüklenen suçu işlediği hususunda yeterli delilin bulunması, ihtar hususunda yetkili kişinin (kolluk, soruşturma yetkilisi, savcı veya savcının yetkilendirdiği kimse) yeterli delil bulunduğu ve suç yönünden ihtar ile yetinilmesi gerektiğine kanaat getirmesi, şüphelinin ikrarda bulunması, yetkili kimsenin şüpheliyi, tedbirlere uymadığı takdirde hakkında dava açılacağı hususunda uyarması, şüphelinin, içeriğinde suçun detayları, suç ikrarı, ihtara rıza gösterdiğine dair ibare ve ihtara bağlanan sonuçlar bulunan belgeyi imzalamasıdır.¹⁵²

2. İskoçya

a. Teşkilatlanma, Hukuki Statü ve Görevleri

Savcılık kurumu¹⁵³ suçları kovuşturma, şüpheli ölümleri ve polise yönelik şikâyetleri soruşturma yetkisine sahiptir. Savcılık teşkilatı 11 yerde örgütlenmiştir. Soruşturmalar polis ya da bazı özel kolluk birimleri tarafından yürütülür. Savcılığın esas görevi, ülke genelindeki temel kovuşturma politikasını belirlemektir. Örneğin hangi suçların kovuşturmaya tabi tutulacağı hususunda talimat verme yetkisine sahiptir.¹⁵⁴

Hanedan temsilcisi¹⁵⁵ savcılık teşkilatının başıdır ve politik olarak savcılık uygulamalarından sorumludur. Diğer bakanlıklardan bağımsız olarak faaliyette bulunur. Savcılık ve polis teşkilatına genel talimatlar verebilir. Hanedan temsilcisinin yardımcısı Başsavcıdır¹⁵⁶ ve gerektiğinden

151 Criminal Justice Act-2003.

152 House of Commons Justice Committee, The Crown Prosecution Service: Gatekeeper of the Criminal Justice System, <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200809/cmselect/cmjust/186/186.pdf>, (03.03.2016).

İngiltere ve Galler'de toplam 43 yerde polis birimi vardır ve İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Suçların soruşturulması, delillerin toplanması, şüphelilerin yakalanması temel görevler arasındadır. Bazı önemsiz suçlarda polis, şüpheliyi ihtar edip matbu bir bildiri vermekle yetinir veya şartlı ihtar için savcılığa havale eder. Polis trafik suçlarını doğrudan dava etme yetkisine sahiptir. Ancak polis bu yetkisine rağmen savcılığa danışmadan ithamda bulunmaz. Sanık savunmasında suçlu olmadığını dile getirdiği anda savcılık mutlaka devreye girer. Bkz. Jehle, *Savcılık Örgütü'nün Rolüne İlişkin Avrupa Çapında Bir Karşılaştırma*, s. 79.

153 Crown Office and the Procurator Fiscal Service.

154 Kyprinou, *Comparative Analysis of Prosecution Systems (Part I): Origins, Constitutional position and Organization of Prosecution Services*, s. 21.

155 Lord Advocate.

156 Solicitor General.

ona vekâlet edip bütün yetkilerini kullanır. Başsavcı yürütme erkinin üyesi olarak kabul edilmektedir. Kraliyet temsilcisi¹⁵⁷, Hanedan Temsilcisinin yasal danışmanıdır. Savcılık teşkilatının yönetilmesinde müştereken sorumludur. *Procurator fiscal* ünvanı taşıyan savcılar yargı çevrelerindeki bütün suçları kovuşturmakla görevlidir ve atamaları Hanedan Temsilcisi tarafından yapılır. Şerif mahkemesinin görevine giren suçlara dair soruşturma ve kovuşturmaların büyük çoğunluğu bu savcılar tarafından yürütülür.¹⁵⁸ Takdirilik sistemi konusunda geniş yetkileri vardır ancak bu yetki Hanedan Temsilcisinin koyduğu ilkeler doğrultusunda kullanılabilir. Son yıllarda ihtisaslaşma yoluna gidilmiştir. Önemli suçlar yerel mahkemelerin¹⁵⁹ görevine girmektedir. Bu mahkemeler nezdinde görev yapan savcılar¹⁶⁰ vardır. Bu savcıların en önemli özelliği Hanedan Temsilcisine karşı bir sorumluluklarının bulunmamasıdır. Ancak Hanedan Temsilcisi bu tür bir davayı *Procurator Fiscal* eliyle daha üst mahkemeye taşıyarak kontrol yetkisini elinde tutmaktadır.¹⁶¹

D. Hollanda

1. Teşkilatlanma

Anayasa'da savcılık kurumuna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Sadece Yargıtay başsavcısının, kraliyet kararnamesi ile atanacağına dair bir hüküm vardır (Anayasa md. 117/1).¹⁶² Yargı başlığı altında mahkemelerden bahsedilmektedir. Ülke genelinde birbirinden bağımsız başsavcılık teşkilatları bulunmaktadır. Yüksek Savcılar Kurulu hiyerarşik olarak savcılık teşkilatlarının üzerinde yer almaktadır. Kurulun başkanı Adalet Bakanıdır. Savcılıklar başsavcı, kıdemli savcı, savcı, yedek savcı ve tek hâkimli mahkemelerde görev yapan savcılardan oluşur. Yerel

157 Crown Agent.

158 Ceza mahkemeleri üçlü bir ayrıma tabi tutulmuştur. Buna göre en ağır suçlar yüksek mahkemede, orta düzeydeki suçlar şerif mahkemesinde, hafif suçlar ise yerel mahkemede görülür. Yüksek mahkeme üst sınırı 3 yıl ve daha fazla olan suçları yargılamak ile görevlidir. Mahkemede bir hâkim ve yeteri sayıda jüri bulunur. Şerif mahkemesi ise üst sınırı 3 yıla kadar olan suçları yargılamak ile görevlidir. Mahkeme hâkim ve jüriden oluşur. Ama bazı önemli suçlarda hâkim tek başına karar verir, jüriye danışmaz. Yerel mahkeme ise en alt düzeydeki mahkemedir. Sulh hâkimi tarafından idare edilir. Hâkimin yetkileri ve gücü oldukça sınırlıdır. Daha fazla bilgi için bkz. Kyprianou, *Comparative Analysis of Prosecution Systems (Part I): Origins, Constitutional position and Organization of Prosecution Services*, s. 21.

159 District Court.

160 Public prosecutor.

161 Ministry of Justice, *Examining the Prosecution Systems*, 58 vd., SPICe (The Information Center), *The Scottish Criminal Justice System: The Public Prosecution System*, İskoçya 2012, s. 4 vd.

162 <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/11-HOLLANDA%20355-384.pdf> (03.03.2016).

savcılıklar haricinde Rotterdam'da ulusal düzeyde görev yapan bir ihtisas savcılığı bulunmaktadır. Kurulu düzene ciddi tehdit oluşturan terör, kara paranın aklanması gibi suçlar bu birim tarafından soruşturulur.¹⁶³

2. Hukuki Statü ve Görevleri

Savcılık yürütme içerisinde yer almaktadır. Adalet Bakanı savcıya genel veya somut talimatlar verebilir. Ancak Bakanın somut davaya ilişkin bir talimat verdiği görülmemiştir. Savcılar Adalet Bakanlığının siyasi sorumluluğu altındadır. Ceza uyuşmazlıklarının sadece onda biri ceza davasına dönüşmektedir. Bir kısmı kolluk düzeyinde, bir kısmı ise savcılık aşamasında elenmektedir. Böylelikle mahkemeden önce ikili bir filtre devreye girmekte ve bütün uyuşmazlıkların mahkemeye taşınması engellenmektedir. Temel etken takdirilik sisteminin uygulanmasıdır. Kovuşturma mecburiyetinin uygulandığı sistemlerde bütün suçların soruşturulması zorunludur.¹⁶⁴

Savcılığın temel görevi soruşturma yapmak, ceza davalarına katılmak ve hükmedilen cezaların infazını denetlemektir. Kolluk, savcının talimatları doğrultusunda hareket eder. Ancak kolluk bir kısım suçlar bakımından bizzat değerlendirmede bulunup faili/failleri sistemin dışında tutabilir. Kolluk çocuk failleri, ilk kez suç işleyenleri veya vahameti düşük suç faillerini uyarma, sözlü ya da yazılı kınama ile yetinebilir. Böylesi bir durumda soruşturma savcılık makamına intikal ettirilmez. Yine bir kısım suçlarda faili ve mağduru uzlaştırma yoluna gidebilir. Uzlaşma özür dileme, maddi tazmin ve benzeri giderimler şeklinde olabilir. Kolluk mevzuata ve Yüksek Savcılar Kurulunun yayınladığı prensiplere göre hareket etmek zorundadır. Soruşturma evresi savcının tekelindedir. Savcı, yeterli delil bulunmadığı hallerde, bir kişinin sehven şüpheli olarak kayıtlara girdiği hallerde, dava zamanaşımının dolması, şüphelinin ölümü, takibi şikâyete bağlı suçlarda şikâyetin geri alınması, şüphelinin ceza ehliyetinin bulunmaması, eylemin suç teşkil etmemesi, hukuka uygunluk veya mazeret sebeplerinin bulunması, delillerin yasadışı yöntemler ile elde edilmiş olması hallerinde takipsizlik kararı verebilecektir.¹⁶⁵

Savcı bazı durumlarda soruşturmayı takdirilik ilkesine göre sonlandırabilir. Suçun düşük öneme sahip olması, şüphelinin suça iştirak düzeyinin önemsiz boyutta kalması, suçun gerektirdiği ceza miktarının

163 Peter J.P. Tak, "Hollandalı Savcı: Bir Soruşturan ve Ceza Veren Görevli", *Küresel Bakış*, Mahmut Erdemli (Çev.), S. 12, 2014, s. 41 vd., Warner ten Kate (Openbaar Ministerie), **National Public Prosecutor's Office**, <http://www.swedenabroad.com/SelectImageX/230110/presentaionWtK.pdf>, (04.03.2016). nds

164 Hakan A. Yavuz, "Hollanda Adalet Sistemi Üzerine Notlar", *Adalet Dergisi*, S. 56, Eylül 2016, s. 27.

165 Tak, *Hollandalı Savcı: Bir Soruşturan ve Ceza Veren Görevli*, s. 48.

azlığı, suç tarihinin eski olması, şüphelinin çok genç ya da çok yaşlı olması, şüphelinin yakın zamanda başka bir suçtan mahkûm olmuş olması, suçun şüpheliyi de olumsuz etkilemesi, şüphelinin sağlık durumu, şüphelinin rehabilite edilme beklentisi ve bu beklentinin gerçekleşme ihtimali, şüphelinin hayat şartlarındaki değişiklik, şüphelinin bulunamayışı, şüphelinin tazminat ödemiş olması, mağdurun da suça tesir eden hareketleri, şüpheli ve mağdur arasında yakın bir ilişki bulunması halleri takdiri sebepler arasında değerlendirilen durumlardır.¹⁶⁶

Savcılık, soruşturmayı “ceza kararnamesi” ile bitirebilir. Ceza kararnamesi 6 yıl veya daha az hapis cezası gerektiren suçlar bakımından uygulanabilen alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemidir. Savcı şüphelinin 180 saat ücretsiz çalışma cezası veya bir eğitim kursuna katılma, para cezası, el konulan eşyaların iadesinin geri bırakılması, hazine veya mağdur yararına bir miktar para ödenmesi, sürücü belgesinin 6 aya kadar geri alınması, 1 yıllık denetim süresi boyunca belirlenen talimatlara uymaya karar verebilir. Şüpheli bu karara itiraz ettiği takdirde savcı ya takipsizlik kararı verir ya da dava açar. Savcının hapis cezası verme yetkisi yoktur. AİHS’in 5’inci maddesi ve Anayasa’nın 113’üncü maddesi uyarınca bu yetki sadece mahkemelere tanınmıştır. Savcı duruşmalara katılır. Sanığa doğrudan soru sorma hakkı vardır. Savcı mahkemeye hitap ederken ayağa kalmak zorundadır.¹⁶⁷

E. İtalya

1. Teşkilatlanma

Ülkenin tamamında yetkili bir başsavcılık yoktur. Bunun yerine her bölgede yetkili ve görevli özerk başsavcılık teşkilatları kurulmuştur. Başsavcılıkların iç düzeninde bir hiyerarşi bulunmaktadır. Temyiz Mahkemesi nezdinde de bir başsavcılık bulunmaktadır. Taşradaki başsavcılıklar üzerinde herhangi bir hiyerarşik konumu bulunmamaktadır.¹⁶⁸

Savcılık hiyerarşisinde Adalet Bakanının bir yeri yoktur. Bakanın savcılara talimat verme, soruşturmalara müdahale etme yetkisi bulunmamaktadır. Bakanın yegâne görevi savcılığa maddi destek ve kaynak teminidir. Savcılık teşkilatını başsavcı temsil eder. Başsavcı, çalışma kriterleri ve grupları oluşturma, dosya tevzi ilkeleri belirleme

¹⁶⁶ Jehle, *Savcılık Örgütü’nün Rolüne İlişkin Avrupa Çapında Bir Karşılaştırma*, s. 79.

¹⁶⁷ Jehle, *Savcılık Örgütü’nün Rolüne İlişkin Avrupa Çapında Bir Karşılaştırma*, s. 79, Tak, *Hollandalı Savcı: Bir Soruşturan ve Ceza Veren Görevli*, s. 61.

¹⁶⁸ <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:r4Hpm58od08J:https://track.unodc.org/LegalLibrary/LegalResources/Italy/authorities/Italy%2520authorities.pdf+%cd=3&hl=tr&ct=clnk&gl=tr> (04.03.2016).

yetkisine sahiptir. Başsavcı, savcıdaki dosyayı alabilir. Basına açıklaması yapma yetkisi başsavcıya aittir.¹⁶⁹

2. Hukuki Statü ve Görevleri

Anayasa'da savcılık kurumu *Yargı* kısmının *Adliye Teşkilatı* bölümünde düzenlenmiştir. Hâkimler ile ilgili güvence ve haklar Anayasa'da düzenlenmiş olmasına rağmen savcılara dair güvenceler kanuna havale edilmiştir (Anayasa md. 107). Sanığın yargılama esnasında silahların eşitliği ilkesi uyarınca savcı ile aynı haklara sahip olduğu Anayasa'da ifade edilmiştir (Any. md. 111/3). Savcının ceza davası açmakla yükümlü olduğu hüküm altına alınmıştır (Any. md. 112).¹⁷⁰

Savcılar hâkim olmamakla birlikte hâkimlik statüsüne sahiptir. Talep doğrultusunda iki meslek arasında geçişler olabilmektedir. Mesleğe kabul ve özlük hakları yönünden aynı rejim uygulanmaktadır. Savcı yargı erki içinde kabul edilmektedir. Savcı emri altındaki adli kolluğa talimat verme yetkisine sahiptir. Şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri tam bir tarafsızlık içerisinde toplamak zorundadır. Yargılama esnasında taraf sıfatına sahiptir. Savcı taraf olmakla birlikte tarafsız davranmakla yükümlüdür. Devam eden bir yargılamada ortaya çıkan delillerden sanığın beraat etmesi gerektiği sonucuna varılıyorsa savcı bu yönde mütalaada bulunur. Mütalaasının aksine çıkan kararı da temyiz eder. Savcı kamu yararı bulunan özel hukuk davalarına da katılır.¹⁷¹

Soruşturma savcının yönetiminde yapılır.¹⁷² Hak ve özgürlüklere müdahale halinde hâkime başvurulur. Savcıya tanınan statü şüpheliye önemli bir kanuni teminat sağlamaktadır. Savcı sürekli itham etme amacıyla değil tarafsızlık içerisinde hareket eder. Olayları bir hâkim gibi değerlendirir. İtalya'da savcılık kurumu diğer ülkelere kıyasla daha

169 <http://www.track.unodc.org/LegalLibrary/pages/LegalResources.aspx?country=Italy> (04.03.2016).

170 <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/10-%C4%B0TALYA%20319-354.pdf> (04.03.2016).

171 Caterina Scaccianoce, "The Principle of Mandatory Criminal Prosecution and the Independence of Public Prosecutors in the Italian Criminal Justice System", *ReAIDP / e-RIAPL*, <http://www.penal.org/sites/default/files/files/CATERINA%20SCACCIANOCE%20formateado.pdf> (04.03.2016), s. 3, Giuseppe Di Federico, "Recruitment, Professional Evaluation, Career and Discipline of Judges and Prosecutors in Italy", Giuseppe Di Federico (Ed.), **Recruitment, Professional Evaluation and Career of Judges And Prosecutors in Europe: Austria, France, Germany, Italy, The Netherlands And Spain**, Research Institute on Judicial Systems (IRSIG) National Research Council (CNR) Yayınları, Bologna/İtalya 2005, s.136, The Italian Judicial System, <http://www.csm.it/documenti%20pdf/sistema%20giudiziario%20italiano/inglese.pdf> (04.03.2016).

172 Julia Grace Mirabella, "Scales of Justice: Assessing Italian Criminal Procedure Through the Amanda Knox Trial", **Boston University International Law Journal**, Vol. 30, No. 1, 2012, s. 234.

bağımsız bir yapıdadır. İtalyan Anayasa Mahkemesi de verdiği bir kararda (15 Şubat 1991, no.88); kanunilik ilkesinin doğal bir sonucu olarak *savcılığın bağımsız olması gerektiğine* hükmetmiştir. Karara göre kanun önündeki eşitlik, kovuşturma mecburiyeti ile sağlanacak olup bu konuda yetki sahibi olan savcılığın da bağımsız olması zorunludur. Diğer güçlere bağlı olan bir savcılık kurumu bu hedefi gerçekleştiremez. Savcılık, sanık hakkında doğru bir karar verilebilmek için lehe olan delilleri de toplamakla görevli bir adalet organıdır.¹⁷³

1988 yılında yürürlüğe giren Ceza Muhakemesi Kanunu ceza yargılaması bakımından işbirliği sistemini benimsemiştir. Kara Avrupası sisteminin klasik bir örneği olan İtalya'da suçların niteliğine bakılmaksızın kovuşturma mecburiyeti ilkesi uygulanmaktadır.¹⁷⁴ Hâkim gerekli gördüğü takdirde yargılama evresinde delil toplayabilir. Kovuşturma mecburiyeti olmakla birlikte uygulamada savcılar bazı suçları soruşturmayabilmektedir. Bu da fiili bir durum yaratmaktadır. Kovuşturma mecburiyeti ilkesinin savcıları hesap sorulmaz hale getirdiği tartışılmaktadır. Savcıların yargı erkinden çıkarılması gerektiği şeklinde görüşler bulunmaktadır. Ayrıca öneriler arasında savcılara takdir hakkı tanınması da yer almaktadır. Takdirilikte keyfi uygulamaların da Yargı Yüksek Kurulunun yayımlayacağı kriterler ile önlenilebileceği belirtilmiştir.¹⁷⁵

F. İspanya

1. Teşkilatlanma

Savcılık kurumu Anayasa'nın 124'üncü maddesinde düzenlenmiştir.¹⁷⁶ Tüzel kişiliğe sahip olup yargı içinde fonksiyonel bir özerkliği vardır.¹⁷⁷

173 Scaccianoce, *The Principle of Mandatory Criminal Prosecution and the Independence of Public Prosecutors in the Italian Criminal Justice System*, s. 5.

174 Cumhur Şahin, "Polis Tarafından Yapılan Sanık Sorgusunun Mukayeseli Hukukta Düzenlenişi", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 1-2, 1994, s. 62.

175 Scaccianoce, *The Principle of Mandatory Criminal Prosecution and the Independence of Public Prosecutors in the Italian Criminal Justice System*, s. 7.

176 Anayasa'nın 124'üncü maddesi; "1. Diğer organlara verilen yetkilere hâle getirmeksizin, Cumhuriyet Savcılığının görevi, kendiliğinden veya ilgili tarafların talebi üzerine, kanunlarla korunan hukukun üstünlüğü, vatandaşların hakları ve kamu yararının savunulmasında adaletin işletilmesini geliştirmek ve bunun yanı sıra mahkemelerin bağımsızlığını korumak ve bunlar aracılığıyla toplum çıkarını gerçekleştirmektir. 2. Cumhuriyet Savcılığı, her durumda hukukun üstünlüğü ve tarafsızlık ilkelerine tabi olarak, davaların birliği ve hiyerarşik bağımlılık ilkeleri çerçevesinde kendi organlarıyla görev yapar. 3. Cumhuriyet Savcılığının kuruluş statüsü kanunla düzenlenir. 4. Cumhuriyet Başsavcısı, Hükümet tarafından aday gösterilir ve Hâkimler Genel Kuruluna danıştıktan sonra Kral tarafından atanır" şeklindedir.

<http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/14-%C4%B0SPANYA%20533-584.pdf> (16.11.2015).

177 Yalçın Şahinkaya, "İspanya'da Hâkim ve Savcıların Eğitimi", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 2, 2010, s. 162.

1981 tarihli *Savcılık Teşkilat Kanunu* Anayasa'ya uygunluk göstermektedir.¹⁷⁸ Savcılık kurumu meşruiyet ve tarafsızlık temelinde kovuşturma mecburiyeti ilkesine göre hareket eder.¹⁷⁹

Savcılık Teşkilat Kanunu'nun 12'nci maddesinde, savcılık teşkilatının bileşenleri düzenlenmiştir.¹⁸⁰ Buna göre savcılık teşkilatında; Başsavcılık¹⁸¹, Savcılık Divanı¹⁸², Yüksek Savcılar Kurulu¹⁸³, Bölgesel Başsavcılar Kurulu¹⁸⁴, Temyiz Mahkemesi nezdindeki savcılık¹⁸⁵, Anayasa Mahkemesi nezdindeki savcılık¹⁸⁶, Ulusal Mahkeme nezdindeki savcılık¹⁸⁷, ihtisas savcılığı¹⁸⁸, Denetim Mahkemeleri nezdindeki savcılık¹⁸⁹, askeri savcılık¹⁹⁰, Bölgesel Savcılık¹⁹¹, il savcılığı¹⁹² bulunmaktadır.

Savcılık divanı, savcılık mesleğini temsil eder. Başsavcı bu divanın başkanıdır. Divanda iki üyelik türü vardır. Bunlardan ilki tabii üyelik diğeri ise seçim yoluyla gelen üyelerdir. Temyiz mahkemesi nezdindeki başsavcı yardımcıları, divanın atanmış üyeleridir. Diğer 9 üye ise savcılık mesleğinden gelen kimselerdir. Bu üyeler, savcılar tarafından 4 yıl görev yapmak üzere seçilirler. Divanın temel görev ve sorumlulukları; talep halinde görüş bildirmek, uygulama birliği hususunda temel kriterler belirleme, devlet dairelerine atamada, terfide bilgi temin etme, savcılık hizmet ve uygulamalarında uygun ıslahlar yapılması hususunda teşvikte bulunma, kanun taslakları ve diğer mevzuatın savcılık yapısına etkisi hususunda rapor hazırlama, başsavcılar tarafından verilen disiplin kararlarına yönelik itirazları incelemektir.¹⁹³

178 https://www.fiscal.es/fiscal/PA_WebApp_SGNTJ_NFIS/descarga/EOMF_English.pdf?idFile=737470a1-b220-445a-aa9c-ac241639e4d9 (16.11.2015).

179 Marcelo F. Aebi ve Marc Balcels, "The Prosecution Service Function within the Spanish Criminal Justice System", *European Journal on Criminal Policy and Research*, Vol. 14, Iss. 2, 2008, s. 312.

180 Prosecutor General's Office, *The Prosecution Service Organic Statute*, https://www.fiscal.es/fiscal/PA_WebApp_SGNTJ_NFIS/descarga/ley24_2007_ingles.pdf?idFile=384035c2-92e7-4c2d-a752-e5c74356cbab, (04.03.2016).

181 The Prosecutor General.

182 The Prosecution Council.

183 The Board of High Prosecutors.

184 The Board of Chief Regional Prosecutors.

185 The Prosecutor's Office at the Supreme Court.

186 The Prosecutor's Office at the Constitutional Court.

187 The Prosecutor's Office at the National Court.

188 The Special Prosecutor's Offices.

189 The Prosecutor's Office at the Court of Auditors, which will be governed by that court's constitutional act.

190 The Armed Forces Prosecutor's Office.

191 The Regional Prosecutor's Offices.

192 The Provincial Prosecutor's Offices.

193 https://www.fiscal.es/fiscal/PA_WebApp_SGNTJ_NFIS/descarga/Spanish_prosecution_Service_English.pdf?idFile=5bbc6fc3-591f-47cf-9dc2-c13b3faf01ab (16.11.2015).

Yüksek Savcılar Kurulu teknik bir organdır. Başkanı yine başsavcıdır. Diğer mensuplar Temyiz Mahkemesi başsavcı yardımcısı ve yüksek savcılardır. Kurulun temel görevleri; başsavcıya doktrin ve teknik açıdan destek sağlamak, yasal işlemler hususunda standart belirleme, yorum yapma, teşkilata bildirilen görüşleri hazırlama, hükümete sunulacak raporları hazırlamaktır.¹⁹⁴

Bölgesel Başsavcılar Kurulu, başsavcı tarafından yönetilir. Başkanı başsavcıdır. Diğer mensuplar Temyiz Mahkemesi başsavcı yardımcısı, üst savcılar ve başsavcı genel sekreteridir. Başsavcı genel sekreteri de savcı sınıfındadır. Bu Kurulun amacı savcılıkların ülke genelinde uygulama birliğini sağlamaktır.¹⁹⁵

Temyiz Mahkemesi nezdindeki savcılık, en yüksek mahkeme olan Temyiz Mahkemesi nezdinde görev yapar. Savcılık mahkemeye paralel bir görev dağılımına sahiptir (Ceza, hukuk, idari, askeri, sosyal). Buradaki savcılığın temel sorumluluğu, olağanüstü temyiz taleplerini ve yerel mahkemelerden gelen kararları incelemektir.¹⁹⁶

Anayasa Mahkemesi, ülkenin tamamında yargılama yetkisine sahiptir. Anayasaya aykırılık ve bireysel hak ihlalleri hususundaki başvuruları inceler. Savcılık makamı da bu sürecin bir parçası konumundadır.¹⁹⁷

Ulusal Mahkeme nezdindeki savcılık, bütün ülke çapında ceza yargılaması yetkisini sahip olan ulusal mahkemede görevlidir. Bahse konu mahkeme terör suçları, idari ve sosyal çekişmeler konusunda yetkilidir.¹⁹⁸

İhtisas savcılığı; uyuşturucu madde ticareti, kara para aklama, yolsuzluk ve organize suçluluk ile ilgili soruşturmaları yönetir. Bu konuda ülke genelinde koordinasyon görevini üstlenir ve böylece farklı savcılıklar arasındaki uyumu sağlar.¹⁹⁹

Denetim Mahkemeleri nezdindeki savcılık, anayasal bir kurum olan denetim mahkemesi yanında yer alır. Devletin hesap ve finansal yönetimini denetleyen en üst düzeydeki mahkemedir.²⁰⁰

194 Council of Europe, "Fourth Evaluation Round 'Corruption Prevention in respect of Members of Parliament, Judges and Prosecutors' Evaluation Report Spain", Strasbourg 2013, s. 34 vd.

195 Council of Europe, Fourth Evaluation Round 'Corruption Prevention in respect of Members of Parliament, Judges and Prosecutors' Evaluation Report Spain, 34 vd.

196 Council of Europe, Fourth Evaluation Round 'Corruption Prevention in respect of Members of Parliament, Judges and Prosecutors' Evaluation Report Spain, 34 vd.

197 Council of Europe, Fourth Evaluation Round 'Corruption Prevention in respect of Members of Parliament, Judges and Prosecutors' Evaluation Report Spain, 34 vd.

198 Council of Europe, Fourth Evaluation Round 'Corruption Prevention in respect of Members of Parliament, Judges and Prosecutors' Evaluation Report Spain, 34 vd..

199 Council of Europe, Fourth Evaluation Round 'Corruption Prevention in respect of Members of Parliament, Judges and Prosecutors' Evaluation Report Spain, 34 vd.

200 Council of Europe, Fourth Evaluation Round 'Corruption Prevention in respect of Members of Parliament, Judges and Prosecutors' Evaluation Report Spain, 34 vd.

Askeri savcılık, askeri yargılamanın bir neticesi olarak ortaya çıkmıştır. Anayasa'nın 117/5'inci maddesinde yargının birliğinden bahsedilmiş ancak bu temel ilkenin yanısıra askeri konular ile sınırlı kalmak kaydıyla askeri yargılama teşkilatına da izin vermiştir. Bu husus 1987 tarihli Askeri Yargılama ve Teşkilat Kanunu'nda da hüküm altına alınmıştır. Askeri savcılık görevi profesyonel savcılar tarafından yerine getirilmemektedir. Askeri savcılık teşkilatının başında askeri başsavcı, genel denetçi ve meslekten bir yüksek savcı bulunur. Merkezi Madrid'de bulunan askeri savcılık, ülke çapında yetkilidir.²⁰¹

Bölgesel savcılık ve *il savcılığı* kendi başsavcıları tarafından yönetilen, başsavcı yardımcısı ve yüksek savcısı bulunan savcılıklardır. Bölgesel teşkilatlarda istatistik, bilgi teknolojisi, tercüme, personel yönetimi gibi teknik destek birimleri de bulunur.²⁰²

2. Hukuki Statü ve Görevleri

Ülkedeki savcılık teşkilatının en tepesinde *başsavcı* vardır. Başsavcı, Yüksek Yargı Kurulunun onayı, hükümetin önerisi ile Kral tarafından dört yıl görev yapmak üzere atanır. Başsavcının asgari 15 yıllık bir çalışma tecrübesine sahip olması gerekir. Başsavcı bağımsızlık ve tarafsızlık içerisinde hareket eder. Hükümetten, idareden ve diğer yargı organlarından talimat almaz. Ancak hükümet kamu yararının korunması amacıyla başsavcıdan dava açmasını isteyebilir. Böyle bir talep halinde başsavcı Yüksek Savcılar Kurulundan görüş ister ve bu görüş doğrultusunda talebin haklılığı ve meşruiyeti hakkında karar verir. Başsavcı, görüşlerini teşkilata genelge, yönerge veya görüş şeklinde gönderir. Başsavcılıkta teftiş kurulu, sekreteryaya ve destek birimi bulunur. Başsavcılıkta yüksek ihtisas savcıları bulunur. Bunların görevleri alt konumdaki savcıları belli konularda yönlendirme ve denetlemektir. Söz konusu alanlar; kadına şiddet suçları, bölgesel planlamaya-tarihi mirasa-çevreye-orman yangınlarına ilişkin suçlar, çocukların korunması ve ıslahı, iş kazaları, yol güvenliği ve yabancılardır.²⁰³

201 Council of Europe, Fourth Evaluation Round 'Corruption Prevention in respect of Members of Parliament, Judges and Prosecutors' Evaluation Report Spain, 34 vd.

202 Council of Europe, Fourth Evaluation Round 'Corruption Prevention in respect of Members of Parliament, Judges and Prosecutors' Evaluation Report Spain, 34 vd.

203 Council of Europe-Consultative Council of European Prosecutors (CCPE), "Questionnaire with a view of the preparation of Opinion No. 7 on the management of the means of the prosecution services Replies from Spain", Strasbourg 2012, s. 2, https://www.fiscal.es/fiscal/PA_WebApp_SGNTJ_NFIS/descarga/Spanish_prosecution_Service_English.pdf?idFile=5bbbc6fc3-591f-47cf-9dc2-c13b3faf01ab (16.11.2015).

Savcıların ceza yargılamasındaki başlıca görevleri; ceza davaları ve bu davalar ile birlikte açılan tazminat davalarının bütün aşamalarına katılmak, mağdurların etkin şekilde korunmasını sağlamak, resmi şikâyetler ile ilgili soruşturma başlatıp duruma göre dava açmak veya erteleme kararı vermek, ceza infaz kurumlarını denetlemektir.²⁰⁴

Hukuk yargılamasındaki başlıca görevleri; fiziksel veya ruhsal bakımdan ehliyetsiz olanlar ile ilgili davalara katılmak, bu kişilerin kaldığı tedavi merkezlerini ziyaret etmek, evliliğin iptali davalarını açmak, bu davalara katılmak, ayrılık ya da boşanma davalarında ilgililerden birisi çocuk ya da engelli ise bu davalara katılmak, ebeveynliğin belirlenmesi davalarına katılmaktır. İdari davalardaki başlıca görevleri; görevsizlik ve yetkisizlik hususunda ilgili mahkeme huzurunda görüş bildirmek, kamu yararına itirazlarda bulunmak, temel hakların ihlali halinde, davaya katılmaktır.²⁰⁵

G. İsviçre

1. Teşkilatlanma

İsviçre 26 kantondan ibaret olup savcılık uygulamaları yönünden farklılıklar bulunmaktadır. Anayasa'nın 123'üncü maddesinde yapılan değişiklik ile ceza ve ceza muhakemesi hukukuna dair yasama yetkisi merkezi idare olan Konfederasyona verilmiştir. Böylelikle ülke çapında ortak bir uygulama yapılması amaçlanmaktadır. Her kantonda ayrı ceza muhakemesi kanunu bulunmaktadır. Federal düzeyde 3 ceza muhakemesi kanunu bulunmaktadır.²⁰⁶

204 The Spanish Public Prosecution Service, PPT, http://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/21502/2/The_Spanish_Public_Prosecution_Service.pdf, (04.03.2016).

205 The Spanish Public Prosecution Service, PPT, http://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/21502/2/The_Spanish_Public_Prosecution_Service.pdf, (04.03.2016).

206 İsviçre'de kantonlar bazında uygulanan 4 soruşturma yöntemi bulunmaktadır. Bunlardan ikisi sorgu hâkimliği temelinde diğer ikisi ise savcılık temelinde yürümetedir.

İlk sorgu hâkimliği sisteminde, soruşturma bağımsız sorgu hâkimi tarafından yürütülmektedir. Adli kolluk sorgu hâkiminin denetimi altındadır. Hâkim soruşturmaya kendi inisiyatifi ile başlar. Savcılık makamı sorgu hâkimine talimat veremez. Savcılık soruşturmanın tarafı konumundadır. Savcı soruşturmanın sonunda iddianame düzenleyip mahkemede iddia makamın temsil etmekle yükümlüdür.

İkinci sorgu hâkimliği sisteminde; sorgu hâkimi ve savcı soruşturmayı ortak yürütür. Sorgu hâkimliği savcılığın talepleri doğrultusunda hareket eder. Bazı kantonlarda sorgu hâkimine soruşturmayı sonlandırma ya da şüpheliyi itham etme yetkisi verilmiştir. Kimi yerlerde ise sadece sorgu yapma ve soruşturmayı sonlandırma yetkisi verilmiştir. Birçok kantonda itham ve duruşmaya katılma yetkisi sadece savcılık makamına tanınmıştır.

İlk savcılık sisteminde, savcının yanısıra sorgu hâkiminin müdahaleleri bulunmaktadır. Sorgudan önceki evre savcılık tarafından yönetilir. Sorgu safhasında ise savcı, sorgu

Savcılık teşkilatı kantonlarda hükümete tâbi olup başsavcı tarafından idare edilir. Başsavcı denetim, talimat yayımlama, astı konumundaki kişilerin yayımladığı talimatları kaldırma yetkisine sahiptir. Ceza ve ceza muhakemesi hukukunda ortak uygulamanın yerleşmesini sağlar. Başsavcı savcılar arasında işbölümü yapma, soruşturmaları denetleme ve ceza yargılamasında ortak uygulamanın oturmasını sağlama gibi görevlerini devredebilme yetkisine sahiptir. Başsavcılıkta ceza soruşturmaları bürosu, genel bölüm, ekonomik suçlar bölümü ve çocuk suçları bölümü bulunur. Her birimin başında sorumlu bir savcı bulunur.²⁰⁷

Soruşturma bürosunun temel görevi; gelen bildirimler ve raporlar doğrultusunda soruşturma başlatmak, gerekli tedbirleri almak, maddi gerçeği ortaya çıkarmak, delilleri toplamak ve failleri yakalamaktır. Şüpheli veya tanıkları dinler, gerekli hallerde şüpheliyi tutuklama istemiyle hâkime sevk eder, mahkeme heyetinin oluşumunu temin eder. Bilgi-işlem birimi, adli tıp laboratuvarı, uyuşturucu birimi yardımcı birimlerdir. Adli tıp yangın tahkikatları, yazı kıyaslama gibi hususlarda uzman görüşü sunar.

Genel bölümünün görevi soruşturma hakkında karar vermektir. Genel bölüm bazen ek soruşturma yapılmasını talep eder. Soruşturmanın tamamlandığına kanaat getirildiği takdirde; dava açma, düşme veya feragat şeklinde karar verilir. Kamu davasını açan birim genel bölümdür. Bu bölümde savcılar, savcı yardımcıları, akademik personel, soruşturma personeli, memurlar ve aday memurlar görev yapar.

Ekonomik suçlar bölümü; karmaşık nitelikteki ekonomik suçları soruşturur ve dava açılması halinde iddia makamını temsil eder. Bu bölümde savcılar, adli personel ve denetim birimi bulunur.

---

hâkimliğinden sorgu yapmasını ister. Sorgu esnasında savcının hâkime talimat verme yetkisi bulunmamaktadır. Sorgudan sonra hâkim dosyaları savcılık makamına devreder. Savcılık itham etme veya takipsizlik kararı vermeye yetkilidir.

İkinci savcılık sisteminde, sorgu hâkimliği yoktur. Savcı soruşturmanın efendisi konumundadır. İtham etme, soruşturma, kolluğa talimat verme yetkisine sahiptir. Bu modelin en büyük özelliği sorgu ve itham işlemlerini farklı kişilere yaptırmamasıdır. Böylelikle zaman, personel ve emek israfının önüne geçilmiş olmaktadır. Bkz. Gwladys Gilliéron ve Martin Killias, "The Prosecution Service Function within the Swiss Criminal Justice System", **European Journal on Criminal Policy and Research**, Vol. 14, Iss. 2, 2008, s. 333..

- 207 Akila Taleb ve Thomas Ahlstrand, "The Public Prosecutor, its Role, Duties and Powers in the Pre-Trial Stage of the Criminal Justice Process – A Comparative Study of the French and the Swedish Legal Systems", **International Review of Penal Law**, Vol. 82, 2011, s. 538, Gilliéron ve Killias, **The Prosecution Service Function within the Swiss Criminal Justice System**, s. 336 vd.

Çocuk suçları bölümü; çocuklar ve ergenler tarafından işlenen suçları soruşturur, kovuşturma evresinde iddia makamını temsil eder. Bu bölümde savcılar, adli tıp uzmanları, sosyal çalışmacılar ve kâtipler görev yapar.

2. Hukuki Statü ve Görevleri

Savcılık yürütme erki içerisindedir.²⁰⁸ Cezalandırma yetkisinin bir yürütme işlemi olduğu ve savcılığın da bu erk adına hareket ettiği kabul edilmektedir. Savcıların atanmaları yürütme tarafından gerçekleştirilmektedir. Savcılık teşkilatının hiyerarşik yapısı aynı zamanda talimat verme silsilesini de ortaya koymaktadır. Bu talimat genel olabileceği gibi somut bir olaya ilişkin de olabilir. Hatta takdir hakkının kullanılabilirdiği soruşturmalarda da geçerli olan bir uygulamadır. Kanton hükümeti savcılık teşkilatına bir soruşturmaya başlaması yönünde talimat verebilir. Ancak devam eden bir soruşturmanın sona erdirilmesi şeklinde bir talimat veremez. Hükümetin hukuk ve yasa ile sınırlandırıldığı kabul edilmektedir. Devam eden bütün soruşturmalar ile ilgili olarak aylık raporlar alınır. Bunun yanı sıra savcılar Nisan ve Ekim aylarında birikme (teraküm) hususunda rapor vermek zorundadır. Başsavcı Ekim ayında verilen rapor ışığında teftiş yapılmasını sağlar. Teftişin amacı dosya yığılmasını tespit ve tıkanıklığı çözücü müdahalenin yapılmasıdır. Kanton hükümeti adalet komisyonunun da onayı ile savcılık teşkilatının faaliyetlerini denetler. Savcılık ve adalet komisyonu hükümeti bilgilendirir.²⁰⁹

Savcı iddianame ile kamu davasını açar (Basel Ceza Muhakemesi Kanunu md. 111). Mahkeme iddianamede anlatılan fiil ve fail ile bağlıdır. İddianamede yer almayan bir eylemin yargılama konusu edilmesi söz konusu olamaz. *İtham ve değişmezlik* kuralı uyarınca iddianamede fiilin iyi anlatılması gerekir. Mahkeme, savcının vasıflandırması ile bağlı değildir. Ancak suç vasfının değişme ihtimali varsa mahkeme bu konuda gerekli hatırlatmayı yapıp sanığa ek savunma hakkı vermek zorundadır. Şüphelinin iddianameye itiraz etmesi şeklinde bir kanun yolu öngörülmemiştir.²¹⁰

208 CEPEJ, Report on "European Judicial Systems – Edition 2014 (2012 data): Efficiency and Quality of Justice", s. 292.

209 Yıllık bütçe ve hesaplar, özel davalara ilişkin raporlar (kamu görevlisi, noter veya herhangi bir yetkili hakkında yürütülen ceza soruşturması), dönemsel teraküm raporları, ziyaret raporları Adalet Bakanına sunulur. Daha fazla bilgi için bkz. Gilliéron ve Killias, *The Prosecution Service Function within the Swiss Criminal Justice System*, s. 339.

210 file:///C:/Users/ab107660/Downloads/Swiss_CPC_2007_am2015_en%20(1).pdf (04.03.2016).

Ceza yargılamasında, hâkim dava dosyasının okumadan duruşmaya çıkar. Hâkimin herhangi bir önyargı olmaksızın davayı değerlendirmesi amaçlanmaktadır. Dava ile ilgili sadece elde edilen delil listesi hâkime verilir. Bu liste savcıya, sanığa ve müdafisine de gönderilir. Savcılık duruşmada iddia makamını temsil eder ve taraf mahiyetindedir. Temyiz hakkına sahiptir. Savcı sanık lehine temyizde bulunmuş ise aleyhe bozma yapılamaz. Bireysel başvuru hakkı gerçek kişilere ve sınırlı durumlarda tüzel kişilere tanınmıştır. Hak ihlalden bahisle savcının bireysel başvuru yoluna gitme hakkı yoktur. İsviçre ceza muhakemesi hukukunda kovuşturma mecburiyeti bulunmakla birlikte bazı durumlarda maslahata uygunluk ilkesi de kabul edilmektedir. Savcılık teşkilatı yeterli şüphenin oluşmadığı durumlarda dava açmaz. Bunun yanı sıra şüpheli tarafından işlenen suçun sonuçları önemsiz ise dava açmaktan kaçınılabılır (İsviçre Ceza Muhakemesi Kanunu md. 52). Yine şüpheli, suçtan kaynaklı zararı gidermiş ise dava açılmayabilir (md. 53). Bu kural bütün suçlar bakımından geçerli değildir. Kanun'un 42'inci maddesinde belirtilen şartları taşıyan suçlar bakımından uygulanacaktır. Şüpheli işlediği suçun sonuçlarından ciddi bir şekilde etkilenmiş ise dava açılmayabilir (md. 54). Soruşturma evresinin sevk ve idaresi savcıya aittir. Ancak bazı durumlarda hâkim kararı gerekmektedir. Örneğin tutuklama, takip ve izleme, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi gibi tedbirlere karar verme yetkisi hâkime aittir. Hâkim bu kararları savcının talebi üzerine verir. Savcılık tarafından verilen takipsizlik kararlarına 10 gün içerisinde itiraz edilebilir. İtiraz mercii tarafından itirazın reddi halinde soruşturma nihayete ermiş olur. İtirazın kabulü durumunda, savcılık makamı dava açmak ya da soruşturmayı genişleterek yeniden karar vermek zorundadır.²¹¹

H. Portekiz

1. Teşkilatlanma

Savcılık teşkilatlanmasında 3'lü bir yapı bulunmaktadır: ülke başsavcılığı, bölge başsavcılığı ve il savcılığı. Teşkilatta başsavcı, başsavcivekili, başsavcı yardımcıları, il savcıları, il savcı yardımcıları ve danışmanlar bulunmaktadır.²¹²

Başsavcıyı atama ve görevden alma yetkisi hükümetin önerisi ile Cumhurbaşkanına aittir (Any. md. 133). Başsavcının görev süresi 6 yıldır.

211 Gilliéron ve Killias, *The Prosecution Service Function within the Swiss Criminal Justice System*, s. 340 vd.

212 <http://ministerio-publico.pt/o-que-e/?lang=en> (04.03.2016).

Başsavcılıkta, yönetim kurulu, danışma kurulu, teftiş kurulu, teknik ve idari destek birimleri bulunur. Başsavcılık savcılarının atama, terfi, disiplin işlemlerini yerine getirir. Bütün savcılık teşkilatları üzerinde, talimat vermeyi de kapsayan bir hiyerarşik üstünlüğe sahiptir. Meclis veya hükümetin talebi üzerine tavsiye niteliğinde görüş hazırlar.²¹³

Başsavcının görevleri başsavcılık makamını temsil etmek, yasaların anayasaya aykırılığına ilişkin Anayasa Mahkemesine başvurmak, savcılara talimat vermek, denetlemek, devletin taraf olduğu sözleşmelere müdahalede bulunmaktır.²¹⁴

Her yargı çevresinde bir bölge başsavcılığı bulunur. Lisbon, Porto, Coimbra ve Évora'da bölge başsavcılığı vardır. Bölge başsavcılığının temel görevleri; demokratik düzeni korumak, bölgedeki savcılık teşkilatını koordine etmek, savcılık faaliyetlerinin yeknesaklaştırılması hususunda ülke başsavcısına teklifte bulunmak, ceza siyaseti organlarını koordine etmek, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazının hukuka uygunluğunu denetlemek, bu hususta gerektiğinde açıklama istemek ve teftiş talebinde bulunmak, doktrin ve içtihat hukukuna yönelik çalışmaları yerine getirmek, suçluluğun geleceği ile ilgili diğer ceza siyaseti organları ile koordineli bir çalışma yapmak, yıllık eylem ve ilerleme cetveli hazırlamak ve kanunda öngörülen diğer görevleri yerine getirmektir.²¹⁵ Bölge başsavcılığının başında bölge başsavcısı bulunur. Başsavcı, yokluğunda kimin vekil olarak görev yapacağını belirler. Eğer böyle bir belirleme yoksa en kıdemli savcı bu vazifeyi yerine getirir.²¹⁶

İllerdeki yargı çevresinde savcılık teşkilatı bulunur. 23 yerde il savcılığı bulunmaktadır. İlin büyüklüğüne göre bir veya birden fazla savcılık teşkilatı olabilir. Teşkilat, il savcısı tarafından temsil ve idare edilir. Savcılığın temel görevleri ilk derece mahkemelerinde savcılık makamını temsil etmek, sosyal bütünleşme ve ceza siyaseti organları ile eşgüdüm halinde çalışmak, muhakeme kanununda öngörülen kararları vermektir.²¹⁷

213 <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/13-PORTEK%C4%B0Z%20439-532.pdf> (04.03.2016).

214 <http://ministerio-publico.pt/o-que-e/?lang=en> (04.03.2016).

215 Council of Europe-Consultative Council of European Prosecutors (CCPE), "Questionnaire with a view of the preparation of Opinion No. 7 on the management of the means of the prosecution services Replies from Portugal", Strasbourg 2012, s. 2 vd.

216 <http://ministerio-publico.pt/o-que-e/?lang=en> (04.03.2016).

217 <http://ministerio-publico.pt/o-que-e/?lang=en> (04.03.2016).

2. Hukuki Statü ve Görevleri

Savcılık kurumu anayasal güvence altındadır (Any. md. 219-220),²¹⁸ Savcılık teşkilatı 1986 tarihli Savcılık Teşkilat Kanunu (PSTK)'nda düzenlenmiştir.²¹⁹ Savcı devleti temsil eder, kamu yararını korur, egemenlik organlarının belirlediği ceza siyasetinin uygulanmasında rol alır, kanunilik ilkesi uyarınca adli soruşturmaları yürütür, demokratik meşruiyeti korur (PSTK md. 1).²²⁰ Savcılık teşkilatının özerkliği; *yasallık ve meşruluk* kriterleri uyarınca ortaya çıkmaktadır. Hangi talimatlara karşı sorumlu oldukları PSTK'da hüküm altına alınmış ve sınırlı olarak düzenlenmiştir.

218 OECD Directorate for Financial and Enterprise Affairs, **Portugal: Phase 2 Follow-up Report on the Implementation of the Phase 2 Recommendations on the Applications of the Convention and the 1997 Revised Recommendation on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions**, Fransa 2009, s. 21.

Anayasa'nın, "Fonksiyonları, statüsü ve rolü " başlıklı 219'uncu maddesi;

"1. Cumhuriyet savcılığı, Devleti temsil etmek ve kanunun belirttiği çıkarları korumakla ve bir sonraki fıkradaki hükümlere dayanarak, egemenlik yetkilerini kullanan organların tanımladığı ceza politikasının uygulanmasına katılmaktan, kanunilik ilkesi uyarınca ceza davasının takibatını yapmaktan ve demokratik hukuk düzenini savunmaktan sorumludur.

2. Cumhuriyet savcılığı, kanunun belirttiği kendi statüsüne ve özerkliğe sahiptir.

3. Kanun, özellikle askeri suçlar içeren davalarda Cumhuriyet savcısına özel yardım biçimleri sağlar.

4. Cumhuriyet savcılığı memurları sorumlu adliye memurlarıdır, hiyerarşiye tabi ve onun bir parçasıdır ve kanunda belirtilen haller dışında nakledilemez, açığa alınamaz, emekli edilemez ve azledilemezler.

5. Cumhuriyet savcılıklarının atanma, görevlendirme, nakil ve terfileri ve kendilerine uygulanacak disiplin hükümleri Cumhuriyet Başsavcılığının sorumluluğundadır."

şeklinde,

220'inci maddesi;

"1.Cumhuriyet Başsavcılığı, Cumhuriyet savcılıklarının üst organıdır ve kanunla belirlenen yapı ve sorumlulukları vardır.

2. Cumhuriyet Başsavcılığına Başsavcı başkanlık eder ve Cumhuriyet Meclisince seçilen üyeler ve savcıların kendi aralarından seçtikleri üyelerden oluşan Cumhuriyet Savcılar Yüksek Kurulunu içinde barındırır.

3. 133'üncü maddenin m) bendi hükümleri saklı kalmak üzere, Cumhuriyet Başsavcısının görev süresi altı yıldır." şeklindedir.

<http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eyul/anayasalar/ulkeana/pdf/13-PORTEK%C4%B0Z%20439-532.pdf> (04.03.2016).

Portekiz Cumhuriyeti üniter bir devlet olup yönetim şekli Cumhuriyettir. Azor Adaları ve Madeira takımadaları kendi siyasi ve idari statüleriyle ve özyönetim kurumları ile özerk bölgelerdir. Egemenlik halk adına 4 kuvvet arasında taksim edilmiştir: Cumhurbaşkanı, meclis, hükümet ve mahkemeler (Anayasa md. 110). Bkz. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Portekiz> (04.03.2016).

219 <http://www.gddc.pt/legislacao-lingua-estrangeira/english/8182-law-60-ing.html> (04.03.2016).

220 Kanunilik ilkesi kovuşturma mecburiyeti ile eş anlamlıdır. Bkz. Feridun Yenisey, "Ceza Muhakemesi Stijelerinin İradelerinin Ceza Muhakemesinin Yürüyüşüne Etkisi Sorunu", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan)**, C. 19, S. 2(Özel Sayı), 2013, s. 454, Handan Yokuş Sevük, "Çocuk Yargılaması Hukukunda Hazırlık Soruşturması", **Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.8, S. 1-2, 2004, s. 225.

Savcılık teşkilatı adalet yönetimi içerisinde olmakla beraber yürütme erkine dâhildir. Savcılar bağımsızlık dışında, yargıçlara benzer bir konuma sahiptir. Her zaman tarafsız, adil ve hukuka uygun hareket etmek zorundadırlar. Savcılar mesleğe savcı yardımcısı olarak başlayıp sonrasında savcı ve başsavcı yardımcısı olur. Savcılığın temel amacı kanun önünde eşitliği, demokratik hukuk kurallarına uymayı sağlamaktır. Bu husus Anayasa'da ve kanunlarda hüküm altına alınan bir yükümlülüktür. Savcılık teşkilatı yerel, bölgesel ve merkezi idare bakımından; yasama, yürütme ve yargı erklerinden bağımsızdır. Savcılığın kendi içerisinde bir hiyerarşik yapısı bulunmaktadır. Teşkilat içerisinde savcılar özerktir. Meşruluk ve objektiflik kriterleri ile bağlı olup üstlerinden gelen hukuka uygun emir ve talimatlara riayet ederler. Savcılar verilen emrin yazılı halde verilmesini talep edebilirler. Eğer talimat somut bir dosyaya özgü ise her zaman yazılı olmak zorundadır. Savcı hukuka aykırı talimatları reddetmek zorundadır. Buna karar verirken kendi hukuk bilinci ile hareket eder.²²¹

Önemli suçlara dair soruşturmalar savcı tarafından yapılır. Daha hafif nitelikteki suç soruşturmaları ise kolluğa yaptırılabilir.²²² Soruşturma evresini yürüten savcı yeterli delile ulaşması halinde kamu davasını açar. Şüpheli sorguya alınmış ise iddianamenin en geç 10 gün içerisinde düzenlenmesi gerekir. İddianamede şüphelinin kimlik bilgileri, isnada konu eylem, istenen ceza, suçun işlendiği yer, zaman, sevk maddeleri, tanık listesi, bilirkişilerin isimleri, tarih-imza yer alır (Ceza Muhakemesi Kanunu md. 283).²²³

I. Polonya

1. Teşkilatlanma

Savcılık teşkilatı başsavcı, ulusal savcılık birimi, istinaf savcılıkları, il savcılıkları, ilçe savcılıkları ve ulusal hatırat savcılıklarından oluşmaktadır. Sivil savcılıklar dışında askeri savcılıklar da bulunmaktadır. Askeri savcılıklar genel bir başsavcı ile bölge ve garnizon savcılıklarından oluşmaktadır. Başsavcı ulusal savcılarının, sivil savcılık teşkilatlarının, askeri savcılık teşkilatlarının, ulusal hatırat savcılığının amiri konumundadır. Ulusal savcılık teşkilatının başındaki başsavcı savcılarının üstü konumundadır. Ulusal savcılık Adalet Bakanlığının bir parçasıdır. Başsavcı savcılar arasında görev taksimi yapar. Bu savcılığın temel görevleri, uluslararası ilişkilere dair ceza soruşturmaları, iade davaları,

221 <http://ministerio-publico.pt/ministerio-publico-e-o-estado/?lang=en> (15.12.2015).

222 United Nations, **Conference of the States Parties to the United Nations Convention against Corruption**, Panama 2013, s. 2.

223 http://www.gddc.pt/codigos/code_criminal_procedure.html (04.03.2016).

Avrupa tutuklama emirleri hususundadır. Ulusal savcılık teşkilatı, istinaf savcılıklarını kısmen denetler ve bazı soruşturmalarda talimat verme yetkisine sahiptir.²²⁴

İstinaf başsavcıları kendi teşkilatındaki savcılar, bölge savcıları ve ilçe savcıları üzerinde hiyerarşik yetkiye sahiptir. İlçe savcısı ilçedeki savcılık teşkilatını idare eder. Ulusal hatırat savcılıkları, komünist rejim döneminde işlenmiş suçları, Nazizm eseri suçları, barışa ve insanlığa karşı suçları soruşturmakla görevlidir. Hiyerarşide, alt kademedeki savcı yukarıdan gelen talimata uymak mecburiyetindedir. Talimat somut bir davayı ilgilendiriyorsa ya da usuli bir işleyişe etki ediyorsa, savcının talep etmesi halinde üst konumdaki savcı talimatını yazılı ve gerekçeli olarak vermek zorundadır. Söz konusu yazılı talimat dosyada muhafaza edilir. Savcının bir davayı açıp açmamasına sadece doğrudan tâbi olduğu başsavcı müdahale edebilir. Savcı, üstlerinden gelen talimatı yerine getirmek istemezse; değiştirilmesini veya görevden azlini talep edebilir. Bu konuda karar verme yetkisi başsavcıya aittir. Başsavcı, yetkilerinin bir kısmını yardımcısına devredebilir. Kanunda aksi belirtilmedikçe başsavcı, yardımcısının görevlerini bizzat yapabilir.²²⁵

2. Hukuki Statü ve Görevleri

Savcılık Anayasa'da düzenlenmemiştir.²²⁶ Savcılık kurumunun en tepesinde hiyerarşik bakımdan Adalet Bakanı bulunur ve başsavcı görevini icra eder. Bütün savcıların amiri olarak savcılık faaliyetlerini denetleme, talimatlar yayımlama, ceza infaz kurumlarını, noterleri, icra dairelerini denetleme yetkisine sahiptir. Ancak bu yetki savcının yaptığı işlemin içeriğine doğrudan bir müdahale ve yetki gaspı şeklinde olamaz. Ceza soruşturmalarının yapılması hususunda klavuz yayımlamak da yetkileri arasındadır. Savcılık kurumu yürütme erkine tâbidir. Adalet Bakanı savcıları atama ve görevden alma, savcılık birimi kurma ya da kaldırma, uluslararası soruşturma yapan savcılık biriminin iç düzenini belirleme, savcılıkların çalışma usullerini belirleme yetkisini sahiptir. Siyasi bir kişi olan Adalet Bakanının fiili bir savcılığı da beraberinde yürütmesi bazı kaygıları gündeme getirmiştir. Hükümet temsilcisi olan Bakanın, mensubu olduğu hükümet politikaları aleyhine bir tasarrufta

224 Julita Sobczyk, "The Public Prosecution Authority in Poland –Organization and Tasks in Combating Crime", <http://www.csd.bg/artShow.php?id=7166> (04.03.2016), s. 82.

225 Julita Sobczyk, "The Public Prosecution Authority in Poland –Organization and Tasks in Combating Crime", <http://www.csd.bg/artShow.php?id=7166> (04.03.2016), s. 85, Lech Paprzycki, "Polonya'da Savcılık Kurumunun Örgütlenme ve İşleyiş Biçimi, Değişim Perspektifleri", **Bir Adli Organ Olarak Savcılık Sempozyumu (Ankara 7-9 Temmuz 2006)**, Burak Çelik (Çev.), Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2006, s. 28 vd.

226 <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/12-POLONYA%20385-438.pdf> (04.03.2016).

bulunması veya başında bulunduğu savcılık teşkilatının hükümet aleyhine bir eylemde bulunması mümkün görünmemektedir. Elli yıl boyunca komünist rejim ve tek parti yönetimi tarafından idare edilen ülkede, bahse konu kaygı ciddi bir anlam ifade etmektedir. Önceki rejim döneminde otoriter idarenin adli sürece doğrudan müdahalesi bulunmaktaydı. Bu endişe Avrupa Komisyonu tarafından da ifade edilmiştir.²²⁷

Aynı birimdeki savcı karışık ve önemli bir soruşturma ile karşılaştığından bunu başsavcıya bildirmek zorundadır. Başsavcı, yardımcılarının iş yapma yeterliliğini izleme, savcıların soruşturma yönetimleri hakkında tavsiyede bulunma, tüm davalar hakkında bilgilendirilme, savcının duruşma hazırlıklarını inceleme yetkisine sahiptir. Savcılar ceza mahkemeleri nezdinde devleti temsilen bulunur. Savcılığın bölünmezliği prensibi uyarınca görev değişimi mümkündür. Savcılar bağımsızlığı kovuşturma mecburiyeti ilkesi ve hiyerarşik bağ ile kısıtlanmıştır. Savcı özellikle soruşturma görevini yerine getirirken, bir soruşturmaya başlarken herhangi bir izin alma mecburiyeti yoktur. Duruşmalarda özgürce beyanda bulunabilir. Ancak amirini bilgilendirmek zorundadır. Aksi halde disiplin yaptırımı ile karşılaşabilir. Polonya'da kovuşturma mecburiyeti ilkesi uygulanmaktadır. Herkese eşit muamelede bulunmayı öngören bir sistem olduğu kabul edilmektedir.²²⁸

İ. Avusturya

1. Teşkilatlanma

Anayasa'da savcılık ile ilgili başka bir hüküm bulunmamaktadır. Savcılık kurumu bağımsız olmayıp hiyerarşik bir yapıya sahiptir.²²⁹ Hiyerarşinin en tepesinde Adalet Bakanı sonrasında ise istinaf başsavcıları, yerel başsavcılıklar vardır. Adalet Bakanı talimat verme yetkisine sahiptir. Savcılar Adalet Bakanından gelen sözlü talimatın yazılı olmasını isteyebilir. Savcı, yazılı olarak verilen emri yerine getirmek zorundadır. Temyiz mahkemesi nezdindeki başsavcı hiyerarşide yer almaz ancak genel nitelikte tamimler yayımlayabilir.²³⁰

227 Teodor Bulenda ve Diğerleri, "The Prosecution Service Function within the Polish Criminal Justice System", Jörg- Martin Jehle (Ed.), Marianne Wade (Ed.), **Coping with Overloaded Criminal Justice Systems**, (257-284), Springer Yayınları, Göttingen/Germany 2006, s. 257 vd., Marguery, **Unity and Diversity of the Public Prosecution Services in Europe; A study of the Czech, Dutch, French and Polish systems**, s. 187.

228 Marguery, **Unity and Diversity of the Public Prosecution Services in Europe; A study of the Czech, Dutch, French and Polish systems**, s. 194.

229 Friedrich Hauptmann, "Avusturya'da Savcılık Yeni Tartışmalar ve Eski Sorunlar", **Bir Adli Organ Olarak Savcılık Sempozyumu (Ankara 7-9 Temmuz 2006)**, Burak Çelik (Çev.), Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2006, s. 58.

230 The Republic of Austria Federal Ministry of Justice, "**The Austrian Judicial System**", Viyana 2014, s. 13.

2. Hukuki Statü ve Görevleri

Davaların iddianame ile açılacağı Anayasa'da hüküm altına alınmıştır(md. 90/2).²³¹ Ceza soruşturmaları savcı tarafından başlatılır. Savcı devleti temsil eder. Şüphelinin hak ve özgürlüklerine müdahale oluşturan durumlarda hâkime başvurulur. Kovuşturma mecburiyet ilkesi uygulanmakta olup bütün suçların soruşturulması zorunludur. Alternatif bir yöntem olarak kamu davası açılmasının ertelenmesi mümkündür. Bu kararın verilebilmesi için belli bir miktar paranın ödenmesi, kamu hizmeti gibi şartlar öngörülebilir. Kolluk savcıya bağlı olmamakla birlikte soruşturmada savcının talimatlarını yerine getirmek ve rapor vermek zorundadır. Cezaların infazında savcının herhangi bir gözetim ve denetim vazifesi bulunmamaktadır. Sadece koşullu salıverilme ve erteleme gibi infaz işlemlerinde savcının da görüşü sorulur. Savcılar özel hukuk alanında evliliğin ya da soybağının iptali, ölüm kararı verilmesi gibi davalarda kamu yararı uyarınca müdahil olur. Bu tür müdahalelerde belirleyici kriter kamu yararadır.²³²

J. Litvanya

1. Teşkilatlanma

Savcılar devlet adına soruşturma yapmak ve kamu davasında yer almakla yükümlüdür (Any. md. 118).²³³ Savcılık kurumu 1994 tarih ve I-599 sayılı Litvanya Cumhuriyeti Savcılık Kanunu'nda (LCSK)²³⁴ düzenlenmiştir.²³⁵ En yetkili kişi başsavcıdır ve ülke çapında yetki sahibidir. Savcılıkların ihtisas birimleri, yerel savcılıklar nezdinde örgütlenmiştir (LCSK md. 6).

Başsavcılık tüzel bir kişiliktir. Banka hesabı, arması ve ayrıca *Litvanya Cumhuriyet Başsavcılığı* yazan bir kitabesi bulunmaktadır (LCSK md. 7/5). Hiyerarşik olarak en tepede bir başsavcılık kurumu olmakla birlikte, yerel ölçekte görev yapan savcılık birimleri bulunmaktadır. Yerel savcılıkların kuruluşu, mahkeme teşkilatının varlığına bağlıdır. Yerel savcılık belirtilen ilke doğrultusunda kurulur veya kaldırılır. Kurulma işlemi ülke başsavcısı tarafından gerçekleştirilir. Yereldeki savcılığın başında bir başsavcı veya onun yardımcısı bulunur (LCSK md. 9).

231 www.adalet.gov.tr (04.03.2016).

232 Hauptmann, *Avusturya'da Savcılık Yeni Tartışmalar ve Eski Sorunlar*, s. 61-65, Robert Kert ve Andrea Lehner, "Austria", Katalin Ligeti(Ed.), *Toward a Prosecutor for the European Union*, Vol. 1, Hart Publishing, Oxford and Portland- Oregon 2013, s. 10.

233 http://www.opbw.org/nat_imp/leg_reg/lithuania/constitution.pdf (30.04.2017).

234 Republic of Lithuania Law on the Prosecution Service.

235 Kanun'daki son değişiklik 17 Haziran 2014 yılında yapılmıştır. <http://www.prokuraturos.lt/lt> (13.10.2016).

2. Hukuki Statü ve Görevleri

Başsavcılığın görevleri; yerel savcılıkları yönlendirmek, eylemlerini denetlemek, soruşturmalarda ortak bir uygulama geliştirmek, savcıların yargılamadaki tutumlarını denetlemek, kamu davaları için ortak bir tutum geliştirmek, temyizde yer almak, gerekli görülen hallerde temyize başvurmak, önemli suçlarda devlet adına soruşturma yapmak, soruşturma aktörlerinin eylemlerini koordine etmek, kamu yararını savunmak ve bu konuda ortak tutum belirlemek, savcılara hizmet içi eğitim verilmesi ve metodolojik destek verilmesini organize etmek, uluslararası antlaşmalara ve iç mevzuata uygun olmak kaydıyla yabancı ülke otoriteleri ile irtibata geçmek, savcılık kurumu için finansal ve teknik destek sağlamak, savcılara sosyal fayda sunacak adımlar atmak, savcılık kurumun eylemlerini analiz etmek ve bu eylemlere dair verileri yönetmek, diğer kanun ve antlaşmalar ile kendilerine tevdi edilmiş bulunan görevleri yerine getirmektir (LCSK md. 8).

Yerel veya bölgesel savcılığın görevleri; soruşturmayı organize edip liderlik etmek, soruşturmayı bizzat yürütmek, soruşturmada görev alan yetkililerin eylemlerini kontrol etmek, ceza yargılamasında devlet adına yer almak, hükümlerin infazını sağlamak ve denetlemek, adli olayların soruşturulmasıyla ilgili organların uyum içerisinde çalışmalarını sağlamak, kamu yararını savunmak, mevcut antlaşma ve mevzuat doğrultusunda yabancı ülkelere hukuki yardım talebinde bulunmak, kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmektir (LCSK md. 9).

Savcılar görevlerini yaparken Anayasa ve kanunlar ile bağlıdır. Diğer devlet kurumları, siyasi partiler, resmi ya da sivil kuruluşlar savcıya müdahale edemez. Görevini bağımsızlık içerisinde yerine getirir (LCSK md. 11/2). Savcının kararını etkilemeye yönelik hukuksuz bir politik, ekonomik, psikolojik ya da sosyal baskıya izin verilemez. Kanunda yer almayan bir görev savcıya yüklenemez (LCSK md. 11/3). Savcıyı hukuka aykırı bir karar vermek yönünden etkilemeye çalışan kişi kanun karşısında sorumlu olacaktır (LCSK md. 11/4). Savcılar suç önleme politikalarında da söz sahibidir. Ulusal veya uluslararası suç önleme programlarının hazırlanmasına dâhil olma, gerekli bilgileri verme, öneride bulunma yükümlülükleri vardır (LCSK md. 18).²³⁶

236 Başsavcı veya yerel savcılar cezai sorumluluktan bağışık olmamakla birlikte birtakım güvencelere sahiptir. Örneğin ülke başsavcısı hakkında soruşturma başlaması; Meclis kararıyla görevden alınması ve soruşturmanın devlet başkanı tarafından başlatılması kaydıyla mümkündür. Bir savcının ikametinin, aracının aranması, eşyalarına el konulması; savcının rızası ya da söz konusu soruşturmanın ülke başsavcısı tarafından başlatılmış olması ile mümkündür. Suçüstü halinde bu kural uygulanmaz. Savcı kabahatlerden dolayı sorumludur (LCSK md. 12).

Savcılar, ülke başsavcısı ile bölge başsavcısının yayımladığı emir ve genelgelere uymak zorundadır. Savcılar bölge başsavcısının yayımladığı emrin hukuka aykırı olduğunu düşünüyorsa, bu düzenlemeye karşı ülke başsavcısı nezdinde itirazda bulunabilir. Ülke başsavcısı tarafından yayımlanan emir ve talimatlara karşı ise mevzuat çerçevesinde mahkeme nezdinde itirazda bulunulabilir (LCSK md. 14).²³⁷

Savcılar Litvanya Cumhuriyeti Devleti'ne ve anayasal düzene sadakat göstermek, insan haklarını ve özgürlükleri korumak, saygı göstermek, görevlerinde tarafsız olmak, görevlerini ifada ve atamada vakitlice hareket etmek, hukuksuz işlem ve atama taleplerini, olası kamusal ya da özel yarar çatışmalarını derhal kıdemli savcılara bildirmek, kendileri için öngörülen etik değerleri gözetmek, gizli bilgileri muhafaza etmek, mesleki kabiliyetlerini geliştirmek zorundadır (LCSK md. 20).²³⁸

Savcılık mesleğine başlamadan önce Anayasa'ya, yasalara sadakat, insan haklarına, özgürlüklere saygı ve sadakati içeren bir yemin metni savcıya tekrarlatılır. Savcı bu yemini ettikten sonra yemin metnini imzalar. İmzalı metin savcının özlük dosyasında muhafaza edilir. Yemin merasimi ülke başsavcısı tarafından yapılır ve yönetilir (LCSK md. 22).

Savcıların çalışma isteklerini yükseltmek amacıyla bir takım ödüller verilir. Bunlar takdirname, kişisel hediye, toplu para, onur nişanı ve seçkin erdeminden dolayı devlet ödülü/silahı almaya aday gösterilmez (LCSK md. 39). Disiplin cezaları ise; uyarı, kınama, kademe indirme, alt vazifeye indirme ve ihraçtır (LCSK md. 40).²³⁹

Savcı meşru savunmada, şüphelinin gözaltına alınmaya direnmesinde, yakalanan şahsın kaçmasında, bir hayvanın bir insana saldırması halinde silah kullanabilir. Bunlar dışında önemine kanaat getirdiği bir olayda savcı, silahı elinde atışa hazır vaziyette tutabilir veya acil bir durumun olduğunu bildirmek amacıyla havaya ateş edebilir (LCSK md. 56).

Savcı karar verirken sağduyuyu ile hareket eder. Bağımsız bir şekilde, insan hakları ve suçsuzluk karinesine saygılı; düşünce, ırk, mensubiyet, milliyet, inanç, eğitim durumu, statü gibi farklılıkları nazara almaksızın karar verir (LCSK md. 3).

237 LCSK md. 14.

238 Savcılar, profesyonel, kültürel ve sosyal ihtiyaçlarını tatmin için sendikalara veyahut derneklere üye olabilirler. Siyasi partilere üye olamazlar ve siyasi faaliyetlere katılamazlar. Grev ve gösteri yürüyüşü yapamazlar (LCSK md. 21).

239 Savcı ve ailesinin; görev nedeniyle bir tehdite maruz kalması halinde devlet gerekli korumayı sağlar. Ayrıca bu kapsamda oluşan hırsızlık veya mala zarar verme gibi mağduriyetlerde devlet zararı tazmin eder (LCSK md. 54).

Ülke başsavcılığı tarafından yayımlanan 30 Nisan 2004 tarihli genelge ile savcılar için birtakım etik hassasiyetler öngörülmüştür. Bunlar adalet, birlik, tarafsızlık, sağduyu, bağımsızlık, mahremiyet, dayanışma, yasalara uymak ve sorumluluktur.²⁴⁰

SONUÇ

Kara Avrupası Hukuk Sistemini benimseyen ülkelerde kovuşturma mecburiyeti ilkesini esnetildiği ve kısmen de olsa maslahata uygunluk ilkesine doğru bir eğilim sergilendiği görülmektedir. Nitekim kovuşturma mecburiyeti ilkesini en sert biçimde uygulandığı İtalya'da dahi bu yönde tartışmalar ve istekler gündeme gelmiş bulunmaktadır.

Savcılığın yer aldığı erkten ziyade temel tartışma ve öncelik, savcılık kurumunun bağımsızlığı ve özerkliği olmuştur. Bilhassa savcılığa talimat verme konusu güncelliğini korumaktadır. Temel tartışma, yürütme erki tarafından savcılara yöneltilen talimatlardır. Savcılığın adalete hizmet etmesi ve mahkemeler nezdinde belli bir özerlik ile hareket etmesi bakımından savcılık teminatı büyük bir öneme sahiptir.

Cezai uyuşmazlıkların soruşturma evresinde çözülmesi ceza adalet sisteminin genel arzusu ve eğilimidir. Savcının delil toplama konusundaki yetkilerinin yanısıra soruşturmayı bazı yaptırımlar ile nihayetlendirme konusunda güçlendirilmesi temel yaklaşım olmuştur. "*Hâkimden önceki hâkim*" perspektifi savcıyı önemli bir aktör haline getirmektedir.

Savcı ve başsavcı arasındaki hiyerarşi, farklılık gösteren bir diğer konudur. Savcının yerine getirdiği adli işlemler ve bunun yanısıra başsavcılık teşkilatının bir bütün halinde hareket etmesi belirli bir uzlaşma noktasında buluşmayı gerekli kılmaktadır. Kimi ülkelerde (Ör. Fransa) istinaf başsavcısının, yerel başsavcılıklardaki hiyerarşiye müdahil olduğu gözlemlenmektedir. Yine Adalet Bakanının başsavcılık teşkilatına ilişkin konumu da farklılık göstermektedir. Siyasi bir aktör olan Adalet Bakanının müdahalesi ve bunun boyutu savcılık teşkilatı lehine genişlemektedir.

Savcılık teşkilatının özerkliğinin yanısıra ögrütsel bağlılığı da gelişme gösteren bir diğer başlıktır. Müstakil eğitim mekanizmalarının geliştirilmesi, iç denetimin sistemli hale gelmesi, kimi ülkelerde tüzel bir kişilik halini alması, yemin metni düzenlemesi bu gelişmeye örnek bazı somut adımlardır.

²⁴⁰ <http://www.prokuraturos.lt/data/public/uploads/2015/12/etikos-kodeksas-en.pdf> (13.102.2016).

KISALTMALAR

AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Any.	: Anayasa
AYM	: Anayasa Mahkemesi
bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
böl.	: Bölüm
bs.	: Baskı, basım
C.	: Cilt
CCPE	: Consultative Council of European Prosecutors
C.D.	: Ceza Dairesi
CEPEJ	: Commission européenne pour l'efficacité de la justice (Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu)
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
CPS	: Crown Prosecution Service
Çev.	: Çeviren
D.	: Daire
E.	: Esas
Ed.	: Editör
HSK	: Hâkimler ve Savcılar Kurulu/Hâkimler ve Savcılar Kanunu
Iss.	: Issue / Sayı
K.	: Karar
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
m./md.	: Madde
No.	: Numara
prg.	: paragraf
R.G.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa/sayılı
S.	: Sayı
StPO	: Alman Ceza Muhakemesi Kanunu
T.	: Tarih
TCK	: 5237 s. Türk Ceza Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
Vol.	: Volume / Cilt
Y.C.G.K.	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
Y.H.G.K.	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
Yön.	: Yönetmelik

KAYNAKLAR

AEBI, Marcelo F., Marc BALCELLS, "The Prosecution Service Function within the Spanish Criminal Justice System", *European Journal on Criminal Policy and Research*, Vol. 14, Iss. 2, 2008, s. 311-331.

ARTUK, Mehmet Emin, Ahmet Caner YENİDÜNYA, "Batı ve Türk Hukuklarında Savcılığın Dünü ve Bugünü Üzerine Bir İnceleme", *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 76, S. 1-3, 2002, s. 3-21.

AYDIN, Murat, **Kamu Davasının Açılması ve İddianame**, Seçkin Yayınları, Ankara 2003.

BİLGE, Necip, "Son Anayasa Değişikliğine Göre Tabii Hâkim ve Savcı Teminatı", *Hüseyin Cahit Oğuzoğlu'na Armağan*, Ankara Üniversitesi Yayınları, 1972, s. 571-585.

BİLGİN, Orhan, "Yargı-Yargıç Bağımsızlığı", *Ankara Barosu Dergisi*, S. 1, 1998, s. 117-124.

BULENDA, Teodor, Beata GRUSZCZYNSKA, Andrzej KREMPLEWSKI ve Piotr SOBOTA, "The Prosecution Service Function within the Polish Criminal Justice System", (Ed.): Jörg- Martin Jehle, (Ed.): Marianne Wade, **Coping with Overloaded Criminal Justice Systems**, Springer Yayınları, Göttingen/ Germany 2006, s. 257-285.

CAN, Osman, "Savcılık Kurumunu Tartışma Zamanı", *Akşam Gazetesi*, (19.04.2014).

CANTEZ, M. Tahrir, **Tatbikatta C. Savcılarının Görevleri (Amme Davasının Hazırlanması) ve İnfaz Hukuku**, İskender Matbaası, İstanbul 1962.

CENTEL, Nur, "Adil Yargılanma Hakkı ve Savcının Tarafsızlığının Güvencelenmesi", (Ed.):Nur Centel, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Güncel Konular**, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Konferansları Serisi-1, XII Levha Yayınları, İstanbul 2015, s. 87-113.

CEPEJ, **Report on "European Judicial Systems – Edition 2014 (2012 data): Efficiency and Quality of Justice"**, Strasbourg 2014.

COUNCIL OF EUROPE -Consultative Council of European Prosecutors(CCPE), **"Questionnaire with a view of the preparation of Opinion No. 7 on the management of the means of the prosecution services Replies from Spain"**, Strasbourg 2012.

COUNCIL OF EUROPE -Consultative Council of European Prosecutors(CCPE), **"Questionnaire with a view of the preparation of**

Opinion No. 7 on the management of the means of the prosecution services Replies from Portugal", Strasbourg 2012.

ÇALIŞIR, Kurtuluş Tayanç, **Savcılar Özerk ve Bağımsız Olmalıdır**, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.

DE CAVRLAY, Bruno Aubusson, "The Prosecution Service Function within the French Criminal Justice System", Jörg- Martin Jehle (Ed.), Marianne Wade (Ed.), **Coping with Overloaded Criminal Justice Systems**, Springer Yayınları, Göttingen/Germany 2006, s. 185-205.

DEMİRBAŞ, Timur, **Soruşturma Evresinde Şüphelinin İfadesinin Alınması**, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2015.

DI FEDERICO, Giuseppe, "Recruitment, Professional Evaluation, Career and Discipline of Judges and Prosecutors in Italy", (Ed.): Giuseppe Di Federico, **Recruitment, Professional Evaluation and Career of Judges And Prosecutors in Europe: Austria, France, Germany, Italy, The Netherlands and Spain**, Research Institute on Judicial Systems (IRSIG) National Research Council (CNR) Yayınları, Bologna/İtalya 2005, 127-158.

DİNÇ, Güney, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Göre Silahların Eşitliği", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 57, 2005, s. 283-306.

DURAN, Mustafa,, "Fransız Adli Yargı Sistemi, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ve Ulusal Hâkimlik Okulu Hakkında Genel Bir İnceleme", **Adalet Dergisi**, S. 46, 2013, s. 1-16.

DURAN, Mustafa, "Fransız Adli Yargılama Sisteminde, Mahkeme Önünde Duruşmalı Yargılamaya, Savcılık Aşamasında Getirilen Alternatif Çözümler", **Adalet Dergisi**, S. 47, 2013, s. 1-12.

ELSNER, Beatrix, Julia PETERS, "The Prosecution Service Function within the German Criminal Justice System", (Ed.): Jörg- Martin Jehle, (Ed.): Marianne Wade(Ed.), **Coping with Overloaded Criminal Justice Systems**, Springer Yayınları, Göttingen/Germany 2006, s. 207-237.

ERGÜL, Teoman, "Teminat Açısından Cumhuriyet Savcılığı", **Ankara Barosu Dergisi**, S. 6, 1969, s. 1068-1074.

ERRERA, Roger, "The Recruitment, Training, Evaluation, Career and Accountability of Members of the Judiciary in France", (Ed.): Giuseppe Di Federico, **Recruitment, Professional Evaluation and Career of Judges And Prosecutors in Europe: Austria, France, Germany, Italy, The Netherlands and Spain**, Research Institute on Judicial Systems (IRSIG) National Research Council (CNR) Yayınları, Bologna/İtalya 2005, s. 43-68.

FREED, Doris Jonas, "Aspects of French Criminal Procedure", **Louisiana Law Review**, Vol. 17, Iss. 4, June 1957, s. 730-755.

GÖKCEN, Ahmet, Mehmet Emin ALŞAHİN, Kerim ÇAKIR, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, C. I, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.

GÖZLER, Kemal, Gürsel KAPLAN, **İdare Hukuku Dersleri**, 19. Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa 2017.

GÜLENER, Serdar, “Yargı Bağımsızlığını Güçlendirici Bir Mekanizma Olarak Yargısal Hesap Verebilirlik ve Türk Yargı Sistemi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 15, S. 2, Y. 2011, s. 215-252.

HAUPTMANN, Friedrich, “Avusturya’da Savcılık Yeni Tartışmalar ve Eski Sorunlar”, **Bir Adli Organ Olarak Savcılık Sempozyumu(Ankara 7-9 Temmuz 2006)**, (Çev.): Burak Çelik, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2006, s. 58-68.

HODGSON, Jacqueline S, “The French Prosecutor in Question”, **Washington and Lee Law Review**, Vol. 67, Iss. 4, 2010, s. 1361-1411.

HODGSON, Jacqueline, “Guilty Pleas and the Changing Role of the Prosecutor in French Criminal Justice”, **Warwick School of Law Research Paper**, No.15, 2010, s. 1-18.

JOHNSON, David T., “Japan’s Prosecution System”, **Crime and Justice**, Vol. 41, Iss. 1, Ağustos 2012, s. 35-74

KATOĞLU, Tuğrul, “Savcılık Üzerine Düşünceler”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, C. 19, S. 177, 1995, s. 21-29.

KERT, Robert, Andrea LEHNER, “Austria”, (Ed.): Katalin Ligeti, **Toward a Prosecutor for the European Union**, Vol. 1, Hart Publishing, Oxford and Portland-Oregon 2013, s. 9-57.

KESSLER, Isabel, “A Comparative Analysis Of Prosecution in Germany and the United Kingdom Searching For Truth or Getting A Conviction?”, (Ed.): C. Ronald Huff, (Ed.): Martin Killias, **Wrongful Conviction International Perspectives on Miscarriages of Justice**, Temple University Press, Philadelphia 2008, s. 213-247.

KEYMAN, Selahattin, **Ceza Muhakemesinde (Asıl Ceza Muhakemesinde) Savcılık**, Sevinç Matbaası, Ankara 1970.

KILIÇOĞLU, Ahmet M., “Hâkimlerin Hukuki Sorumluluğu”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 30, S.1-4, 1973, s. 231-269.

KUNTER, Nurullah, Feridun YENİSEY, Ayşe NUHOĞLU, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 16. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2007.

KYPRIANOU, Despina, “Comparative Analysis of Prosecution Systems (Part I): Origins, Constitutional position and Organization of Prosecution Services”, [\(http://www.law.gov.cy/\(11/07/2014\)\)](http://www.law.gov.cy/(11/07/2014)) (Part I).

MARGUERY, Tony Paul, “Unity and Diversity of the Public Prosecution Services in Europe; A study of the Czech, Dutch, French and Polish systems” , (PhD Thesis, Groningen University), Groningen 2008.

MIRABELLA, Julia Grace “Scales of Justice: Assessing Italian Criminal Procedure Through the Amanda Knox Trial”, **Boston University International Law Journal**, Vol. 30, No. 1, 2012, s. 229-260.

MUMCUOĞLU, Maksut, “Hukuk Devletinde Bağımsız Yargının Yeri ve Bağımsız Yargının Türkiye’de Gelişimi”, **Ankara Barosu Dergisi**, S. 2, 1989, s. 262-306.

OECD Directorate for Financial and Enterprise Affairs, **Portugal: Phase 2 Follow-up Report on the Implementation of the Phase 2 Recommendations on the Applications of the Convention and the 1997 Revised Recommendation on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions**, Fransa 2009.

OTACI, Cengiz, “Adli Yargı Hâkimlerinin Görevde Yükselme Şartlarının (Terfi Sisteminin) Yargı Bağımsızlığına Etkisi”, (Ed.): Hayrettin Ökçesiz, (Ed.): Gülriz Uygur, (Ed.):Saim Üye, **Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bakışlar V (Sempozyum 13-17 Eylül 2010)**, İstanbul Barosu Yayınları -HFSA Bildiriler 2, İstanbul 2012, s. 156-171.

ÖZBEK, Veli Özer, Koray DOĞAN, Pınar BACAĞIZ ve İlker TEPE, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2017.

ÖZEK, Çetin, “Yargının İdari Denetimi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 45-47, S. 1-4, 1979-1981, s. 915-980.

ÖZER, Atilla, **Türkiye’de ve Çeşitli Ülkelerde Mahkemelerin Bağımsızlığı ve Hâkimlik Teminatı**, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2009.

ÖZTÜRK, Bahri, Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM, Özge SIRMA GEZER, Yasemin F. SAYGILAR KIRIT, Özdem ÖZAYDIN, Esra ALAN AKCAN ve Efser ERDEN TÜTÜNCÜ, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, Güncellenmiş 10.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2016.

PAKSOY, Mustafa, “Cumhuriyet Savcısının Bağımsızlığı Meselesi”, **Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.7, S. 1, 2014, s. 45-66.

PAPRZYCKI, Lech, “Polonya’da Savcılık Kurumunun Örgütlenme ve İşleyiş Biçimi, Değişim Perspektifleri”, **Bir Adli Organ Olarak Savcılık Sempozyumu(Ankara 7-9 Temmuz 2006)**, (Çev.): Burak Çelik, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2006, s. 27-31.

ROXIN, Claus, Bernd SCHUNEMANN, **Strafverfahrensrecht**, 26. Auflage, Reemers Publishing Services GmbH, München 2009.

ROXIN, Claus, “Zur Rechtstellung der Staatsanwaltschaft Damals und Heute”, **Deutsche Richterzeitung**, 1997, s.109 ve 113 (akt. Shawn Marie Boyne, “Uncertainty and the Search for Truth at Trial: Defining Prosecutorial “Objectivity” in German Sexual Assault Cases”, **Washington and Lee Law Review**, Vol. 67, Iss. 4, 2010.

SALDIRIM, Mustafa, **Özel Hukukta Cumhuriyet Savcısının Görevleri**, Turhan Kitabevi, Ankara 2005.

SCACCIANOCE, Caterina Scaccianoce, “The Principle of Mandatory Criminal Prosecution and the Independence of Public Prosecutors in the Italian Criminal Justice System”, **ReAIDP / e-RIAPL**, <http://www.penal.org/sites/default/files/files/CATERINA%20SCACCIANOCE%20formateado.pdf> (04.03.2016).

SEVER, Ömer, “**Hâkim Bağımsızlığı ve Savcılık Teminatı**”, (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), İstanbul 2007.

SIEGISMUND, Eberhard, “The Public Prosecution Office in Germany: Legal Status, Functions and Organization”, **Effective Administration of the Police and the Prosecution in Criminal Justice(Work Product of the 120th International Senior Seminar)**, United Nations Asia and Far East Institute Annual Report for 2001 and Resource Material Series No: 60, Fuchu Tokyo Japan, Şubat 2003, s. 59-74.

SMEDOVSKA, Rada, Francois FALLETTI, “Report on the Prosecution Service in France”, **Promoting Prosecutorial Accountability, Independence and Effectiveness**, Open Society Institute, Sofia 2008, s. 175-210.

SOBCZYK, Julita, “The Public Prosecution Authority in Poland – Organization and Tasks in Combating Crime”, <http://www.csd.bg/artShow.php?id=7166> (04.03.2016).

SOYASLAN, Doğan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Güncelleştirilmiş 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.

SPICE(THE INFORMATION CENTER), **The Scottish Criminal Justice System: The Public Prosecution System**, İskoçya 2012.

ŞAHİN, Cumhur, “Polis Tarafından Yapılan Sanık Sorgusunun Mukayeseli Hukukta Düzenlenişi”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 4, S. 1-2, 1994, s. 61-90.

ŞAHİN, Cumhur, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, C. I, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 7. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara 2016.

ŞAHINKAYA, Yalçın, “İspanya’da Hâkim ve Savcıların Eğitimi”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, S. 2, 2010.

TAK Peter J.P., “Hollandalı Savcı: Bir Soruşturan ve Ceza Veren Görevli”, **Küresel Bakış**, (Çev.): Mahmut Erdemli, S. 12, 2014, s. 41-67.

TEZCAN, Durmuş, “Fransa’da ve Belçika’da Savcılık”, **Bir Adli Organ Olarak Savcılık Sempozyumu(Ankara 7-9 Temmuz 2006)**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2006, s. 33-43.

TEZİÇ, Erdoğan, **Anayasa Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul 1997.

THE FRENCH LEGAL SYSTEM, Training of Judges and Personnel in the Justice System, Ministry of Justice, November 2012.

THE ITALIAN JUDICIAL SYSTEM, <http://www.csm.it> (04.03.2016).

The Relation between the Public Prosecutor and the Minister of Justice, <http://www.euro-justice.com> (12.07.2014)

THE REPUBLIC OF AUSTRIA FEDERAL MINISTRY OF JUSTICE, “**The Austrian Judicial System**”, Viyana 2014.

The Secretariat of the Justice System Reform Council, **The Japanese Justice System**, July 1999, https://japan.kantei.go.jp/policy/sihou/singikai/990620_e.html (30.09.2019).

TOROSLU, Nevzat, Metin FEYZİOĞLU, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 16. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2016.

TOSUN, Öztekin, **Türk Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri Muhakemenin Yürüyüşü**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1973.

TURAN, Hüseyin, “Yargı Görevi ve Hizmeti”, **Adalet Dergisi**, S. 21, 2005, s. 102-116.

UNITED NATIONS, **Conference of the States Parties to the United Nations Convention against Corruption**, Panama 2013.

ÜNVER, Yener, Hakan HAKERİ, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 12. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.

WEIGEND, Thomas, “Prosecution: Comparative Aspects” **Encyclopedia of Crime and Justice**, 2002, <http://www.encyclopedia.com/doc/1G2-3403000208.html>(13.07.2014).

YAVUZ, Hakan A., “Hollanda Adalet Sistemi Üzerine Notlar”, **Adalet Dergisi**, S. 56, 2016, s. 23-54.

YENİSEY, Feridun, “Ceza Muhakemesi Süjelerinin İradelerinin Ceza Muhakemesinin Yürüyüşüne Etkisi Sorunu”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan)**, C. 19, S. 2(Özel Sayı), 2013, s. 453-469.

YOKUŞ SEVÜK, Handan, “Çocuk Yargılaması Hukunda Hazırlık Soruşturması”, **Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.8, S. 1-2, 2004, s. 199-232.

ZAFER, Hamide, “Türk Ceza Adalet Sisteminde Savcılığın Hukuki Statüsü”, (Ed.): Nur Centel, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Güncel Konular**, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Konferansları Serisi-1, XII Levha Yayınları, İstanbul 2015, s. 1-26.

ZANDER, Michael, “The English Prosecution System”, **Conference on the Prosecution System**, Rome 2008, s. 1-27.